

Årsrapport 2012

Fylkesmannen i Vest-Agder

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 20
Kongehuset	Side 20
Miljøverndepartementet	Side 20
Landbruks- og matdepartementet	Side 27
Kunnskapsdepartementet	Side 41
Statens Helsetilsyn	Side 67
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 70
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 77
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 82
Arbeidsdepartementet	Side 87
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 88
Samferdselsdepartementet	Side 105
Utenriksdepartementet	Side 105
Kulturdepartementet	Side 106
Fomyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	Side 106
Andre	Side 113
Endringer i årsrapporten	Side 115

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

1.1.1 Tilstanden i fylket

Kommuneøkonomi og sysselsetting

Vest-Agder hadde pr. 1.1.2013 en befolkning på ca. 176 000. Det innebærer en befolkningsvekst på ca. 2000 i løpet av 2012. Samtlige 15 kommuner i fylket har hatt en økning i folketallet i løpet av 2012. Veksten har vært sterkest i Songdalen kommune med ca. 2,2 % i 2012.

Netto driftsresultat for kommuner angir forholdet mellom driftsinntekter og driftsutgifter hvor netto renteutgifter og låneavdrag er trukket fra. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan avsettes til framtidig bruk og til egenfinansiering av investeringer og gir dermed uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet. Kommunal- og regionaldepartementet anbefaler at kommunen tar sikte på oppnå et netto driftsresultat på 3 %. Det gir kommunene handlefrihet til selv å finansiere investeringer og sette av midler til framtidig bruk. Et vedvarende negativt netto driftsresultat vil føre til at kommunene kan finansiere mindre av investeringsbehovet ved egen finansiering. Resultatet er at kommunen vil slite med økte utgifter til renter og avdrag, eller må redusere investeringsnivået. Kommunene i Vest-Agder hadde i 2011 i gjennomsnitt et netto driftsresultat på 2,2 % av driftsinntektene. Landsgjennomsnittet (ekskl. Oslo) var 2,1 %. Det må imidlertid tilføyes at dette driftsresultatet i stor grad er et resultat av utbytte fra Agder Energi. Uten dette utbyttet ville kommunene i Vest-Agder i gjennomsnitt hatt et netto driftsresultat på -1,2 %. Kommunene har altså gjort seg svært avhengig av et høyt utbytte fra Agder Energi, og Fylkesmannen anmoder i sin tilbakemelding til kommunenes økonomiplaner at det tas hensyn til dette i den økonomiske planleggingen.

Det var ved årsskriftet 2012/2013 3,1 prosent av arbeidsstyrken som var helt arbeidsledige i Vest-Agder. Det er flest ledige innen industriarbeid, butikk- og salgsarbeid og bygg og anlegg. Vest-Agder har en relativt stor sysselsetting i tradisjonell eksportrettet industri. Dette er en bransje som er konjunkturutsatt.

Miljøvernområdet

I arealforvaltningen er strandsonen det sterkeste konfliktområdet. Vi har i tillegg vært spesielt opptatt av biologisk mangfold, jordvern, barn- og unges interesser og senterstruktur/samordnet ATP. Vi har vært ekstra bevisste på å komme tidlig inn i planprosesser i 2012. Naturmangfoldloven er sammen med plandelen i plan og bygningsloven de viktigste virkemidlene i dette arbeidet. Vi ser også at god kartlegging av biologisk mangfold over flere år gir oss god argumentasjon i arealforvaltningen. Videre kartlegging må ikke nedprioriteres!

Forvaltningen av naturvernområdene går bedre enn tidligere. Dette gjelder områder der Fylkesmannen har forvaltningsmyndighet og i områder der det er opprettet verneområdestyrer. Skjøtselen har blitt bedre, verneverdiene er ikke truet i samme grad som tidligere. Vi har prioritert arbeidet med kompetansetiltak rettet mot verneområdestyrene og verneområdeforvalterne i 2012.

Vi er bekymret for nedbygging av naturmiljø i forbindelse med vindkraftutbygging. Leveområder for trua arter, trekkveier for fugl og viktige friluftsområder står i fare for å miste sentrale kvaliteter.

Den fine utviklingen i laksebestandene fortsetter. Utfordringen er knyttet til å framskaffe mer kunnskap om bestandene og effektene av disse nye bestandene på nasjonalt nivå. Arbeidet med vanddirektivet er i rute.

Rovviltet, særlig ulven får stor oppmerksomhet. Det ser ut som vi får besøk av flere ulver enn før, problemene med tap av husdyr på beite øker. Effekten av skadeforebyggende tiltak er ikke gode nok. Her bør det tenkes nytt.

Fremmede, skadelige arter som for eksempel sørv, boersvineblom og mårhund gir oss utfordringer. Situasjonen synes å bli verre.

Opplæring i naturmangfoldloven og arbeidet med utvalgte naturtyper og prioriterte arter går som planlagt. Det er fortsatt stort behov for opplæring og informasjon på dette feltet. Våre kommuner er så avgjørt interessert i denne opplæringen.

På forurensningssida har antall tilsyn økt. Dette arbeidet er prioritert og synes å gi god effekt i form av at mange foretak rydder opp i egen forurensning. Opprydding i marine sedimenter går bra. Overvåkningsresultatene fra

Kristiansandsfjorden viser klare forbedringer i miljøtilstand. Vi har en utfordring i Fedafjorden, der industrien og kommunen bør sterkere inn i arbeidet.

Landbruksområdet

Landbruket i Vest-Agder er i 2012 preget av rask endring og motstridende trender. Vi opplever en mer besluttsom og optimistisk tone i deler av næringen, og det gjennomføres store investeringer for framtida innen melk, storfekjøtt, svin og sau. Tømmeravvirkingen i 2012 er fortsatt rekordhøy. Samtidig fortsetter Agder og Telemark å være i front i nedgangen i antall landbruksbedrifter. Dette kan beskrives som en pågående avvikling av den tradisjonelle småskala husdyrdriften, i alle fall som hovedyrke. Det er positivt at de fleste brukene fortsetter å være bebodd selv om driften trappes ned. Relativt sett korte avstander til gode arbeidsmarkeder forklarer noe av dette.

Dersom de brukene som blir igjen kan ta i bruk ny teknologi og vokse seg større og sterkere enn de som legges ned, kan vi lese utviklingen som en effektivisering av produksjonen. Små og spredte jordbruksarealer setter imidlertid klare grenser for hvor stor det er mulig – og lønnsomt – å bli. Hittil har gjenværende bruk vært i stand til å høste frigjorte arealer slik at lite innmark er gått ut av drift. Fylkesmannen vurderer det slik at vi nå nærmer oss smertegrensen, og at vi gradvis vil se økning i fulldyrkede engarealer som ikke lenger høstes. Leiejordsandelen er svært høy – 60 % og mer i mange områder. Utfordringen med å opprettholde et åpent kulturlandskap i områder med sterke interesser for friluftsliv og turisme, men som snart er tomme for husdyr, er allerede påtrengende.

Melkeproduksjonen er fortsatt ryggraden i landbruket i Vest-Agder. Det er av avgjørende betydning for kulturlandskapet og for all nærings- og bygdeutvikling knyttet til landbruket, at mest mulig av denne produksjonen kan opprettholdes i framtida. Nye målsettinger lokalt, og nye virkemidler i jordbruksavtalen har utløst nye investeringer i svineproduksjonen på Agder. Klimamessig har fylket de beste vilkår for hagebruk, og vi har flere gode eksempler på ny og til dels svært lønnsom produksjon av bl.a. jordbær, potet og kirsebær med værvern. Vi satser også sterkt på juletre dyrking, og vi ser nå en økning av omfang og bedring av lønnsomheten.

Vest-Agder ble fra 2011 fullverdig medlem i det fylkeskommunale samarbeidet om kystskogbruket. Det har gjennom 2012 vært jobbet med etablering av Vest-Agder skog- og trenæringsforum (Skognæringa kyst). Avvirkingen i Vest-Agder var på hele 230 000 m³ i 2012. Dette er en liten nedgang fra rekordåret 2011, men fortsatt nesten 100 000 m³ over snittnivået på avvirkingen fra 1980 – 2009. Mange av områdene med plantet og skogrest gran har nå nådd hogstmodenhetsalder, og mye av økningen kommer fra disse områdene langs kysten og vest i fylket.

Økt avvirking innebærer i neste rekke et økt behov for å sikre reetablering av skog. Plantingen nærmer seg nå nivået det bør ligge på, mens nivået for ungskogpleie trolig bør doubles. Fylkesmannen er med på å stimulere til aktivitet i skogbruket gjennom faghjelpstillinger og skogkulturprosjekt i samarbeid med kommuner, AT Skog BA og nabofylkene.

Det er fortsatt stor interesse fra kommuner og skognæring for skogbruksplaner og miljøregistreringer. Første runde med miljøregistrering (MIS) er ferdig i 14 av 15 kommuner i fylket. Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll er mer positive enn antatt på forhånd. Vi registrerer at ca 20 % av skogeierne ikke følger regelverket og sørger for tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst. De aller fleste ser ut å følge opp dette etter ”påminnelser” ved kontrollene.

Kommunene er førstelinjen i landbrukspolitikken på alle områder, og den politiske interessen i kommunene for å ta dette handlingsrommet i bruk er økende. I tillegg til jordvern og arealplan, er særlig konsesjonssaker og boplikt viktige spørsmål mange steder. Fylkesmannen er bekymret for at den landbruksfaglige kompetansen kan forvitne i mange kommuner, og at den administrative kapasiteten til å drive næringsutvikling mangler.

Barnehage og utdanning

I arbeidet med å fremme statlige mål overfor kommuner, private eiere og fylkeskommune har Fylkesmannen lagt stor vekt på å presentere barnehage og skole som deler av en større helhet med to dominerende perspektiv: Barn og unges oppvekstvilkår – og barnehage og skole som strategiske elementer i en samfunnsbygging på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Barnehage og skole skal være gode og trygge vekststeder for den enkelte og for de mange, men de samme arenaene er også helt vesentlige bidragsyttere for å utvikle en landsdel. Dette siste starter alt

i barnehagen. Dette doble perspektivet står sentralt i landsdelens viktigste strategidokument – «Regionplan 2020». Samtlige kommuner og begge fylkeskommunene har sluttet seg til dokumentet som angir sentrale styringsmål for Agder, og hvor kompetanse og utdanning gjennom barnehage og skole er blant de mest sentrale målsøylene. «Regionplan 2020» er på mange måter landsdelens strategiske politiske redskap for en bedre barnehage og skole ved at den fanger opp nasjonale målsettinger og utfordringer og setter dem inn i en regional kontekst. I dette understrekes ansvaret for den enkelte barnehage- og skoleeier, men også nødvendigheten av samarbeid mellom kommuner, etater og instanser både på kommunal og statlig side – og mellom næringsliv og det offentlige Agder.

Den agderske kulturen har tradisjonelt vært mer praktisk enn akademisk orientert. Både som årsak og virkning har dette blant annet ført til et næringsliv og dermed også et arbeidsmarked med hovedvekt på produksjon og praktisk virke, særlig i kommunene utenfor byene og deres nærområder. En er gradvis blitt mer og mer bevisst at en av landsdelens store utfordringer, befolkningens utdanningsnivå, i stor grad avspeiler og er en konsekvens av landsdelens arbeidsmarked. Gradvis endres holdningen til utdanning, blant annet som følge av landsdelens universitet, utviklingen av en betydelig oljerelatert industri og økt krav til utdanning generelt. Fylkesmannen konstaterer med tilfredshet at indikatorer som er tegn på endringer i holdning til utdanning viser en positiv utvikling. En aktiv fylkeskommune prioriterer sentrale satsinger som fagopplæring, gjennomføring og samarbeid med kommunenes ungdomsskoler, næringsliv og universitet, og en positiv utvikling på den faglige resultatsiden kan også merkes. Et viktig bidrag står også satsingen «Ungt entreprenørskap» som er å finne i alle kommuner.

Et utfordrende trekk er at andelen som har spesialundervisning i grunnskolen øker. Fordelingen mellom gutter og jenter ligger tilnærmet fast med dobbelt så mange gutter som jenter som trenger særskilt tilrettelegging.

Tilgangen på utdannet personale i barnehage og skole holder seg god, selv om en mangel på blant annet førskolelærere mer og mer kommer til syne. Desentralisert utdanning i regi av Universitetet i Agder har vært viktig og vil fortsatt være det for å gi utdanningsmuligheter for flere.

Barnehagedekningen er god. Særlig distriktskommunene har barnehagekapasitet som går lenger enn lovfestet rett til barnehageplass tilsier – som ledd i en bevisst politisk satsing.

I relasjon til etterlevelse av lov- og forskriftskrav på barnehage- og skoleområdet vil Fylkesmannen beskrive tilstanden som stabil og på linje med landet for øvrig, basert på erfaringer fra klagebehandling og tilsyn. Barnehage og skole er personaltunge kompetansevirksomheter der lønn og lønnsrelaterte kostnader utgjør over 80% av områdebudsjettene. Å øke mengden personalressurs er derfor kostnadskrevende, samtidig som disse områdene vil være under press ved behov for budsjettkutt i en kommune. Generelt opplever likevel Fylkesmannen en gjennomgående stor vilje til å prioritere barnehage og skole også i en budsjettsammenheng.

Befolkning, levekår og helse

Vest-Agder hadde ved utgangen av 2012 i alt 176.362 innbyggere og lå med det på trettende plass blant fylkene. Fylket har stabilt fødselsoverskudd og netto innvandring. Kristiansand, som med sine 84.387 har nesten halvparten av innbyggerne i Vest-Agder.

Fruktbarhetsraten i fylket var i 2011 på 2,0, som var den tredje høyeste i landet; mens landstalet var 1,88. Tall på svangerskapsavbrudd ligger lavt, både generelt og blant tenåringer. I 2010 ble det utført 10,4 abortinngrep per 1000 kvinner 15 - 49 år, som er tredje lavest i landet; landsnivået var 13,3.

Befolkningen har en yngre profil enn landsgjennomsnittet med høyere andel personer i alder 0 - 24 år. For aldersgruppen 30 – 84 år ligger andelen under landstallet, mens den er omtrent på landsnivå for de aller eldste. Det er imidlertid store variasjoner innen fylket. Hovedtendensen er at kommuner i innlandet og vestfylket har en mer alderstung befolkning.

Sammen med nabofylket Aust-Agder har fylket i flere tiår hatt visse særlige utfordringer knyttet til helse og levekår. Sentrale stikkord er høyt forbruk av trygdeytelser, høy andel unge uføretrygdede, høy kreftforekomst, høyt forbruk av vanedannende legemidler, betydelig bruk av illegale rusmidler, høy andel dagligrøykere, samt lave skåre på indekser for levekår og likestilling.

På noen av de nevnte problemområdene er der visse positive utviklingstrekk. Siste tall fra Kreftregisteret (perioden 2006 - 10) viser at Vest-Agder ikke ligger på topp i total kreftforekomst, men på åttendeplass blant menn og på tredjeplass blant kvinner. Det har vært en gledelig utvikling i forekomst av melanom (føflekkreft), den mest alvorlige typen av hudkreft. Men for lungekreft ligger Vest-Agder fortsatt høyt.

Prosentandelen uføretrygdede i alder 18-67 år var i 2010 på 11,9 i Vest-Agder, mot 9,5 i Norge totalt. Tallet i vårt fylke er imidlertid falt fra 12,1 i 2001. Sykefraværet var i 2012 omtrent som landsgjennomsnittet.

Andelen dagligrøykere (alder 16 - 74 år) har siden år 2000 falt, og siste årene sterkere enn landsgjennomsnittet og lå i perioden 2008–12 på 20 %.

Forbruket av både sterke smertestillende midler (opioider), beroligende midler (anxiolytika) og sovemidler (hypnotika og sedativa) ligger i Vest-Agder klart over landsnivået, men ikke helt i toppskiktet, slik tilfellet var på første del av 1990-tallet.

Fylket har god fastlegedekning og relativt stor stabilitet blant primærlegene. Én utfordring er økende gjennomsnittsalder og derved større andel av fastlegene som har fritak for legevaktstjeneste. Det er tre interkommunale legevaktsentraler; lokalisert i Kristiansand, Mandal og Flekkefjord. Pleie- og omsorgstjenester er bygd ut med relativt høy sykehjemsdekning sett i landssammenheng, men med betydelige forskjeller mellom kommunene. Det har vært en viss tendens til omgjøring av sykehjems plasser til omsorgsleiligheter, bl.a. ut fra økonomiske insentiver. Dette kan skape vansker ved behov for flytting og tilbakeholding av aldersdemente uten samtykkekompetanse, da slik tvang kun kan benyttes i institusjoner hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven.

Sørlandet sykehus HF dekker all offentlig institusjonsbasert spesialisthelsetjeneste i begge Agder-fylkene. I Vest-Agder er hovedsykehuset i Kristiansand. I tillegg er det et lokalsykehus (med akutfunksjoner og fødeavdeling) i Flekkefjord, som også dekker to kommuner i Rogaland. Både Kristiansand og Arendal (i Aust-Agder) skal være såkalt fullverdige akutt sykehus, men med en viss funksjonsfordeling. Det er fra tid til annen diskusjoner med stort folkelig og lokalpolitisk engasjement om funksjonsdeling. I Kristiansand er det et klart etterslep på vedlikehold og fornying av utstyrsparken.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Tilstanden i fylket innen samfunnssikkerhet og beredskap er tilfredsstillende. Tre ekstremvårvarsler og øvelse Orkan 12 viser at samhandlingen mellom Fylkesmannen, regionale etater og kommunene fungerer godt. Roller, ansvar og forventninger er avklart og ligger til grunn for god håndtering.

Implementering av forskrift om kommunal beredskapsplikt pågår i kommunene. Fylkesmannen har gjennomført kurs innen dette og tilsyn er nå spisset mot kravene i forskriften. Tilsyn og øvelser viser god beredskapsbevissthet og stor lærevillighet ute i kommunene.

Fylkesmannen har hatt 44 plansaker til gjennomsyn i 2012 og reist innsigelse i 1 av disse. Dette er meget bra, men viser også at vårt plangjennomsyn på samfunnssikkerhetsfeltet er viktig for å holde bevisstheten oppe hos utbyggere og kommuner. Vi har et vedvarende fokus på klimautviklingen i våre gjennomsyn.

Fylkesmannen deltok på øvelse Orkan 12 med fullt oppsatt stab. Dette ga mange verdifulle erfaringer i forhold til egen redundans, og dette vil bli et prioritert område i 2013. Under øvelsen ble det gjennomført felles fylkesberedskapsrådsmøte med Aust-Agder pr. telefon, noe som fungerte meget godt. Dette skal videreutvikles.

Det har også i 2012 vært tett samarbeid mellom faggruppe beredskap og helse- og omsorgsavdelingen, spesielt mht. tilsyn. Dette har vi utviklet ytterligere med stort hell.

1.1.2 Tilstanden i embetet

Saksbehandlingstid og rettssikkerhet

Registreringen av klagesaksbehandlingen i Sysam etter lov om sosiale tjenester i NAV opphørte fra 2012. Fylkesmannen fører nå statistikk over saksbehandlingstiden gjennom NESTOR for disse sakene. For de 148 klagesakene etter denne loven er samtlige behandlet innen 3 måneder jf. krav fra AVdir og Statens helsetilsyn.

Det er behandlet 7 klager på enkeltvedtak etter barnevernloven. Alle klagenes er behandlet innen 3 måneder. Fylkesmannen behandlet 65 klager etter rettighetsforskriften. Inneholder klagenes begrensninger i en eller annen form blir disse behandlet i løpet av et par dager. Det er behandlet 50 tilsynssaker i 2012. Av disse er det konkludert med lovbrudd i 7 saker. Det var ved utgangen av året 9 saker som ikke var behandlet.

For klager etter plan- og bygningsloven er det rapportert via Sysam. Samlet viser statistikken at for de 202 avgjorte klagesakene var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2012 på 6 måneder. Her har vi ikke klart å oppnå

kravet om tre måneders saksbehandlingstid som ble lovfeset 1.7.12. Det vies til nærmere detaljer under resultatområde 66.1.

Fylkesmannen har behandlet 1203 førerkortsaker, som er en svak nedgang fra 2011. Kravet til seks ukers saksbehandlingstid er oppfylt. se nærmere under resultatområde 77.4.

Antall tilsyns- og rettighetssaker innen helse og omsorg har økt. Krav til saksbehandlingstid er oppfylt for tilsynssakene, men ikke for rettighetssakene. Se resultatområde 82.1 og 82.3, for nærmere detaljer om antall og saksbehandlingstid på de ulike områdene.

Det har vært en sterk økning i klager på behandling uten eget samtykke i det psykiske helsevernet, der vi behandlet 50 klager i 2012 mot 35 i 2011. Saker om tvangsvedtak overfor psykisk utviklingshemmede jf. helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9 er forholdsvis stabilt (66) Det har vært en reduksjon i vedtak om tvungen helsehjelp overfor personer uten samtykkekompetanse, jf. pasient- og brukerrettighetsloven kap 4 A (142 vedtak i 2012, 170 i 2011). Saksbehandlingstiden er på disse tre områdene i samsvar med kravene.

Øvrige forvaltningsområder på helseområdet (krav om særfradrag og søknad om tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende midler) har hatt en reduksjon i saksinngang. Kravet til saksbehandlingstid er oppfylt.

En oppsummering på helse- og omsorgsområdet er at tallet på flere av forvaltningssakene har gått noe ned, andre har økt. For de fleste sakstyper er behandlingstiden innenfor kravene. Den største utfordringen er rettighetsklager innen for helse og omsorg, her er saksmengden økende, og krav til saksbehandlingstid er ikke overholdt.

Ledelse og personalpolitikk

Fylkesmannen gjennomførte en ny medarbeiderundersøkelse i 2012. Den ble fulgt opp i et to-dagers seminar for samtlige medarbeidere i embetet. Resultatene fra medarbeiderundersøkelsen er presentert og drøftet i ledergruppen og den enkelte avdeling. Det er enighet om at resultatene skal følges opp gjennom et eget lederutviklingsprogram i 2013-2014. Dette programmet vil være rettet mot både avdelingsledere og mellomledere i embetet.

Risikostyring

Fylkesmannen har etablert rutiner for å sikre krav til sikker håndtering av personopplysninger. Vi har i 2012 også utarbeidet en egen informasjonssikkerhetspolicy for embetet.

Fylkesmannen etablerte i 2008 et system for intern risiko- og sårbarhetsvurdering (ROS). Hensikten med å gjennomføre denne analysen hvert annet år, har vært å kunne forebygge og avdekke uønskede hendelser. Vi har i 2012 utarbeidet nye retningslinjer for risikostyring. Formålet med de nye retningslinjene er å sikre at Fylkesmannen i Vest-Agder har et helhetlig system for styring og kontrolltiltak. Risikostyringen inngår som en integrert del av vår økonomi- og resultatstyring. Målsettingen er å oppnå forbedringer i embetets målstyring og redusere risiko for manglende måloppnåelse. I implementeringsfasen har vi begrenset oss til noen overordnede områder; tilskuddsforvaltning, IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet, risiko for misligheter og risiko for manglende måloppnåelse innenfor ett til to områder i hver fagavdeling.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Kap 1510

Fra 2011 gjorde Vest-Agder en analyse av ressursforbruket fordelt pr hovedområde (departement) og sammenlignet forbruket med tildeling fordelt pr. departement med bakgrunn i modellen fra 2009. Denne sammenligningen dannet grunnlag for endring i fordelingen mellom de ulike fagavdelingene.

Vi vil også gjøre denne analysen for 2012. Det hadde vært ønskelig med oppdaterte tall fra sentralt hold som viser faktisk fordeling av tildeling mellom departement for året.

Fagkapitler

Tabellen viser kostnader på kontogruppe 5000 som gjelder lønn og godtgjørelser. Kostnadene under det enkelte departement kan forklares slik:

Miljøverndepartementet

Av kostnadene utgjør kostnader Villreinnemda totalt ca kr 400 000. Dette er godtgjørelser til nemda og utgifter til drift av sekretariatet.

Øvrige kostnader fordeles seg med ca. 610 000 i lønnsutgifter til gebyrfinansiert stilling knyttet til forurensingstilsyn og det øvrige er ulike engasjement på DN-området

Kunnskapsdepartementet

Fylkesmannen i Vest-Agder har drifting av ulike internasjonale skoletilbud som en landsomfattende oppgave. Dette gjelder også utbetaling av godtgjørelser til norske ansatte i utlandet knyttet til disse ordningene. Nærmere 1,5 mill kr er knyttet til internasjonale skoletilbud.

Ca 1 mill kr er utbetalte sensorkostnader

Det øvrige er knyttet engasjement i prosjektene "Være sammen" og GNIST

Justisdepartementet

Det alt vesetligste av kostnadene er knyttet mot lønnsutgifter i forbindelse med vergemålsreformen.

Arbeidsdepartementet

Dette er i sin helhet lønnsrelaterte kostnader til fast ansatte medarbeidee.

Helse- og omsorgsdepartementet

Ca 1,2 mill. kr er knyttet til honorar og godtgjørelser til kontrollkomisjonen.

Lønnskostnader til stillingen knyttet til §4A i sosialtjenesteloven (tvang og makt) er ca 440 000 kr

Lønnskostnader til rusrådgiverstillingen utgjør omlag 540 000 kr

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Miljøverndepartementet	kr 8 149 136,41	kr 2 249 010,51
Landbruks- og matdepartementet	kr 7 919 933,17	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 4 846 157,13	kr 2 533 532,11
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 346 725,43	kr 0,00
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 114 803,81	kr 619 118,46
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 034 999,06	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 1 263 459,71	kr 1 031 534,77
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 7 906 217,24	kr 2 245 160,22
Andre	kr 24 712 204,56	kr 0,00
Sum:	kr 63 293 636,00	kr 8 678 356,00

1.3 Andre forhold

IKT-struktur -

Ikke noe innrapporteringskrav for 2012.

Informasjonssikkerhet -

FMVA har vedtatt ny informasjonssikkerhetspolicy. Det har vært gjennomført opplæring i alle avdelinger i embetet med særlig vekt på instruks nr. 3 for brukerne av sensitive opplysninger i ePhorte. Embetet har eget sikkerhetutvalg hvor administrasjonsdirektør er leder. Det er avgitt selvstendig rapport til FAD på oppfølging av embetsoppdraget om informasjonssikkerhetsarbeid.

Innkjøp

Fylkesmannen har en gjennomført bruk av Mercell innkjøpsmodul til alle sine innkøp. Det arbeides fortsatt systematisk med oppbygging av innkjøpskompetanse i alle fagavdelingene. Fylkesmannen har hatt ansvaret for den nasjonale kontakten med Mercell på vegne av fylkesmannsembetene.

Klarspråk

Embetet laget i 2010 en språkveileder etter den malen som er laget for fylkesmennene. Den er senere blitt oppdatert. Språkveilederen blir lagt i mappen til de nytilsatte. For å følge opp klarspråkarbeidet, er språkarbeidet i avdelingene tema på embetsledermøte en gang pr. halvår. Høsten 2012 arrangerte vi kurs i ny rettskriving i nynorsk for de ansatte.

Risikostyring

Embetet har satt i gang en prosess for integrere mål- og risikostyring som et verktøy i økonomi- og virksomhetsstyringen. I implementeringsfasen vil vi konstrere oss om et begrensa antall overordna områder som det er spesielt viktig å ha fokus på, og som også inngår i sentrale føringer. Dette er områder som tilskuddsforvaltning, IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet og risiko for misligheter. I tillegg velger hver fagavdeling ut 1-2 områder som er spesielt viktig for deres felt.

Inkluderende arbeidsliv

Embetet har en tett dialog med NAV's arbeidslivssenter Vest-Agder i forbindelse med oppfølging av langtidssykemlede. Tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidstid gjøres så langt det er mulig for å kunne tilrettelegge arbeidsplassen for ansatte med nedsatt funksjonsevne. Alle får tilbud om seniorkurs ved 58 års alder. Totalt sykefravær, legemeldt og egenmeldt var i 2012 3,4 %.

Lærling

Fylkesmannen har en lærling tilknyttet administrasjonsavdelingen og fylkeshusets Servicetorg. Lærlingen går opp til fagbrev høsten 2013.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Kommunedialogen er et prioritert område. Vi får positive tilbakemeldinger på omleggingen fra forventningsbrev til tilstandsrapport og kommunebilder i vår dialog med kommunene.

Fylkesmannen har et ansvar for å melde om lokale forhold til sentral stat, men her har vi et forbedringspotensiale når det gjelder å finne en effektiv og systematisk måte å formidle denne type problemstillingene videre, samt å etterspørre sentral stats oppfølging. Det kreves betydelig mer ressursinnsats på området for å oppnå stor grad av samhandling og samordning.

Fylkesmannen samordner de praktiske forhold rundt tilsynet med kommunene og fylkeskommunen. Som ledd i dette arbeidet fører Fylkesmannen en tilsynskalender som viser de ulike tilsynsetatenes planer. Denne kalenderen er tilgjengelig for kommunene og andre på Fylkesmannens nettsider. Fylkesmannen arrangerte i februar 2012 en "Kvalitetskonferanse" for kommunene hvor vi gjennomgikk viktige funn fra tilsynet med kommunene. Målsettingen med konferansen var å formidle viktige funn fra tilsynsvirksomheten som kan brukes i kommunal kvalitetsutvikling. Fylkesmannen planlegger en årlig "Kvalitetskonferanse" for kommunene. De øvrige statlige tilsynsetatene med tilsynsoppgaver rettet mot kommunene inviteres til å delta på denne konferansen.

Fylkesmannen har sammen med Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS og KS Agder tatt initiativ overfor Kommunal- og regionaldep. til å starte et prosjekt om "Statlig tilsyn og kommunal egenkontroll". Målsettingen med prosjektet er å prøve ut en modell hvor Revisjonsdistriktet gjennomfører forvaltningsrevisjon av kommuner, mens Fylkesmannen avstår fra å gjennomføre tilsyn i de samme kommunene. Vi har valgt ut utdanningsområdet som aktuelt for dette samarbeidsprosjektet. Prosjektet er en direkte oppfølging av signalene i Meld. til St. 12 (2011-2012. *Stat og kommune - styring og samspel*). I meldingen understrekes det at det ligger effektiviseringsmuligheter og læringseffekter i å se statlig tilsyn i sammenheng med kommunal egenkontroll. Det er det vi ønsker å utprøve gjennom dette samarbeidsprosjektet som starter opp i 2013.

Innenfor kommuneøkonomi har det vært fokus på å følge opp kommuner med økonomisk ubalanse. Vi har pr. 31.12.2012 en kommune som er innmeldt i ROBEK. Viktigheten i bruk KOSTRA-tall i kommunenes planlegging og styring blir tillagt stor vekt av Fylkesmannen.

Fylkesmannen har valgt å prioritere bruken av skjønnsmidler i fornyingsarbeidet. For kommunene er prosjektskjønnet et viktig, og i mange tilfeller avgjørende, hjelpemiddel for å finansiere nye prosjekt. Fylkesmannen har revidert retningslinjene for skjønnsfordeling og vil i perioden 2012-2015 særlig prioritere prosjekter knyttet til barn og unges levekår. Det ble i 2012 brukt 4,5 mill. kr i prosjektskjønn.

Fylkesmannen anser det som svært nyttig å følge kommunenes fornyingsarbeid, men det er av ressursmessige hensyn vanskelig å prioritere dette høyt nok.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Helse- og omsorgstjenester

Fylkesmannen har utført planlagte tilsyn med helse- og omsorgstjenester i fylket i samsvar med tilsynsplan fastsatt på grunnlag av føringer fra Statens helsetilsyn. Det er ført tilsyn både overfor spesialisthelsetjenester og kommunale tjenester. de fleste tilsynene ble utført etter systemrevisjonsmetodikk. I tillegg til tilsynene i eget fylke, deltok personell fra Fylkesmannen i Vest-Agder som revisor i tilsyn med spesialisthelsetjenester i andre fylker innen sørlige del av helseregion Sør-Øst.

Fylkesmannen i Vest-Agder behandlet i 2012 i alt 114 tilsynssaker mot helse- og omsorgstjenester og/eller helsepersonell.

Nært relatert til tilsynsarbeidet er behandling av rettighetsklager etter helse- og omsorgslovgivningen. I 2012 ble det behandlet 120 klager knyttet til rettigheter etter helse- og omsorgslovgivningen, 31 av disse var knyttet til oppgjør for syketransport.

Det er etablert en styringsgruppe hos fylkesmannen for arbeidet med Omsorgsplan 2015; fylkesmannen,

fylkeslegen og utdanningsdirektøren er medlemmer. En prosjektgruppe ivaretar det konkrete arbeidet. For kompetanseløftet er det etablert en ressursgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling, Universitetet i Agder og KS Agder. Vest-Agder har fra 2011 to utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester, hhv. i Songdalen og Kristiansand kommune. Utviklingssentrene samarbeider om strategidokumenter, virksomhetsplan, prosjektsøknader og oppfølging av kommunene på faglige tema. De har felles fag- og samarbeidsråd hvor prosjektmedarbeider hos Fylkesmannen er fast representant.

Når det gjelder demensplanen, er det lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter, samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter.

Som oppfølging av Kompetanseløftet 2015 har fylkesmannen bl.a. samarbeidet med utdanningsinstitusjoner, prosjekt «Bli helsefagarbeider» i KS, Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse og Utviklingssentrene i Kristiansand og Songdalen om etter- og videreutdanning.

Fylkesmannen har et eget nettverksforum for pleie- og omsorgsledere som møtes to ganger i året for gjensidig utveksling og formidling av aktuell informasjon.

Fylkesmannen i Vest-Agder har oppgaven med å innstille hvilke kommuner som skal få prosjekttilskudd fra Helseledningskontoret på lindrende omsorg og behandling i Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust- og Vest-Agder. Innstilling gjøres i samarbeid med regionalt kompetansesenter for lindring behandling, (KSLB) Helse Sør-Øst på Ullevål.

Fylkesmannen har fulgt med på kommunenes og helseforetaketsimplementering av samhandlingsreformen fra 1.1.12. Reformen har bl.a. vært tatt opp på en rekke kurs, kommunemøter og møter med sykehusledelsen. Fylkets 15 kommuner fordeler seg på tre regioner med interkommunalt samarbeid; Lister-regionen i vest, Lindesnes-regionen i midtre del og Knutepunkt sør (som også omfatter tre kommuner i Aust-Agder) i øst. Avtaleinngåelser med sykehuset knyttet til samhandlingsreformen har vært koordinert gjennom disse regionsrådene. Avtalene ble vedtatt innen fristene.

Fylkesmannen har i sin kommunikasjon med kommunene sterkt vektlagt betydningen av økt satsing på forebyggende helsetjenester og folkehelsearbeid i brei forstand som en hovedforutsetning for at de langsiktige intensjonene med samhandlingsreformen skal kunne innfris. For å styrke det tverrsektorielle folkehelsearbeidet har fylkesmannen internt en gruppe "Folkehelse på tvers" med deltakelse fra alle fagavdelingene. Fylkesmannen vektlegger å få inn folkehelsepremiss på alle nivåer i offentlig planlegging.

Utviklingen etter at perioden for opptrappingsplanen for psykisk helse gikk ut ved årsskiftet 2008-09, har vært fulgt nøye. I flere kommuner har det vært oppe forslag om endringer og nedbemanning, men hovedinntrykket er at oppbygget styrke videreføres. Det er ellers vektlagt å se sammenhengen mellom arbeidet for psykisk helse og andre aktiviteter, spesielt opptrappingsplanen for rusomsorgen, men også kvalitetsutvikling og folkehelsearbeid.

Innen rusfeltet har Fylkesmannen også i 2012 formidlet betydelige tilskuddsmidler etter opptrappingsplanen for rusfeltet. Alle kommuner har nytt godt av midlene, om enn i ulik grad. Mange av de tiltakene det er gitt midler til, er organisert interkommunalt. Som ledd i samordning av psykisk helse og rusfeltet er det etablert et fagnettverk for kommunene i samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA), Kompetansesenter RUS (KORUS Sør), Universitetet i Agder(UiA) og brukerorganisasjonene.

Sosialområdet

Fylkesmannen har i 2012 gjennomført **planlagte tilsyn** med sosialtjenesten i NAV etter egen tilsynsplan i samsvar med retningslinjer fra Statens helsetilsyn. Tilsyn med kommunenes/NAVs behandling av søknad om økonomisk stønad til personer med forsørgeransvar ble gjennomført i 3 kommuner. Det ble funnet avvik i 2 kommuner. Fylkesmannen har videre behandlet 148 **klagesaker** etter lov om sosiale tjenester i NAV med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 24 dager. Vedtakene i 20 % av sakene ble omgjort eller opphevet. Saksinngangen har økt fra 2011 til 2012.

Fylkesmannen deltar i koordineringsgruppe med NAV Fylke, KS og representant for rådmannsutvalget i fylket.

I forhold til **kompetanseutvikling** i sosialtjenesten/NAV er det gjennomført opplæring i Lov om sosiale tjenester i NAV med tilhørende forskrifter og rundskriv og avholdt oppfølgingskurs (ekspertkurs) i økonomisk rådgivning for ansatte ved NAV kontorer i Aust-Agder og Vest-Agder. Fylkesmannen er representert i styringsgruppa for **PRAXIS NAV ved UiA** hvor kompetanseutvikling for kommunene er et viktig tema

Statsborgerseremoni ble gjennomført.

Vergemålsreformen

Vergemålsoppgavene overføres fra 15 kommuner til Fylkesmannen i Vest-Agder når ny vergemålslov trer i kraft 1. juli 2013. Vergemålsenheten hos Fylkesmannen i Vest-Agder er lagt til samfunnsavdelingen med avdelingsdirektør som øverste faglig ansvarlig med personal- og økonomiansvar, og med en faggrupeleder som ansvarlig for den daglige drift av enheten.

Sluttrapport fra vergemålsprosjektets sentrale forprosjekt viste at det var en ressursfordeling på 5,9 årsverk automatisk fordelt til fylkesmannsembetet i Vest-Agder. Stillingsfordelingen ble lagt til grunn som ramme for oppbygging og rekruttering til den nye vergemålsforvaltningen, med den presisering at det er det årlige tildelingsbrevet som utgjør den formelle budsjettmessige rammen for virksomheten. Fylkesmannen har i løpet av 2012 ansatt 2 jurister knyttet til den nye lokale vergemålsmyndigheten. I tillegg vil det bli overført 2 ansatte fra Kristiansand overformynderi som følge av prosessen omkring virksomhetsoverdragelse. Det tas videre sikte på å ansette en økonomi medarbeider i løpet av våren.

Foruten rekruttering har Fylkesmannen i 2012 prioritert kontakten med kommunene i forbindelse med reformen. Det ble høsten 2012 gjennomført besøk til alle kommunene ved overformynderiene. I tillegg til overformynderne var også rådmannen eller en representant for denne tilstede på møtene, samt en ansatt fra kommunens arkiv/dokumentsenter. Gjennom disse besøkene fikk Fylkesmannen en oppdatert status om situasjonen i det enkelte overformynderi. Møtene var også en arena for informasjon til kommunene/overformynderiene om status i vergemålsreformen og den videre fremdrift, samtidig som det ble etablert en dialog om fremtidig samhandling blant annet med tanke på rekruttering av verger. Overføring av saker fra kommunene til Fylkesmannen, «Datafangsten» var også et tema som ble tatt opp på disse møtene. I tillegg gjennomførte Fylkesmannen den 22. oktober 2012 opplæring i datafangstportalen. Deltakere på kurset var overformyndere og ansatte på arkiv/dokumentsentre. I tillegg til disse samlingene har det gått ut skriftlig informasjon om reformen til kommunene og overformynderiene. Skriftlig informasjon om reformen er også sendt ut til verger og hjelpeverger i fylket. Informasjon og opplæring av verger/hjelpeverger vil være hovedfokus for Fylkesmannens arbeid med vergemålsreformen 2013.

Fylkesmannen har i løpet av 2012 deltatt på møter i den sentrale prosjektgruppen.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Barnevern

Økning av stillinger til det kommunale barnevern har satt kommunene i bedre i stand til å håndtere økt saksmengde. Råd og veiledning fra Fylkesmannen side er høyt prioritert. Det er en økning av tilsynssaker og av rettighetsklager fra ungdom på institusjon og dette er saker som har høyest prioritet. Fylkesmannen har ikke måloppnåelse når det gjelder årlig systemrevisjon på institusjoner. Individtilsyn er prioritert, og gjennomført iht krav.

Barnehageområdet

Tilsyn, behovsdekning, kvalitets- og kompetansehevende arbeid, samt informasjon og veiledning om barnehagelov og forskrifter med forskrift om økonomisk likeverdighetsbehandling som fremhevet tema har vært prioriterte ledetråder for FMs arbeid på barnehageområdet i 2012.

Kommunene oppfyller retten til barnehageplass, slik denne er definert fra statlig side. Flere kommuner, særlig landkommunene, har en kapasitet som overstiger dette ut fra et ønske om å kunne tilby barnehageplass ved behov gjennom hele året.

Forvaltning av rammeoverføring av midler til drift har vært krevende for kommuner med private barnehager. Et noe uferdig regelverk ift økonomi og tilskuddsberegning har bidradd til dette; noe som også ifølge flere kommuner har vært belastende på selve samarbeidsrelasjonen mellom kommune og privat eier. Fylkesmannen har bidradd med veiledning, regelforståelse og skolering innen temaet likeverdig økonomisk behandling av private barnehager både overfor enkelteiere og enkeltkommuner og gjennom opplæringsseminarer for regioner og grupper av kommuner og private eiere.

Gjennom de senere års endringer av barnehagelov m/ rammeplan, stortingsmelding om kvalitetsutvikling (St.m.

41), NOU og andre ulike nasjonale meldinger og rapporter samt ulike statlige stimulerings tiltak rettet mot utviklingsarbeid og kompetanse er innhold og kvalitet satt særlig i fokus. I dette arbeidet har Fylkesmannen regionalt et nært samarbeid med kommunene. Statlige tilskuddsmidler til utvikling og kompetanse er fordelt i tråd med forutsetningene. Fylkesmannen har aktivt bidradd til samarbeid mellom Universitetet i Agder og kommunene som barnehagemyndighet. Satsingen «GLØD» er iverksatt i fylket i tråd med føringer og målsettinger, herunder sammensetning/representasjon.

Tilgangen på kvalifisert personale (førskolelærere) har tradisjonelt vært god i Vest-Agder. Den ser ut til å være relativt stabil, men kommunene varsler at det er blitt vanskeligere å få kvalifiserte personell til familiebarnehager og til vikariater. Særlig distriktskommunene ser ut til å merke mangel på kvalifisert personale, men utfordringer har også meldt seg i byene. Fylkesmannen har en særlig oppmerksomhet vendt mot dispensasjonsordningen og pedagognormen.

Rekruttering er en sårbar nøkkelfaktor for kvalitet og videre utbygging. Temaet blir kontinuerlig tatt opp med kommunene på "Fylkesmannens barnehagemøter", dvs. møter mellom Fylkesmannen, kommunene, Universitetet i Agder og Utdanningsforbundet.

Det er ført tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet i pålagt antall, dvs 5 kommuner. Klagesaksmengde etter barnehageloven m. forskrifter har vist svakt økende tendens.

Utdanningsområdet

Tilsyn, klagebehandling og rettighetsinformasjon overfor elever/foreldre, herunder veiledning overfor for skoleeier er Fylkesmannens hovedoppgave på utdanningsområdet. Av avdelingens til sammen 8 årsverk (barnehage og utdanning) er to jurister. De øvrige har lang pedagogisk erfaring også fra skoleledelse på skole- og kommunenivå.

Tilsynsprogrammet er gjennomført, men en oppsigelse og pålagt etterfølgende vakanseperiode samt et sykefravær hele høsten 2012 fikk som konsekvens at siste del (tre sluttmøter/-rapporter) gjennomføres i januar/februar. Ideelt ser vi behovet for større kapasitet til for å drive hendelsesbaserte tilsyn i fylket for eksempel som oppfølging av omfattende klagesaker. Vi merker en viss tilsynstrøtthet blant fylkets 15 kommuner. Det pågående arbeid vedrørende metodeutvikling på tilsynsområdet som er i gang fra Udirs side mener vi er et klokt veivalg.

Systemmangler (rutiner, formalisert ansvarsfordeling, skriftliggjøring mv) og utilstrekkelig forvaltningsjuridisk kompetanse i tilknytning til saksbehandling er gjennomgående avvik i de fleste tilsyn. Selv om vi ser tydelig forbedring, er den toveis, systembaserte linjeforbindelsen mellom skole- og kommunenivået enda ikke god nok, og krever kompetansestyrking som ikke alltid tilsyn kan bøte på.

Fylkesmannen har overfor kommunene og i eget arbeid lagt stor vekt på dokumentasjon og analyse som grunnlag for all kvalitetsvurdering. Skoleporten, Kostra, GSI, barnehagestatistikk med mer har ved flere anledninger vært tema i de regelmessige, ulike møtene med kommunene/fylkeskommune i løpet av året. Publikasjonen "Opplæringsvinduet" for Aust- og Vest-Agder er en årlig samling av nøkkeldata på barnehage- og utdanningsområdet (rammebetingelser, resultater, andre data) som lages i samarbeid med FM i Aust-Agder med sikte på vårt eget overvåkings- og analysearbeid og som støtte for kvalitetsutviklingen hos den enkelte eier.

Antall klager på enkeltvedtak etter opplæringsloven er relativt stabilt.

Fylkesmannen har fulgt opp strategi for kompetanseutvikling i samarbeid med skoleeierne og regionale representanter for partene i strategien.

Vi har særlig lagt vekt på aktivt å stimulere til nettverksarbeid mellom skoleeiere, og samarbeid og bistand fra høyskoler og universitet. Fylkets tre pedagogiske sentra dekker samtlige 15 kommuner, og er viktige redskap for skoleutvikling i fylket.

En arena for politikkformidling, styringsinformasjon og felles drøfting er "Fylkesmannens utdanningsmøter", som gjennomføres ca 4 – 5 ganger per år. Deltakere er representanter for alle kommuner, fylkeskommune, UiA, Sørlandet kompetansesenter (Statped), KS, Utdanningsforbundet og Vest-Agder kulturskoleråd. Et annet samarbeidsorgan i KS-regi, «Skoleeierforum Agder», er en annen viktig møteplass der FM deltar.

Vi har et godt og svært konstruktivt samarbeid med KS og fylkeskommunen. Dette medfører blant annet at vi kan bruke hverandres arenaer (rådmannsutvalg etc.) på en god og effektiv måte. Satsingen GNIST basert på partnerskap mellom ulike instanser i fylket er gjennomført etter føringer og målsetting. Prosjektleder for Gnist i fylket har Fylkesmannen som arbeidssted.

Betydningen av tverretattlig/tverrfaglig samarbeid i kommunene generelt og omkring enkeltelever har vært tema i ulike sammenhenger (møteplasser, klagebehandling, tilsyn).

Fylkesmannens landsdekkende oppdrag om internasjonalisering i skolen (United World College, franske gymnas, Trollmidler, tyske stipend med flere), er fulgt opp i tråd med oppdrag fra KD, og rapporteres til Utdanningsdirektoratet.

Likestilling

Hvert år fra SSB i 1999 begynte å publisere sin likestillingsindeks for kommunene, har som kjent Vest-Agder fylke kommet dårligst ut. Fylkesmannen har derfor i hele denne perioden vært en aktiv pådriver for å fremme likestilling mellom kjønnene sammen med andre.

Agderfylkenes likestillingsarbeid er fra 2011 forankret i Regionplan Agder 2020 som nå skal implementeres. Det er etablert et sekretariat som arbeidet med dette i 2012, og fylkesmannen vil delta personlig i den såkalte likestillingsalliansen. Som skal konkretisere videref

Planen lister opp følgende 4 hovedtiltak som Fylkesmannen vil følge opp som offentlig myndighet:

«Prioritere tiltak som øker kvinners yrkesdeltakelse og satse på kvinnelige ledere både i privat og offentlig sektor.

Stimulere initiativ som inkluderer flere i arbeidslivet, uavhengig av kjønn, etnisitet, alder, funksjonsevne, religion, seksuell orientering og sosial bakgrunn

Systematisk bruk av regionale suksesshistorier knyttet til likestilling og inkludering som modell for andre arbeidsgivere

Utvikle en felles, offentlig arbeidsgiver- og utdanningsstrategi som legger vekt på mangfold i forbindelse med rekruttering.»

Fylkesmannen arbeider tett opp mot Likestillingssenteret ved Universitetet i Agder.

Fylkesmannen har sluttet seg til å etablere en bredt sammensatt LIKESTILLINGSALLIANSE for å videreføre likestillingsarbeidet på Agder i henhold til Regionplan 2020. I motsetning til tidligere vil også det private næringsliv inviteres inn i alliansen. Alliansen er ennå ikke etablert. Jeg frykter at både tiltakene og oppfølgingen er for svak til å gjennomføre de krevende målsettingene som er fastsatt.

Likestillingsarbeidet står nærmere omtalt under resultatområde 48

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Alt planarbeid i embetet er organisert i en felles plangruppe med 6 medarbeidere fra miljøvern-, landbruks- og samfunnsavdelingen. Strandsonen er fremdeles det viktigste konfliktområdet. I 2012 fremmet embetet innsigelse i 34 plansaker, derav 14 vedr. strandsonen, 7 vedr. naturmangfold og 1 ut fra landbrukshensyn, dvs. jordvern. Fylkesmannen påklaget 35 dispensasjonsvedtak i kommunene etter plan- og bygningsloven (pbl), herav 24 i strandsonen og 5 med landbruksfaglig begrunnelse. Den typiske landbrukssaken er spredt boligbygging i jordbrukslandskapet i områder med stort utbyggingspress. Vi har fått medhold i samtlige landbruksrelaterte saker som er avgjort av settefylkesmann de siste 7 år, og også i det alt vesentlige av øvrige sakstyper.

Vi har i 2012 vært ekstra bevisst på å delta tidlig i planprosesser. I tillegg til strandsonen har vi vært spesielt opptatt av naturmangfold, jordvern, barn og unges interesser og senterstruktur/samordnet ATP, samt samfunnsikkerhet og beredskap. Disse prioriteringene videreføres. Vi deltar også i tidlig fase i arbeidet med nye store vegsaker, så som ny veg til Kjevik flyplass i konflikt med ypperlige hagebruksarealer og ny E39 Søgne - Ålgård. Det pågår ikke større vernesaker eller KVVU-saker for tiden. Vi har i samarbeid med fylkeskommunen gjennomført opplæring av politikere tidlig i 2012, der temaet har vært planlegging etter plan- og bygningsloven.

Vi bruker også gjennom embetsledelsens faste møter med kommunene betydelige ressurser på dialog om kommuneplanarbeidet generelt og koplingen mellom økonomiplan, samfunnsdel og arealdel av planen. Etter sterk vektlegging fra vår side over tid, mener vi nå at kommunene har høy bevissthet om Regjeringens vektlegging av klima, jordvern og biologisk mangfold i arealforvaltningen.

Fylkesmannen skal bidra til at kommunenes arealplaner hensyntar klimaet i saker om bosettings- og utbyggingsmønster, transport, energibehov og tilrettelegging for fornybar energi. Vi formidler dette til kommunene. Vi etterlyser imidlertid et langt klarere mandat for hvordan Fylkesmannen skal ivareta disse hensynene i planarbeidet. Det kan gjøres gjennom eksempelsamlinger og et tydeligere embetsoppdrag.

I vekstområdene tror vi bindende langsiktige arealplaner for regioner av flere kommuner er en mulighet. Et slikt planarbeid er nå vedtatt som regionplan for 7 kommuner i Kristiansands-regionen (Knutepunkt sør). Fylkesmannen har bidratt betydelig i arbeidet og gitt klar støtte til hovedgrepene i planen, som vi håper kan fungere godt som føring for kommuneplanene som skal rulleres framover. Dispensasjoner fra plan og spredt bygging synes nå å være en like stor trussel mot jordvernet som nedbygging etter plan. Mye tyder på at "hensynssone landbruk" etter den nye planloven, kombinert med at det utpekes framtidige utbyggingsretninger, kan bli et godt jordverngrep i kommuneplanene framover. Fortsatt er gamle vedtatte reguleringsplaner en viktig grunn til ny utbygging i strandsonen.

På byggesaksfeltet er utfordringene først og fremst knyttet til saksbehandlingstid for klagesakene. Fylkesmannen klarer ikke å holde fristene om tre måneders saksbehandlingstid, jf. resultatområde 66.1. Som tiltak har Fylkesmannen arbeidet med både egne rutiner, intern kompetanseoppbygging av nye medarbeidere og engasjement av ekstrahjelp i 2012. Vi har samtidig hatt samlinger med kommunene for å styrke deres kunnskaper om god saksbehandling. Temaene har bl.a. vært knyttet til dispensasjonsbehandling, naturmangfoldloven og generelle forvaltningsrettslige temaer som begrunnelse av vedtak. Vi har sammen med fylkesmennene i Telemark, Aust-Agder og Telemark søkt om midler til et effektiviseringsprosjekt innen byggesaksfeltet i 2013.

Manglende samordning mellom vårt til dels detaljerte arbeid etter plan- og bygningsloven og de mange og til dels svært store sakene som nå fremmes på energisektoren kan framstå som noe av et paradoks. Mangel på samlet plan for vindkraft er også et problem - arealbeslaget er stort, prosjektene mange, og muligheten til å rangere og sammenligne prosjekter ut fra en samlet samfunnsøkonomisk vurdering er begrenset. Vårt fylke er i kjernen av aktivitetene under overskriften "Europas Grønne Batteri». Det er en stor utfordring å gi disse sakene en forsvarlig behandling. Dette gjelder vindkraft, pumpekraft og overføringskabler med svært store dimensjoner og samfunnsvirkninger. Embetsledelsen har støttet opp om fylkeskommunen og kommunene i Listerregionen som har vært meget aktive mot NVE og OED med sikte på å få til bedre prosesser og mer lokal medvirkning i disse sakene.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

2.5.1 Landbruksbasert næringsutvikling

Samarbeidet mellom de regionale aktørene innen næringsutvikling er godt. I 2012 har arbeidet med nye med felles strategiske planer og handlingsplaner for landbruket i Agder-fylkene, der oppdraget gjennom Meld. St. nr. 9 «Velkommen til bords» er koplet sammen med fylkenes felles Regionplan Agder 2020, stått sentralt. Vest-Agder fylkeskommune har i 2012 etablert et rådgivende Landbruksforum, bestående av fylkespolitikere og representanter fra hele næringa. Det er også et aktivt samarbeid med faglagene. Norsk Landbruksrådgivning Agder er en viktig aktør i bygdeutviklingsarbeidet.

Innovasjon Norge Agder har i 2012 fordelt drøyt 15 mill. kr i BU tilskudd til 48 saker, herav 11 bedriftsutviklingssaker, 2 etablererstipend, 28 investeringer i tradisjonelt landbruk, 6 saker til investering i tilleggsnæringer og 1 sak til "annet". Det er bevilget rentestøtte i 19 investeringssaker. 2 søknader ble avslått. De største beløpene går til bygninger for husdyrproduksjon.

Fylkesmannen har i 2012 gitt tilsagn om tilskudd til 21 utviklings- og tilretteleggingsprosjekter på til sammen 2,16 mill. kr. Disse midlene benyttes nå helt bevisst for å støtte opp om våre langsiktige satsingsområder bl.a. innen hagebruk og juletre/pyntegrønt. Andre store satsinger er økologisk jordbær dyrking som nå er avsluttet, og et bredt utviklingsprosjekt for sau som tegner meget bra. Koplingen (lokal/økologisk)mat-reiseliv holder på å

vokse seg sterk, og tunge reiselivsaktører melder seg nå på denne arenaen.

Første runde med forvaltningskontroll av kommunene ble sluttført våren 2012. Vi fokuserer nå på å følge opp arbeidet i kommunene, og for egen del også på registerbaserte dokumentkontroller, i samarbeid med miljøvernavdelingen og Mattilsynet.

I Vest-Agder er hovedfokus for Regionalt miljøprogram å motvirke gjengroing, og sikre skjøtsel av de mest verdifulle kulturlandskapene med bygninger, kulturminner og biologisk innhold. Vannforurensning er med unntak av mindre lokale vannforekomster ikke et vesentlig problem. Hold av utegangersau i fylket har økt fra ca. 60 til over 1300 i perioden 2006-2012. Dette har god effekt for å redusere gjengroing av øyer og holmer i fylket. Vi mener bestemt at RMP gir gode resultater.

Vest-Agder har felles arbeidsgruppe og handlingsplan for økologisk landbruk med Aust-Agder. Ca. 5 % av arealet er økologisk eller i karens. Økologisk melkeproduksjon er avgjørende for det økologiske arealet på Agder. Det er et stort problem for motivasjonen for disse at store deler av økologiske melkeleveranser blandes i den konvensjonelle melka. Resultatene fra det flerårige prosjektet "Lønnsom økologisk jordbær dyrking" bør være interessante for mange jordbærprodusenter, også innen konvensjonell produksjon.

Vårt hovedfokus i arbeidet med "Inn på tunet" er å gjøre det enkelt for kommunene å benytte seg av Inn på tunet-tjenester. Profesjonalisering av tilbyderne og kvalitetssikring av tiltakene blir en sentral oppgave framover, i samarbeid med Landbrukets HMS. Begrensingen for å øke omfanget synes nå klart å ligge på kjøpersiden i kommunene.

Vest-Agder ble fra 2011 fullverdig medlem i det fylkeskommunale samarbeidet om kystskogbruket. Vi har derfor gjennom 2012 bl.a. arbeidet med etablering av Vest-Agder skog- og trenæringsforum. Kystskogmidler gjør at vi også kan være med å stimulere til faghjelpstillinger i samarbeid med flere kommuner og AT Skog BA.

Avvirkningen i Vest-Agder var på hele 230 000 m³ i 2012. Dette er en liten nedgang fra rekordåret 2011, men fortsatt nesten 100 000 m³ over snittnivået på avvirkningen fra 1980 – 2009. Mye av økningen kommer fra skogrest gran. Økt avvirkning innebærer økt behov for planting og pleie av ny skog etter hogst, og det har vært stort behov for mer tilskuddsmidler til dette. Plantingen nærmer seg nå nivået den bør ligge på, mens nivået for ungskogpleie trolig bør doubles. Vi er tilfreds med å ha mottatt økte bevilgninger innen NMSK for 2013, og håper på økte midler også på vegsiden framover.

Skogbruksplanarbeidet går bra og har god mobiliserende effekt. Første runde med miljøregistrering (MIS) er nå ferdig i 14 av 15 kommuner i fylket. Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll er mer positive enn antatt på forhånd. Vi registrerer at ca. 20 % av skogeierne ikke følger regelverket og sørger for tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst. De aller fleste ser ut å følge opp dette etter "påminnelser" ved kontrollene. Interesse og aktivitet innen bioenergi og gårdsvarme synes å være svakt økende trass i lav strømpris. Listerkommunene har "grønn energi" som et sentralt satsningsområde.

2.5.2 Naturforvaltning

Tiltak i verneområdene har i 2012 vært knyttet til informasjonsarbeid, hogst, rydding i sjøfuglreservater og våtmark, rydding av kystlynghei med mer. Arbeidet går bra! Vi er på vei til å kunne si at verneverdiene ikke er truet i samme grad som tidligere. Slevdalsvann naturreservat er en høyt prioritert lokalitet for tiltak i nasjonal plan for våtmark som nylig har vært på høring. Vi har hatt fokus på kvalitetssikring av planlagte tiltak i Slevdalsvann i 2012.

Verneområdestyrene i Vest-Agder fungerer godt. Vi har ansvar for oppfølging av sekretær for verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder, og sekretær for Vest-Agder i verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiene og Frafjordheiane landskapsvernområde. Det har vært stor aktivitet i verneområdestyrene inneværende år. Fylkesmannen har påklaget ett vedtak i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde.

Forvaltningen av laksefisk og kalking fortsetter i det gode sporet vi har hatt i mange år.

Arbeidet med utvalgte naturtyper og prioriterte arter for de faggrunnlagene hvor vi har oppfølgings- eller koordineringsansvar går bra. Når det gjelder skogvernet, avhenger tilbud på nye områder av at AT-skog prioriterer å arbeide aktivt overfor interesserte grunneiere. Vi er i verneprosess med ett område på OVFs eiendom og ett på privat grunn.

Naturarvprosjektet Sørnorsk kystnatur går meget bra. Vi har engasjert oss sterkt i dette prosjektet sammen med prosjektledelsen i Farsund kommune. Effektene av denne satsingen tror vi er meget gode: Økt forståelse for bruk og vern av naturvernområder blant grunneiere, politikere og i næringslivet. Mange tiltak er gjennomført. En videreføring vil bli svært positivt mottatt!

Fremmede arter som mårhund og boersvineblom gir oss utfordringer. Bekjempelse av disse artene er vanskelig.

Arbeidet på naturforvaltningsområdet har vært krevende med redusert bemanning i store deler av året grunnet dårlig økonomi i embetet. Konsekvensen har vært merbelastning for alle medarbeiderne i naturforvaltningsgruppa. Noen oppgaver har blitt nedprioritert.

2.5.2 Forurensning

Forureningsgruppa består av 4 stillinger, inkludert en gebyrfinansiert stilling. Vi bruker om lag 1 årsverk på utadrettet tilsynsvirksomhet og inspeksjoner. Dette er noe mindre enn 1,3 årsverk som forventes av KLIF. Tilsynsvirksomheten har økt. Vi vil antagelig sette rekord i antall tilsyn i 2012.

Arbeidet med vanndirektivet går meget bra. Vi har også fokusert på å få vannforskriften integrert i all saksbehandling som gjelder vannforekomster.

Avløp: Kristiansand kommune har søkt om ny utslippstillatelse for Odderøya renseanlegg. Det vil bli satt krav om sekundærrensing i ny tillatelse i tillegg til eksisterende fosforkrav. Samtidig har Søgne og Songdalen kommuner lagt fram ny hovedplan for avløp. Det utløser krav om endring av- eller ny tillatelse.

Vi er et lite fylke i oppdrettssammenheng. Vi har gitt 3 tillatelser i 2012: 2 tillatelser for matfisk og 1 tillatelse for rognkjeks som brukes i avlusing. Ingen klager på akvakulturvirksomhet fra andre interesser, eksempelvis fra friluftshold, fiske, vilt, kommersielt fiske.

En prioritert grunnforurensningssak er oppdatert.

Arbeidet med skipsverft går bra. En lokalitet er ryddet, en har utarbeidet tiltaksplan og to har fått pålegg. En lokalitet er i påvente av tiltaksplanarbeid.

Ingen spesielle støyproblemer. Vi har gjennomført opplæring av vår interne plangruppe i utfordringer og regelverk på støy.

Forurenset sjøbunn: Arbeidet har pågått i lang tid i Vest-Agder. Mye er gjort, men viktige områder gjenstår fremdeles. Ved Bredalsholmen i Kristiansand kommune gjøres nå utbedringer av dokka og mudring utenfor dokkporten kan begynne våren 2013. Overvåkingsresultatene fra Kristiansandsfjorden viser en positiv utvikling. Tiltak ved Naudodden båthavn i Farsund kommune blir sannsynligvis ferdig før jul. PAH-forurensning fra Alcoa (tidligere Elkem Lista) er et problem i noen områder. KLIF og FM skal samarbeide om et felles brev til Eramet og Borregaard for å få bedriftene til å ta supplerende prøver i Fedafjorden, og få ferdigstilt risikovurderingsrapport trinn 2.

Avfall: Vi har god kontakt med avfallsbransjen. Blant annet er vi representert i Avfallsforum Sør som er et forum for avfallsbransjen på Sørlandet. Det nye forbrenningsanlegget på Langemyr i Kristiansand har kommet gjennom innkjøringsperioden uten store problemer. Deponiene som er i drift ser ut til å fungere tilfredsstillende.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Hendelser i 2012 har vist at kontakten mellom Fylkesmannen og de regionale aktørene er god og lagt på et hensiktsmessig nivå. Det er gjennom flere år etablert en gjensidig forståelse mellom alle aktører hva angår ansvar og forventninger, noe som gjør at kommunikasjonen i krisesituasjoner går lett. Det samme gjelder forholdet til kommunene. Beredskapsbevisstheten er høy og det skjer mye godt egeninitiert beredskapsarbeid i kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført opplæring av kommunene i ny forskrift om kommunal beredskapsplikt gjennom tre samlinger sommeren 2012. Fra høsten 2012 begynte vi å gi avvik ved kommunetilsyn på sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt. ROS-analysen er et fast vurderingspunkt på tilsyn.

Fylkesmannen deltok på øvelse Orkan 12 med fullt oppsatt krise- og samordningsstab og trakk mange gode erfaringer derfra. Vi har plan for kriseinformasjon som del av embetets kriseplan og har gjennomført møte i regional infopool. Denne består av informasjonsmedarbeiderne i etatene som er representert i Fylkesberedskapsrådet.

Fylkesberedskapsrådet ble øvet under øvelse Orkan 12. Det har ikke vært ytterligere møter i 2012. De aktuelle etatene i rådet har vært kontaktet og konsultert ved de hendelsene som har vært i 2012 uten at hele rådet har vært innkalt til møte.

Det har i 2012 ikke vært gjennomført møte i Atomberedskapsutvalget. Atomberedskap har ikke vært prioritert dette året. Det har ikke vært fokus rundt vannforsyningsberedskap utover de smittevernøvelsene vi har gjennomført med kommunene. Beredskapsplaner i kraftforsyningen har ikke vært tema. Fylkesmannen har avventet initiativ fra bransjen. Tilgang til nødstrøm er tema på tilsyn og øvelser kommunalt og regionalt.

Fylkesmannen benytter DSB CIM aktivt og har gjennomført kurs for fire kommuner i 2012.

Fylkesmannen har deltatt på orienteringsmøte med Helsedirektoratets nødnettprosjekt og på radioplanmøte med Direktoratet for nødkommunikasjon. Utover det har det ikke vært meldt inn behov for støtte fra DNK. Vi minner om at innføringen ennå ikke har kommet igang i Vest-Agder.

DSB har ikke initiert noen aktivitet rundt overtakelse av tilsyn med brannvesen i 2012.

Kapittel 3 - Resultatområder

nytt punkt 10:23:57

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen forberedte to besøk fra kongehuset i 2012:

- 6.01.2012: Kronprins Haakon deltok ved offisiell åpning av Kilden teater og kulturhus i Kristiansand.
- 04.12.2012: Kronprinsessen besøk til Frivilligsentralen i Vennesla og til Vennesla bibliotek.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Det ble overrakt 9 fortjenstmedaljer i sølv i 2012.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 - 06 Naturmanfold, vannforvaltning og forurensning

Generell status

Utfordringene er fremdeles store på dette resultatområdet. Engasjementstillinger er helt avgjørende for gjennomføring av oppdraget. Vi har hatt vakanse på 1,25 årsverk i miljøvernavdelingen i 2012. Dette har fått uheldige konsekvenser for gjennomføring av oppdraget.

Arbeidet med handlingsplaner for arter og naturtyper går langt på vei etter planen. Arbeidet med alle disse ble prioritert høyt høsten 2012.

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold går etter planen.

Skogvernet mener vi bør ha fortsatt høy prioritet i fylket. Andelen skog som er vernet ligger for Vest-Agder fremdeles betydelig under målet og DNs tilrådning. Naturtypen rik edelløvskog er underrepresentert både regionalt og nasjonalt. Vi mener det er viktig at ordningen med frivillig vern kan videreføres. Interessen hos grunneierne i Vest-Agder for å tilby skog for vern er stigende, men skjør. Det er uheldig at verneprosess for et tilbudt område blir stanset. Tilliten til staten som vernemyndighet blir svekket.

Ingen avvik på arbeidet med helhetlig vannforvaltning.

Ingen avvik på forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk.

Vi har hatt omfattende ulveskader i fylket i sommer. Skadefellingstillatelser er gitt, men FKT-midlene fra rovviltneimnda ble raskt brukt opp. Det er lokalt stor frustrasjon over manglende ressurser til å ta ut ulvene.

Lisensjakt ble åpnet 1. oktober, av rovviltnemnda. Vi mener at en tidligere start på lisensjakt vil øke sjansene for å ta ut skadegjørende ulv. Det vil sannsynligvis også dempe frustrasjonen i befolkningen.

Arbeidet med krypsiv går etter planen.

Avløp. Oppfølging av avløpsreglene er i rute med unntak av en kommune som ligger på etterskudd og har fått utsatt frist for gjennomføring. Arbeidet med å gi nye tillatelser basert på ny mal pågår.

Miljøgiftproblematikken følges opp på flere plan. Opprydding i forurenset sjøbunn har hatt og har høy prioritet.

De prioriterte skipsverftene følges opp med nødvendige pålegg.

Avfallsarbeidet er i rute og vi har gitt flere nye tillatelser til mottaksanlegg for ulike typer avfall.

Tilsynsarbeid for å redusere mengden farlig avfall på avveie prioriteres, men lav bemanning på forurensningsområdet gjør at vi har problemer med å gjennomføre tilstrekkelig tilsyn. Likevel har vi håp om å nå tilsynsmålet på om lag 100 tilsyn i 2012. Ingen avvik å melde.

Skogvern

Vi har to områder i prosess for frivillig vern, Gislefoss og utvidelse i Øykeheia. Vi vil sende tilrådning om vern for begge i 2012. I ett av disse inngår vern av skog på OVFs eiendom, Maritshei i Sirdal. Vi har stående tilbud om frivillig vern for ytterligere ett område, Gyland i Flekkefjord. Området ble tilbudt for nesten to år siden. De naturfaglige registreringene fra 2012 tilsier at området er regionalt verneverdig. Etter beskjed fra DN om at man skal avvente oppstart av nye områder som tilbys for frivillig vern, har grunneierne fått beskjed om at det ikke er aktuelt å starte opp verneprosess nå.

Vi har gått grundig gjennom resultatene fra edelløvskogkartleggingen og har sammen med AT-skog vurdert områder som kan være aktuelle for frivillig vern. Videre arbeid avventes i tråd med signaler fra DN om frivillig vern.

Nasjonal marin verneplan

Forslag om vern av fjorden Framvaren i Farsund kommune er sendt på høring. Framvaren er, som ett av tre områder, blant de første i Norge som foreslås som marint verneområde.

Forvaltning og naturoppsyn i verneområder

Skjøtselstiltak i tråd med SNO bestillingen gjennomføres fortløpende. Vi har et svært godt samarbeid med SNO.

Arbeidet med å lage informasjonstavler for verneområder, som har vært prioritert fra vår side i år og i fjor, er i prosess. Dette vil bli ferdigstilt i løpet av høsten.

Arbeidet med forvaltningsplanen for Listastrendene forventes ferdigstilt i 2013. Det er avgjørende for ferdigstilling at det blir bevilget penger til studie av effekten av ferdsel (friluftaktiviteter, spes. brettseiling) for fuglelivet for Lista / Jæren. Litteratursammenstilling fra NINA er levert. Arbeidet har høy prioritet hos oss.

Arbeidet med forvaltningsplan for Nedre Timenes ble igangsatt høsten 2012. Vi forventer at denne vil bli ferdig våren 2013.

NML kurs for kommunene med flere er gjennomført.

Vi har deltatt i opplæring av verneområdestyrene, og har tett dialog med verneområdeforvalterne.

Motorferdsel i utmark

Vi har mottatt bekymringsmeldinger fra SNO om ulovlig snøskuterkjøring i flere kommuner sist vinter. Spesielt

gjelder dette i Hægebostad kommune, der det meldes om mye ulovlig kjøring, også inne i Setesdal-Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde. SNO melder også om ulovlig snøskuterkjøring i skogkommuner.

Forvaltning av utvalgte naturtyper, prioriterte arter og trua arter

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for slåttemark går meget bra. Det er nå totalt 31 av de registrerte slåttemarkene som inngår i handlingsplanen for slåttemarker i Vest-Agder. Av disse har 24 skjøtselsplan ferdig i løpet av 2012, resten får utarbeidet skjøtselsplan og avtale i 2013. Skjøtselsavtale er inngått for 10 lokaliteter og inngås etter hvert som planene foreligger. Slåttemarkslokalitetene er fordelt på 11 av 15 kommuner. Det gjøres mange nye registreringer samtidig som eksisterende lokaliteter i naturbase kvalitetssikres.

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for kystlynghei går bra. Det er iverksatt skjøtsel i alle de viktigste kystlyngheiområdene i Vest-Agder.

Vi har mottatt midler for videre kartlegging av hule eiker i 2012. Vi oppsøker nå de kommunene der vi ikke tidligere har gjennomført systematisk kartlegging etter grove og hule eiker. Det tas sikte på å ha alle eikeregistreringene tilgjengelig i Naturbase i løpet av første halvår 2013.

Arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for strandtorn går bra. Det er inngått avtaler om tilpasset drift med flere grunneiere. Vi arbeider med informasjon, styrking av bestander, fagseminar i henhold til tiltaksplan.

Vi har arbeidet med faggrunlaget for sodaurt. Faggrunlaget ble sendt på intern høring til de aktuelle fylkesmennene høsten 2012. Aktuelle lokaliteter i Vest-Agder, Rogaland, Telemark, Vestfold og Østfold ble kartlagt i 2012.

Faggrunnlag for sanddynemark er oversendt konsulent for ferdigstilling. Vi ser for oss å kunne levere faggrunlaget for behandling hos DN i første halvår 2013.

Faggrunnlag for mjukt havfrugras ble sendt over til DN for ferdigstilling i april 2012. Fra vår side anses denne oppgaven som avsluttet så langt.

Arbeid med oppfølging av Handlingsplan for hubro går bra, i tett samarbeid mellom Agderfylkene, Agder Energi Nett, NOF og fylkesmennene. Til tiltak på linjenettet er det brukt 0,5 mill. kroner i 2012.

Kulturlandskap

Vi samarbeider tett og godt med Landbruksavdelingen på dette området. Ingen avvik å melde.

Viltforvaltning

Et fåtalls klagesaker på kommune vedtak om hjorteviltforvaltning. Viltinteresser er vurdert og fremmet i arealplansaker. Ingen avvik å melde.

Forvaltning av villrein

Ingen avvik. Ny villreinnemnd kom på plass. Åseral kommune har overtatt som sekretær for villreinnemnda. Fylkesmannen i Vest-Agder har i samarbeid med NINA initiert nytt 5-årig villreinprosjekt for Setesdal Ryfylke.

Rovviltforvaltning

Samarbeidet med andre aktører er svært viktig i rovviltforvaltningen. For å finne flere av de husdyra som blir drept av freda rovvilt i terrenget, er det etablert et kadaverhundmiljø i fylket i 2012. Vertskapskommuneavtale for det interkommunale skadefellingslaget er inngått med Åseral kommune. På grunn av omfattende ulveskader i fylket i sommer ble de avsatte FKT-midlene fra rovviltneimnda brukt opp, og vi fikk tilført "ledige" midler fra andre fylker gjennom vedtak i rovviltneimnda. Skadefellingstillatelser er gitt, men det er stor frustrasjon over at manglende ressurser gjør disse vanskelig å iverksette. Rovviltneimnda åpnet lisensjakt fra 1. oktober.

Fremmede organismer

Utsetting av fremmede organismer og utenlandske treslag: Fylkesmannen vil behandle disse sakene i et samarbeid mellom miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. Vi arbeider med å lage faste rutiner for disse sakene.

Handlingsplanarbeid: Vi følger opp arbeidet med mårhund og mink iht. handlingsplan. Det er tatt initiativ til å etablere arbeidsgruppe sammen med Universitetet på Agder og Mattilsynet med siktemål prosjekt som belyser potensielle farer, spesiell vekt på sjukdom og parasitter.

Mårhund: Det ble oppdaget fire mårhunder i fangenskap på en gård i Åseral høsten 2011. Sommer 2012 har det kommet flere meldinger fra Lindesnes kommune om observasjoner av mårhund. Disse er fulgt opp av SNO uten at forekomst av mårhund er verifisert. Vi har tatt initiativ til møter med tollvesenet med sikte på økt forståelse for fremmed art-problematikken. Vi ønsker kompetanseoppbygging på fremmede dyrearter med stor risiko for spredning til Vest-Agder og videre til andre steder i Norge gjennom ulovlig import.

Prioriteringsplan for bekjempelse av mink: Handlingsplan mot minkhar blitt fulgt opp med aktiv innsats på reservater i Mandalsskjærgården i regi av SNO, etter avtale med miljøvernavdelingen.

Fremmede fiskearter: Vi har mottatt rapport om kartlegging av fremmede fiskearter i Vest-Agder. Denne vil inngå i grunnlaget for videre arbeid med tiltak mot videre spredning og eventuell utrydding av fremmede fiskearter.

Sørv: MD har avslått vår klage på avslag om bruk av rotenon for utrydding av sørv i Kigevann i Mandal kommune. Det betyr at vi må leve med sørven i Kigevannet framover.

Koi-karpe: Vi har mottatt melding om forekomst av koi-karpe i en ny lokalitet i Søgne kommune.

Gullvederbuk: Vi har mottatt melding om forekomst av gullvederbuk i en ny lokalitet i Søgne kommune.

Suter: Drangsholt og Grødum Velforening startet i 2011 utfisking av suter i Kilen, meandrer ved Tovdalselva. 140 fisk ble tatt ut. Så langt har innsatsen vært beskjeden i 2012, om lag 100 fisk er fanget i garn og ruser. Utfisking med tanke på å utrydde bestanden, er sannsynligvis nytteløst.

Helhetlig vannforvaltning

Vi nådde målet om å være i havn med første runde av karakteriseringen innen 1.juli 2012. Arbeidet med klassifiseringen er påbegynt, men det vil ikke være i full gang før overvåkingsplanen er effektivert. Før overvåkingsplanen er på plass prioriterer vi problemkartlegging på utvalgte lokaliteter i vannområdene, i tillegg til den pågående overvåkingen i Kristiansandsfjorden. Slik vi vurderer det oppfyller vi våre krav i tiltaksprogrammet for vannområde Otra. Vi har en vei å gå når det gjelder bruk av vannforskriftens § 12 i vår daglige saksbehandling. Det som har hindret bruken av vannforskriftens § 12 er manglende opplæring. Vi oppfordrer direktoratene til å utarbeide veiledningsmateriell og gjennomføre opplæring for fylkesmennene slik at denne bestemmelsen kan tas i bruk som forutsatt. Samordningen av vannrelatert arbeid med hensyn til etablert lovverk er god. Vi har organisert et internt vannteam på 7 personer. Implementeringen av vannforskriften er mangelfull.

Vi har hatt fullt trøkk på arbeidet med overvåkingsplan utover høsten 2012. Fylkesmannen i Vest-Agder har tatt på seg hovedansvaret for å utarbeide overvåkingsplanen for hele Vannregion Agder.

Vi bistår kommunene med råd i tiltaksprosessen og ved utarbeidelse av reduksjonsmål for nitrogen og fosfor i vassdragene.

Sekretariat for krypsivprosjektet: Ingen avvik å melde.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

Ingen avvik på faste og spesielle oppdrag i 2012. Kommunene rapporterer at det er gått med mer penger enn budsjettet til kalk og drift. Dette er nærmere kommunisert med Direktoratet for naturforvaltning.

Akvakultur

Vest-Agder har få akvakulturanlegg og næringen gir oss ikke store utfordringer. Vi registrerer at Fylkesmannen ikke har mottatt faktaark fra Klif for risikoklassifisering av eksisterende anlegg, heller ikke mottatt ny mal for utslippstillatelser, heller ikke mottatt forespeilet spørreskjema fra Klif angående uttalelser til naturvernområdet der det er tatt hensyn til våre uttalelser av fiskerimyndighetene.

Avløp

Ny, reviderit tillatelse for Odderøya renseanlegg er sendt til Kristiansand kommune. Sirdal kommune i gang med planlegging av ombygging av Handeland renseanlegg på grunn av fremmedvannproblemer. Ombygging krever store investeringer som vi bør ta hensyn til. Revidering av tillatelser bør i stor grad samordnes med kommunale planer innen avløp.

Vannforurensning og vannkvalitet

Liste over bedrifter med konsesjon fra Klif, som bidrar til at miljømålene for 2021 ikke nås, ble sendt til Klif 26.juni 2012.

Vi har gitt tilbakemelding til vannregionmyndigheten hva som bør sees nærmere på angående forurensning og utslipp når forvaltningsplanene skal utarbeides framover. Dette gjelder blant annet avløp, gamle deponier, miljøgifter i overvann, småbåthavner samt dagens utslipp som er regulert i tillatelser. Når det gjelder hvordan forurensningsmyndigheten skal vurdere utslipp og sammenligne disse med tilstand og risiko for ikke å nå miljømål, savner vi en veiledning fra Klif på hvordan vi skal vurdere dette i henhold til vannforskriften.

Resultatområde 07 Godt bymiljø

Generell status

Vi har gitt veiledning til kommuner og bedrifter om kravene i forurensningsforskriften. Faste oppgaver er ivaretatt.

Resultatområde 08 Aktivt friluftsliv

Arbeidet med friluftslivsområdene går greit. Ivaretagelse skjer gjennom vår behandling etter plan- og bygningsloven, samt at fylkesmannen skal godkjenne forvaltningsplanene for områdene.

Vi har hatt flere henvendelser om omdisponering av statlig sikra friluftslivsområder. I to tilfeller har vi anbefalt omdisponering på grunn av store samfunnsmessige interesser og relativt små konflikter med friluftslivsinteressene. Dette gjelder Strømsvika i Mandal og Reme i Lindesnes. For øvrig har vi frarådd omdisponering og dette har blitt fulgt av DN.

Vi har bistått Vest-Agder fylkeskommune i arbeidet med å revidere de kommunale forvaltningsplanene for de statlig sikra friluftslivsområdene.

Et 5-årig forsøk med allmenn tilgang til sjøfugljakt på utvalgte offentlige eiendommer i skjærgården videreføres fra 2012 for nye 5 år. Vi har hatt et godt samarbeid med Vest-Agder Jeger- og Fiskerforbund, kystkommuner og konsulenten Gustavsen Naturanalyser i dette arbeidet.

Resultatområde 09 Giftfritt miljø

Marine sedimenter

Arbeidet med opprydding i marine sedimenter går bra. Overvåkingsprogrammet for miljøgifter i Kristiansandsfjorden har vist en betydelig bedring i miljøtilstanden. Arbeidet med å gjennomføre tiltak i de andre prioriterte fjordområdene pågår for fullt.

Vi følger opp fylkesvise tiltaksplaner for forurensede sedimenter i god dialog med Klif. Kristiansand: Her følges arbeidet opp via forvaltningsplan for Otra. Men tiltak på/ved Bredalsholmen gjenstår som en del av sedimenttiltakene. Det er både gitt pålegg om tiltak på land, og gitt tillatelse til tiltak i sjø. Kristiansand kommune har ikke fulgt opp saken i tilstrekkelig grad så langt. Vi følger opp saken tett. Farsund: Tiltak er gjennomført. Videre overvåking og vurdering av tiltak tas gjennom forvaltningsplan. Fedafjorden/Indrevika: Her har vi prøvd, sammen med Klif, å få bedriftene i området til å samarbeide. Det ble arrangert møte hos Klif 22.6.2012 med Borregaard for å komme videre. FM var til stede som myndighet. Flekkefjord: Risikovurdering trinn 3 gjennomført. Vi følger opp sammen med Klif.

Vi vil også følge opp småbåthavner i Kristiansand kommune med varsel om pålegg mht. undersøkelse av tilstand i grunn og i sjø, jf. revidert tiltaksplan. I tillegg ser vi på oppfølging av tilførsel av miljøgifter til sjø via overvann og bekker.

Grunnforurensning

Farlig avfall og miljøgifter er alltid et hovedtema ved våre tilsyn. Generelt er bedriftene nå bedre informert om regelverket for håndtering av farlig avfall og kjemikalier enn tidligere.

Kommunene er generelt dårlige til å bruke/oppdatere grunnforurensningsbasen.

Årets forurensningskonferanse rettet mot kommunene hadde hovedtema www.miljokommune.no. Konferansen blir arrangert i samarbeid med våre kolleger i Aust-Agder i 2012. En vellykket konferanse med stor deltakelse.

Vi har sendt fire pålegg om utarbeidelse av tiltaksplan, og vi har pålagt opprydding ved Båtservice Mandal. Opprydding er gjennomført.

Mudring og dumping er rapportert, det samme er de tertialvise rapporteringene for skipsverft.

Avfall og gjenvinning

Ingen avvik.

Resultatområde 10 Rein luft

Luftforurensning

Generell status for luftforurensning er god, lite forurenset luft. Luftforurensning måles kun i Kristiansand.

Støy

T-1442 følges opp i planarbeidet. Vi har i 2012 mottatt ønsker om opplæring i revidert T-1442.

Resultatområde 11 Stabilt klima

Vi har gitt veiledning til kommunene på dette området. Klimautfordringene tas opp i plansakene. Miljøvernveddelingen har deltatt i en samrådsgruppe angående konsesjonssøknad for Tonstad Vindpark. Dette er et samarbeid med SAE- vind i oppfølging etter gitt konsesjon til Kvinesheia Vindpark med sikte på å minimere negative miljøeffekter.

Resultatområde 12 Resultatkrav knyttet til Tverrgående virkemidler

12.1 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Fylkesmannen som rettsikkerhetsgarantist og samordner av statlige interesser.

Fylkesmannen gir gjennom skriftlige uttalelser og ved muntlige henvendelser veiledning om planbehandling, herunder at risiko- og sårbarhetsanalyser blir gjennomført og samfunnssikkerhet ivaretatt. Alle kommuneplaner blir juridisk kvalitetssikret. Når det gjelder gjennomgang av reguleringsplaner/bestemmelse er det blitt nedprioritert av kapasitetshensyn. Dette gjelder ikke gjennomgang av reguleringsplaner/bestemmelser med hensyn til samfunnssikkerhetstema.

Fylkesmannen har meklet i 3 innsigelsessaker i 2012, alle reguleringsplaner. Det ble oppnådd enighet i meklingen i 2 av de 3 sakene. Antall meklinger er halvert i forhold året før. Det er ikke avsendt saker for stadfestingsbehandling i MD. Det er avholdt 1 befaringsfor MD knyttet til stadfestingsbehandling.

Fylkesmannen behandlet 27 klager på reguleringsplaner i 2012 (33 saker i 2011). I 26 saker ble planene opprettholdt. I en sak ble kommunen bedt om å behandle planen på nytt. Saksbehandlingstiden registreres i Sysam sammen med byggesakene, jf. res. omr. 66. Gj. sn. saksbehandlingstid for planklagene isolert sett er som for andre klager etter plan- og bygningsloven dvs. 6 måneder i 2012. I alt gjaldt 3 av klagenes planer i Rogaland, der vi var settefylkesmann.

For øvrig vises til rapportering under res. omr. 66.1.

12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling

Informasjon om miljøkommune.no er etablert som et samarbeidsprosjekt med Fylkesmannen i Aust-Agder.

Tilsynsaktiviteten og gebyrinntjeningen er gjennomført som planlagt i 2012. Vi har deltatt på alle tilsynsaksjonene i samarbeid med KLIF.

Kommuneundersøkelsen er gjennomført i tre kommuner.

12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon

Miljøstatus

Vi har deltatt på møter i referansegruppa og på redaktørsamlingen i Klif. Plan for oppdatering av Miljøstatus er oppdatert. Vi har fokus på å bruke regionalt og lokalt datagrunnlag og eksempler der dette finnes. Vi bruker kart aktivt. Vi har ikke hatt ressurser til å gjøre *miljøstatus.no* bedre kjent i 2012. Vi har informert om tilskuddsordning på våre nettsider.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold/Naturbase

Vi har mottatt dataleveransen for naturtypekartleggingen i 2011. Data er kvalitetssikret og importert i Naturbase. Vi har igangsatt nykartlegging av naturtyper i Hægebostad og Sirdal kommuner i 2012.

Kulturlandskapsnaturtyper er prioritert. I tillegg har vi kartlagt utvalgte områder andre steder i fylket, særlig

omsøkte slåttemarkslokaliteter, samordnet med Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder. Vi har også kartlagt grove og hule eiker i flere kommuner.

Viltkart for Sirdal kommune er oppdatert. Dette er kvalitetssikret og oversendt Naturbase for import i 2012. Det er også satt i gang et arbeid med oppdateringer av viltområder i andre kommuner i fylket. Dette blir gjort tematisk med fokus på rovfugl- og spettefuglområder i første omgang. Data vil bli importert i Naturbase fortløpende når DN's løsning for dette kommer på plass.

Forurensning

Det er ingen avvik i forhold til oppdragene i 2012. På forureningsområdet har vi informert om ulike forhold på VITEN-sidene i Fædrelandsvennen med allmennheten som målgruppe. Vi har gjennomgått forureningsdatabasen og oppdatert alle data i 2012.

12.4 Internasjonalt samarbeid

Ingen oppgaver på miljøområdet i Vest-Agder.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturmangfold, vannforvaltning og vannforurensning	kr 3 202 294,18	kr 1 667 548,05
09 Giffritt miljø	kr 301 667,59	kr 177 982,62
Andre oppgaver under MD	kr 1 186 899,91	kr 158 786,93
11 Stabilt klima	kr 86 719,13	kr 0,00
12.1 Planlegging for bærekraftig utvikling	kr 2 071 539,45	kr 5 520,88
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 737 659,62	kr 210 232,19
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 560 092,73	kr 28 939,84
12.4 Internasjonalt samarbeid (Finnmark)	kr 2 263,80	kr 0,00
Sum:	kr 8 149 136,00	kr 2 249 010,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i fylket innen jordbruksområdet

Se beskrivelse i kaptlene 1.1, 2.4 og 2.5 foran i rapporten

Hovedutfordringer knyttet til virkemiddelbruken

Vest-Agder er et lite og oversiktlig fylke, hvor kontakten med kommunene har vært tett over lang tid. Vårt inntrykk er at forvaltningen av de økonomiske virkemidlene er god, og dette er bekreftet av de gjennomførte forvaltingskontroller i kommunene. På bedriftsnivå er nok presset mot uheldige tilpasninger ifht. tilskuddsutmåling mindre enn i de større landbruksfylkene. Vi har få virksomheter på eller over

konsesjonsgrensene. Bedriftskontrollene viser at deler av regelverket er uklart og vanskelig å kontrollere i praksis, spesielt reglene om driftsfellesskap.

Landbruksavdelingens jurist har avsatt en betydelig del av sin tid til oppfølging og veiledning av kommunene om regelverket innen eiendomsområdet, og vi samarbeider aktivt med kommunene om arealplansakene. Spredt bygging gjennom tallrike dispensasjoner fra vedtatt plan er en betydelig trussel mot jordvern og næringsutøvelse. Viljen til å følge opp nasjonale føringer for priskontroll og respektere delingsforbudet er fortsatt varierende og tildels bekymringsfull. Vi ser likevel positive effekter av vår innsats over tid, og flere kommuner har nå en bedre praksis enn for noen år siden.

Rovviltkompensasjon – gjennomførte tiltak

Vest-Agder mottar ikke midler til rovviltkompensasjon fra LMD. Landbruksavdelingen følger arbeidet under den regionale rovviltnemnda og i kontaktutvalget for rovviltsaker i fylket. Rovvilterstatning og midler til forebyggende tiltak forvaltes av miljøvernavdelingen. Vi har i år hatt ulv i fylket gjennom hele sesongen, og 59 sauer og en kvige er sannsynliggjort drept av ulv. I tillegg har det vært kongeørnskader i tre områder.

Fylkesmannen fikk i 2012 inn 42 erstatningssøknader og det ble totalt søkt erstatning for 137 sau, 605 lam og 1 storfe som tatt av freda rovvilt. 79 sau, 375 lam og 1 storfe ble erstattet (1,08 mill. kr). Vi har i årets erstatningsomgang kontrollert alle søknader om rovdyrerstatninger mot landbruksdata. 1 av totalt 42 søknader ble avslått som følge av denne kontrollen.

Utviklingen i beitebruk og tapsstatistikk

I 2012 er det registrert 22 beitelag som er med i organisert beitebruk (OBB) i Vest-Agder, som er 2 mer enn i fjor. Lagene har til sammen 328 medlemmer. Det er sendt ca 33.500 sau og lam, 1.140 storfe og 260 geit på beite i utmark.

Tapstallene for sau og lam i 2012 var 5,5 %, som er 1,2 % lavere enn i 2011. Likevel er tap pga. ulv betydelig i enkelte besetninger i Kvinesdal, Hægebostad og Åseral.

Det er i 2012 meldt inn lite tap pga. alveld i fylket, og vi har ikke fått inn søknader om erstatning for tap av sau fra katastrofeordningen relatert til alveld m.v.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2011	2010
FMVA	13357	20169	59	3	7,2	5,5	6,7
Sum	13357	20169	59	3	0	0	

21.2 Skogbruk

Vest-Agder ble fra 2011 fullverdig medlem i det fylkeskommunale samarbeidet om kystskogbruket. Vest-Agder er et skogreisningsfylke, og har mange av de samme utfordringer knyttet til verdiskapning på skogsektoren som de øvrige deltakerne i kystskogbruket. Skogansvarlig hos Fylkesmannens landbruksavdeling har deltatt på flere møter i det faglige samarbeidet mellom fylkesmennene i kystskogbruksfylkene. Det har gjennom 2012 vært jobbet med etablering av Vest-Agder skog- og trenæringsforum (Skognæringa kyst).

Avvirkningen i Vest-Agder var på hele 230 000 m³ i 2012. Dette er en liten nedgang fra rekordåret 2011, men fortsatt nesten 100 000 m³ over snittnivået på avvirkningen fra 1980 – 2009. Mange av områdene med plantet og skogreist gran har nå nådd hogstmodenhetsalder, og mye av økningen kommer fra disse områdene langs kysten og vest i fylket. I forhold til tidligere år, er det de siste årene tatt ut en større granandel (65 – 70 %), mens ressursene av furu og lauvtre utnyttes i mindre grad grunnet svakere lønnsomhet. Den positive utviklingen skyldes blant annet skogreising, brukbare tømmerpriser, økt etterspørsel etter tømmer (flere kjøpere og entreprenører), samt

greie driftsforhold i skogen. Gjennomsnittlig tømmerpris var på kr 313 pr m³. Dette er en nedgang på kr 28 pr m³ fra 2011.

Økt avvirkning innebærer i neste rekke et økt behov for å sikre reetablering av skog på nye områder. Kommunene meldte i desember 2011 inn realistiske behov på nesten dobbelt så mye NMSK-midler som Vest-Agder fikk tildelt i 2012. Vi fordelte tilgjengelige midler i to omganger, før vi til sist trakk inn og omdisponerte det lille som var igjen hos noen få kommuner. Alt av offentlige midler ble benyttet i 2012. I tillegg til hva NMSK-potten rakk til, ble det utført oppgaver innen skogkultur for totalt kr 2,3 mill i Vest-Agder kommuner som vi ikke hadde dekning for i 2012 – manglende tilskudd var dermed ca kr 0,7 mill. Alle skogkulturtiltak økte noe i 2012. Planting nærmer seg nå nivået det bør ligge på, mens nivået for ungskogpleie trolig bør dobles. Vi er tilfreds med å ha mottatt økte bevilgninger innen NMSK for 2013. Det er et klart behov for å opprettholde dette nivået på NMSK, samt å øke virkemidlene noe til skogsveier. Dekningen av skogsbil- og traktorveinettet burde i flere områder vært bedre, samtidig som det er et økende behov for oppgradering av standarden.

Fylkesmannen er med å stimulere til faghjelpstillinger i samarbeid mellom flere kommuner og AT Skog BA. Dette gir god effekt på skogkulturaktivitet lokalt, men også på hogstaktiviteten. Det ble i 2012 igangsatt et skogkulturprosjekt i samarbeid med fylkesmennene i Telemark og Aust-Agder. Gjennom prosjektet ønsker vi å sette sterkere fokus på nødvendigheten av og lønnsomheten i å drive en fornuftig skogkultur. Samtidig vil en gjennom prosjektet forsøke oppnå bedre logistikk og oppfølging til skogeiere etter avvirkning.

Det er fortsatt stor interesse fra kommuner og skognæring for skogbruksplaner og miljøregistreringer. I kommuner med liten skoghistorikk sliter vi likevel litt med å oppnå stor tilslutning på planbestillingen. Kvalitetsmessig ser vi gjerne at laser benyttes i takstene, men fremover ser vi at det kan bli en utfordring å finansiere laserprosjekter i enkelte områder selv om GEOVEKST-samarbeidet fungerer godt. Kommunalt organiserte prosjektgrupper (med sekretariat fra fylkesmannen) står for utforming av takstprosjektene, og vi ser at dette skaper engasjement og aktivitet. Første runde med miljøregistrering (MIS) er ferdig i 14 av 15 kommuner i fylket. I løpet av 2013 vil Kvinesdal som siste kommune også bli ferdig med miljøregistreringene. Bestillingsprosessen i skogbruksplanprosjektet i Mandal og Lindesnes kommuner er i gang, og dette er de første kommunene som får nye skogbruksplaner der det allerede er gjort miljøregistreringer en gang tidligere. Foreløpig ser det ut til at interessen er stor, men vi er spent på den endelige oppslutningen. AT-plan som utfører alle pågående prosjekter hos oss er nå mer leveringsdyktige enn for et par år siden, og framdriften er mye bedre, noe vi har lagt stor vekt på i dialog og kontraktsforhandlinger.

Resultatene fra risikobasert foryngelseskontroll er mer positive enn antatt på forhånd. På grunn av arealbruksendringer, tynninger og ikke utførte kontroller faller dessverre en del av kontrollflatene ut. Vi forsetter å skjærpe dette inn overfor kommunene. «Brekke-kontrollen» (foryngelseskontrollen) ble videreført i Vest-Agder i 2012. Kontrollen blir relativt godt fulgt opp av kommunene. Vi registrerer at ca 20 % av skogeierne ikke følger regelverket og sørger for tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst. De aller fleste ser ut å følge opp dette etter ”påminnelser” ved kontrollene.

Lav strømpris og mindre gode rammebetingelser gjør at aktiviteten innen bioenergi og gårdsvarme har vært noe lav de siste årene. Dette til tross, registreres det stadig noe mer interesse rundt temaet, bla i Listerkommunene. Av regjeringens tiltakspakke for uttak av skogsvirke fra skog og kulturlandskap til energiflis, ble 4 prosjekter gitt tilskudd på kr 146 000,- totalt i Vest-Agder 2012.

Fylkesmannen har i 2012 fordelt nesten 2,3 mill. kr til kommunene som NMSK-midler til skogkultur mm., gitt 34 tilsagn om tilskudd til skogsveger på tilsammen 1,9 mill. kr, samt gitt 2 tilsagn på totalt 3,3 mill. kr til skogbruksplanlegging. 4 skogsbilveier fikk totalt kr 200 000,- av pott for ekstra midler til veivedlikehold. For Kystskogprosjekter er det bevilget kr 235 000,-. Ressursbruken til skogbruk i avdelingen er opprettholdt med 2,3 årsverk siden 2011.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Regionalt samarbeid innen næringsutvikling - hvem følger opp hva?

Samarbeidet mellom de regionale aktørene er godt. Vi har i år arbeidet mye med felles strategiske planer og handlingsplaner for landbruket i Agder-fylkene, der oppdraget gjennom Meld.St. nr 9 «Velkommen til bords» er koplet sammen med fylkenes felles Regionplan Agder 2020.

Innovasjon Norge og begge Fylkesmannsembetene har i mange år møttes to ganger i året for å drøfte BU-arbeidet, og fylkeskommunene er på vei inn i disse møtene nå. I tillegg har vi to årlige møter mellom ledelsen av landbruksavdelingene i FM Aust-Agder, FM Vest-Agder og FM Telemark. Vi samarbeider ellers fortløpende i

fylkesovergripende prosjekter (Lokal mat Agder, Agderwood, Framtidsbygda mfl) og fylkesinterne prosjekter, der vi veksler på å sitte i styringsgrupper/ referansegrupper – med påfølgende informasjon til de øvrige.

Vest-Agder fylkeskommune har i 2012 etablert et rådgivende Landbruksforum, bestående av fylkespolitikere og representanter fra hele næringa (FM, IN, VAB, VABS, AT-Skog, NLR). Det er også et aktivt samarbeid med faglagene. Bonde- og Småbrukarlaget er også med nå, etter flere år med passiv deltakelse. Faglagene er tett på det strategiske arbeidet, og har gjort en god jobb med å engasjere fylkespolitikerne. Norsk Landbruksrådgivning er en viktig aktør i bygdeutviklingsarbeidet – både som prosjekteier og som utviklingsaktør. Alle aktører deltar stort sett på alle deler av (den gamle) næringsstrategien «Ta Agder i bruk».

Bruken av BU-midler i forhold til den regionale strategien

Vest-Agder fikk tildelt 15,4 mill. kr i BU-midler for 2012. Innovasjon Norge Agder fikk i oppdrag å forvalte 13,36 mill. kr av disse, sammen med 3,88 mill. kr i tilbakeførte og overførte midler fra 2011. 48 av 50 søknader er innvilget helt eller delvis, fordelt mellom 11 bedriftsutviklingsaker, 2 etablererstipend, 28 saker til investering i tradisjonelt landbruk, 6 saker til investering i tilleggsnæringer og 1 sak til "annet". Det er bevilget rentestøtte i 19 investeringssaker. 2,48 mill kr overføres til 2013.

Fylkesmannen hadde 2,2 mill. kr til disposisjon i 2012 til utrednings- og tilretteleggingstiltak. Av dette var 1,94 mill. kr friske midler, 2.700 kr overført fra 2011, og 271.000 kr inndratt i løpet av året (8 ulike prosjekt med lavere kostnader enn budsjettet). Det er gitt tilsagn om tilskudd til 21 prosjekt, fire færre prosjekt enn i fjor. Vi har disponert 2,16 mill. kr. Det overføres knapt 57.000 kr til 2013.

Prosjektene er fordelt på disse satsningsområdene:

- Mat (trad og spesialisert produksjon): 10 prosjekt - tilsagn 942.500 kr (44%)
- Økologisk matproduksjon (jordbær): 2 prosjekt - tilsagn 70.000 kr (3%)
- Skog/juletre: 4 prosjekt - tilsagn 400.000 kr (18,5%)
- Bioenergi (biogass): ingen prosjekt
- Reiseliv/opplevelse/utmark mv.: 1 prosjekt - tilsagn 75.000 kr (3,5%)
- Inn på tunet: ingen prosjekt
- Annen grønn vare/tjenesteproduksjon: 6 prosjekt - tilsagn 669.000 kr (31%)

Ingen BU-midler har gått til Inn på tunet-tiltak. Inn på tunet-ansvarlig er fast ansatt på avdelingen, og aktiviteter på feltet er finansiert over driftsbudsjett og «mobiliseringsmidler». Se egen omtale av begge deler under.

Det er liten prosjektaktivitet innen Bioenergi. Det skyldes ikke liten interesse i de aktuelle miljøene, men en resignert holdning til å etablere alternative energikilder når rammebetingelsene (lav strømpris) ikke gjør det lønnsomt.

Tilskudd til økologisk produksjon er gitt i samråd og samfinansiering med midlene som følger den økologiske handlingsplanen.

Satsningsområde Skog er omtalt over. Juletre/pyntegrøntsatsningen hører imidlertid inn under bygdenæringene, og er plassert under Skog og trevirke.

I 2012 avsatte vi på nytt 200.000 kr i et eget "mobiliseringsprosjekt" til bruk i proaktivt arbeid over flere år. Disse midlene brukes til å utløse aktiviteter og sørge for at ulike aktører og miljøer får nye impulser og kunnskap.

Tiltak innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon, matspesialiteter, grønt reiseliv og utmarksnæring

Under satsningsområdet Mat finner vi både tradisjonelle satsninger og mobilisering til nye bygdenæringer. Norsk Landbruksrådgivning Agder er sentral aktør innen tradisjonelle produksjoner, men har etter hvert også blitt aktive i det generelle utviklings- og mobiliseringsarbeidet. TINE har kommet på banen med et Melkeprosjekt, inspirert av det vellykkede «Kvinesdal-prosjektet» som ble grundig omtalt i fjorårets rapport. Vest-Agder Sau og Geit påbegynte sitt 3-årige prosjekt «Ny giv sauehaldet i Vest-Agder» i 2012, og har hatt stor aktivitet og mye entusiasme det første året.

Koplingen mat-reiseliv holder på å vokse seg sterk. Et Arena-prosjekt (Arena USUS) er et sentralt samlingspunkt for store og små aktører, og det skal etableres en egen «matboks» for å integrere matsatsningen for fullt. Det regionale «Lokalmat på Agder»-prosjektet ble avsluttet høsten 2012. En videreføring i 2013 med ny prosjekteier og mer spisset oppdrag er i gang. Det er stor aktivitet på feltet med deltakere fra hele verdikjeden, mange flere møteplasser om og for lokal mat, som her på Sørlandet også inkluderer sjømat. Vår rolle i dette er å tilrettelegge, bidra, delta og kople aktører og aktiviteter – noe som kan være en utfordring til tider. Det er kommet mange flere aktører på banen, og fra andre miljøer enn landbruk.

Nordisk Informasjonskontor Arendal arbeider med «Det Nordiske Måltid», et forprosjekt som forhåpentligvis ender i et Interreg-prosjekt fra 2014. Stiftelsen Lindesnes fyr har sett behov for å få produsert fysiske «matminner» for sitt store marked av besøkende. Dyreparken i Kristiansand har satt lokalmat på menyen, og ønsker økologiske produkter i sin nye Hakkebakkeskog. Det planlegges en «Knerten-park» i Lyngdal, der både lokal mat og egenproduksjon av grønnsaker, frukt og bær er med. Naturvern-forbundet i Kristiansand har hatt to vellykkete blogg-runder om «Spis Sørlandet». Den i utgangspunktet landbrukstradisjonelle messa «Naturligvis» ønsker å utvikle seg i retning av matfestival.

Innen hagebruk er det stadig økt fokus på juletre/pyntegrønt. Norsk landbruksrådgivning, Agder Gartnerlag, Agder pyntegrøntlag og omsetningsleddet "Agder Bær og Grønt" er viktige aktører, sammen med FM og Innovasjon Norge. Det arbeides med å «rigge næringa», og et par prosjekter starter opp i 2013. Gjennom et jevnt kontakt- og mobiliseringsarbeid blant produsenter satses det fortsatt på frukt- og bær dyrking med værvern.

Det er en egen arbeidsgruppe for satsningen på økologisk matproduksjon. Gruppen utarbeider regional handlingsplan og står bak fordelingen av de midlene som følger med. Gruppen består av representanter fra faglagene, landbruksrådgivningen og Grønn Hverdag.

«Næringsutvikling i verna områder» går sin gang gjennom det 5-årige DN-finansierte prosjektet «Sørnorsk kystnatur» som skal avsluttes i 2013. Det har vært et arbeidskrevende prosjekt for de involverte kommunene Farsund, Flekkefjord og Kvinesdal, men nå er planene i ferd med å bli realisert, særlig på Lista. Både landbruk- og miljøvern avdelingen er involvert i dette. Her er det også god kopling til arbeidet med det nasjonalt utvalgte kulturlandskapet på Lista.

«Samlepotten» Annen grønn vare- og tjenesteproduksjon omfatter stort sett prosjekt gjennom faglag, kommuner og landbruksrådgivningen, samt FMVAs «mobiliseringsprosjekt». Interessen for praktikantordningen varierer fra år til år, og vi gjør ikke noe spesielt for å mobilisere til bruken av denne. I arbeidet med strategisk plan er det blitt tydeligere at denne ordningen må inngå i nytt felles fokus på kompetanse, utdanningsvalg og karrieremuligheter innen landbruket.

Inn på tunet

Inn på tunet er et prioritert felt i Vest-Agder. Vårt hovedfokus er å gjøre det enkelt for kommunene å benytte seg av Inn på tunet-tjenester. Vi ser at profesjonalisering av tilbyderne blir en sentral oppgave framover, særlig nå som vi har fått et opplegg for kvalitetssikring av Inn på tunet-tiltak. Det er avholdt kurs sammen med Landbrukets HMS i kvalitetssikring. Antallet aktive tilbud i Vest-Agder har vært noenlunde konstant i området 15-20 senere år. Begrensingen for å øke omfanget synes nå klart å ligge på kjøpersiden i kommunene. Landbruksrådgivningen har kjørt en kursserie kalt NUG - Nærings Utvikling på Gård - som har munnet ut i flere nye aktører som ønsker å starte opp IPT-tilbud.

Internt hos Fylkesmannen i Vest-Agder har samarbeidet vært godt over tid, og vi har en referansegruppe hvor alle fagavdelinger unntatt miljøvern deltar fast. Dette medfører blant annet til samarbeid i møtevirksomhet med ulike kommuner, deltagelse på seminarer m.m. Et direkte resultat av dette er at helse- og omsorgsavdelingen hos Fylkesmannen sammen med landbruksavdelingen er tett inne i et samarbeid med to kommuner i fylket i forbindelse med fagtilbud for demente på gårdsbruk. Samarbeidet går på å være pådriver for videreutvikling av drift, samt kunnskap- og kompetanseheving innen feltet dagtilbud for demente på gårdsbruk. Videre handler dette om å samarbeide om å informere om de ulikhetene som finnes innen IPT-feltet i ulike sammenhenger.

Det er imidlertid fortsatt et sterkt ønske om at IPT skal komme inn som punkt i embetsoppdragene til helse-, utdannings- og samfunnsavdelingene i embetet. Slik det er nå er vi avhengig av enkeltpersoners interesse og velvilje.

I Vest-Agder er det ellers samarbeid med Universitet i Agder, UIA, Landbrukets HMS, videregående skoler som KVS Lyngdal og Søgne videregående skole, NAV m fl. Ett resultat av slikt samarbeid, er at UIA og

Fylkesmannen i Vest-Agder og Fylkesmannen i Aust-Agder har dannet en samarbeidsgruppe/faglig nettverk, hvor vi fokuserer på hvordan vi kan øke kunnskapen, kjennskapen og kompetansen til studenter og yrkesaktive om blant annet effekten av samspill mellom mennesker og dyr i et folkehelseperspektiv.

Kommunene Marnardal og Kvinesdal som har fått midler fra Inn på tunet-løftet til to ulike prosjekter. Det har tatt noe tid i begge kommunene for å komme i gang, men nå er Marnardal kommune ferdige med sitt prosjekt. Marnardal kommune har gjennomført en markedsundersøkelse i egen kommune og noe i omliggende kommuner om behovet for IPT-tilbud. Fylkesmannen vil nå vurdere om kunnskapen rapporten påviser, kan brukes i det videre arbeidet med IPT i kommunen eller fylket. Kvinesdal kommune har ikke kommet ordentlig i gang med sitt prosjekt. Grunnen til dette er flere, og vi håper prosjektet vil realiseres i 2013. IPT-løftet har til nå ikke hatt noen tydelig effekt i Vest-Agder.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Prioriteringer og måloppnåelse i regionalt miljøprogram

I Vest-Agder er hovedfokus for regionalt miljøprogram å motvirke gjengroing, og sikre skjøtsel av de mest verdifulle kulturlandskapene med bygninger, kulturminner og biologisk innhold. Vannforurensning er med unntak av mindre lokale vannforekomster ikke et vesentlig problem. Vi mener bestemt at programmet gir gode resultater.

Fylkesmannen har i samarbeid med kommunene valgt ut verdifulle, men marginale kulturlandskap for ekstra tilskudd og økt oppmerksomhet i kommunalt planverk. Denne prioritering fungerer godt i noen kommuner, mens den er moden for revisjon i andre kommuner. Dette er aktuelt ved revisjon av Regionalt miljøprogram for 2013-2016.

Hold av utegangersau i fylket har økt fra ca. 60 til 1.344 i perioden 2006-2012. Dette har god effekt for å redusere gjengroing av øyer og holmer i fylket. Videre er det betydelig skjøtsel av kystlynghei og artsrik slått og beitemark som følge av RMP. Landbruksavdelingen samarbeider tett med Mattilsynet, miljøvernavdelingen, fylkeskonservator og tillitsvalgte fra næringen. Vi har årlige samlinger og kurs for de som driver med utegangersau, med stor oppslutning. Tallmateriale for omfang og virkemiddelbruk på de ulike områdene finnes i egne oversikter.

Hovedprioritering for bruken av SMIL-midler

Innmeldt behov for SMIL-midler var som tidligere betydelig større enn tildelte midler i 2012. De fleste kommuner har konkrete søknader til behandling, og Fylkesmannen har ved tildelingen prioritert kommuner med høyt aktivitetsnivå og en god forvaltning av tilskuddsordningen. Tiltak for restaurering av gammel kulturmark og verneverdige bygninger dominerer. Det er derfor i 2012 gitt betydelige midler til rydding og inngjerding av gammel kulturmark, noe som er i samsvar med hovedutfordringen i RMP om å hindre gjengroing av verdifull kulturmark. Flere av tiltakene i 2012 har vært del av større prosjekter hvor målet er å se på helheten i spesielle kulturmiljø; både bygninger, kulturminner og landskap. Dette arbeidet skjer i nært samarbeid med kulturminneforvaltningen i fylket.

Fylkesmannen har i 2012 oppfordret kommunene til å være pådriver for:

- restaurering og merking av gamle ferdselsveier og vurdere universell utforming av disse der dette er mulig
- etablering av store og godt arronderte beiteareal i prioriterte områder, gjerne på tvers av eiendomsgrenser
- registrering og restaurering av jordkjellere

Ved slutten av året var det en betydelig pott med ubrukte midler i kommunene og enkelte kommuner hadde mange prosjekter som ikke ble gjennomført. Dette er ikke ønskelig, og Fylkesmannen gjennomførte derfor i 2012 tiltak for å sikre en raskere sirkulasjon av midlene og sørge for oppdaterte strategier i alle kommuner. Dette

har gitt god effekt.

Koplingen mellom SMIL og RMP

I RMP for landbruket i Vest-Agder 2009-2012 legges det vekt på at det skal være god sammenheng mellom prioriteringer i RMP- og SMIL-ordningene. Kommunene er derfor oppfordret til å innarbeide prioriteringene i RMP ved revisjon av tiltaksstrategier og overordna retningslinjer for prioritering av SMIL-søknader. Fylkesmannen har utarbeidet forslag både til generelle strategier og til retningslinjer, for å hjelpe kommunene i dette arbeidet.

Tilstand og utvikling av biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket og bruken av virkemidler i forhold til målsetningene

Tilstanden på det biologiske mangfoldet i Vest-Agder er sannsynligvis god på grunn av store og betydelige arealer med ekstensiv drift, og det er generelt god interesse for å ta vare på disse verdiene. Både landbruks- og miljøforvaltningen har mange ulike virkemidler til biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket, og en av utfordringene er å få til en god samordning av disse. I 2011 ble det i regi av miljøvernavdelingen gjennomført en omfattende naturtypekartlegging av kulturlandskapet i flere kommuner i fylket. Slike kartlegginger er verdifulle for å få kjennskap til interessante områder og lokaliteter, for deretter å kunne bidra med virkemidler til restaurering og skjøtsel. Det er imidlertid svært viktig at ikke gamle grove registreringer gis slik status gjennom naturbase og naturmangfoldloven (nml) at man oppnår utilsiktede og kostbare hindringer for skogs- og landbruksdrift.

I forhold til SMIL-ordningen er det en liten andel som går til å ta vare på biologiske verdier. Med egne miljøvirkemidler til utvalgte naturtyper er det naturlig at denne ordningen brukes når det gjelder restaurering av slike kulturmarker. Fylkesmannen har også en målsetting om å prioritere helhetlige kulturlandskap - blant annet områder som var med i den nasjonale registreringen av viktige kulturlandskap (1994). Selv om virkemiddelbruken er begrenset, kan en ved å tenke langsiktig få til gode og helhetlige resultater innenfor slike områder.

I RMP-sammenheng er det utarbeidet skjøtelsplaner for 105 daa artsrik slåttemark og 286 daa artsrik beitemark. I tillegg er det skjøtsel av betydelige arealer med kystlynghei.

Vanndirektivet

I Vest-Agder er Otra-vassdraget valgt ut i første periode. Tiltaksplanen som nå er ferdig utarbeidet viser at utslipp fra landbruk er en helt ubetydelig faktor i dette vassdraget. Det er heller ikke konflikter knyttet til uttak av vann til vanning eller annet.

Landbruksavdelingen følger arbeidet som nå pågår med vanndirektivet. Vi er representert på møter på vannregionnivå og samarbeider med miljøvernavdelingens vannteam om konkrete problemstillinger i arbeidet. Landbruksavdelingen er også representert i en arbeidsgruppe for landbruk som dekker de to vannområdene vi ser som mest aktuelle i forhold til landbruksforurensning. Ved revisjon av Regionalt miljøprogram er det tatt inn nye ordninger som vil ha betydning for arbeidet med å begrense avrenningen fra landbruket.

Miljøplaner

Det er krav om miljøplan trinn 2 for å få tilskudd til enkelte ordninger over RMP, og dette kravet følges opp. Kvaliteten på planene er variabel og kravet om miljøplan trinn 2 for SMIL- og RMP-tilskudd bør vurderes på ny. Vi har valgt å legge hovedvekten i vår egen innsats på å sikre gode og konkrete skjøtelsplaner der det gis tilskudd til skjøtsel av artsrik slått- eller beitemark og kystlynghei. Norsk landbruksrådgivning Agder har et godt tilbud om å bistå med å utarbeide planer i både trinn 1 og 2. Stadig økende avstander til leiejord og pressede arbeidsforhold innebærer at det kanskje er grunn til å tenke på husdyrgjødselhåndtering som kontrolltema framover.

Klimatiltak i landbrukssektoren

Klimahensynet og det globale mat/klima-perspektivet utnyttes ideologisk i arbeidet med å sette landbruk på dagsorden, og få til holdningsendringer og satsing på framtida innen både jord- og skogbruk. Poenget med at skogen binder CO2 begynner å bli alment kjent, og inkluderes i kommunale handlingsplaner. Vi ser også en forsiktig framgang i arbeidet med bioenergi og bruk av tre, og det er et par lokale initiativ for å vurdere biogassanlegg. I embetet har vi sterk fokus på dette i arealplanarbeidet inkl. jordvernsaker. Det var en økning i nydyrkingssaker i 2011, muligens som en reaksjon på det varslede forbudet mot dyrking av myr. Økningen har ikke fortsatt i 2012.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2012 etter søknadsomgang 2011 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmiddel	Avfall	Andre miljøtiltak
FMVA	4396491	601234	513854	0	265298	0	0	103320
Sum	4396491	601234	513854	0	265298	0		

22.4 Økologisk landbruk

Vest- Agder har felles arbeidsgruppe for økologisk landbruk med Aust- Agder. Arbeidsgruppa setter opp årlige tiltaksplaner etter handlingsplanen 2011-2015. Ca. 6 % av arealet er økologisk eller under omlegging (karens). Målet er 10 % økologisk innen 2015. Vi har sett en positiv utvikling i antall nye produsenter de seneste årene, men registrerer også en avgang. Vi ser utfordringer for den økologiske melkeproduksjonen på Agder ved at store deler av økologiske melkeleveranser dessverre ikke blir foredlet som dette. Utnyttelsesgraden er liten og foredlingen er i mindre grad lokal. Dersom dette fører til en nedgang i den økologiske melkeproduksjonen, vil nok det økologiske arealet falle betydelig. Vi ser en positiv økning i antall utegangersau og får signaler om at flere produsenter vil gjøre denne produksjonen økologisk. Dette er en produksjonsform som kan passe godt langs kysten. I 2012 ble prosjektet "Lønnsom økologisk jordbær dyrking" avsluttet. Resultatene fra det flerårige prosjektet bør være interessante for mange jordbærprodusenter, også innen konvensjonell produksjon.

Større tiltak i 2012 som ble bevilget fra Vest Agders del av handlingsplanmidlene er m.a. seminar om økologisk produksjon/varer for butikksjefer i dagligvarehandelen, tilskudd til 2. året av prosjektet "Ny giv i saueholdet i Vest-Agder" og tilskudd til et forprosjekt om økologisk mat i «Hakkebakkeskogen» i Kristiansand Dyrepark.

Vest-Agder er ikke foregangsfylke for økologisk produksjon.

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av tre og bioenergi

Prosjektet "Trebiennalen" videreføres sammen med Fylkesmannen i Aust-Agder, Aust- og Vest-Agder fylkeskommune og Innovasjon Norge. Formålet med Trebiennalen er å etablere en arena for å utvikle Agder til en ledende treregion. Oppmerksomheten rettes både mot tradisjonelt trebyggeri og hvordan stimulere til fremtidsrettet bygging i tre. Agder har en synlig tradisjon med å bygge i tre, spesielt kan det vises til Sørlandsbyene og til den unike bebyggelsen i uthavnene. Hovedmålsettingen i dette formidlingsarbeidet er generelt å stimulere til:

- Mer bruk av tre
- Bedre bruk av tre
- Ny og innovativ bruk av tre

Teater- og konserthuset Kilden i Kristiansand, og det nye kulturhuset i Vennesla, har begge fått tildelt priser og mye positiv omtale i ulike medier for ny og innovativ bruk av tre året som gikk.

Prosjektet "Agder Wood" er en flerårig satsing som skal bidra til å løfte frem nyskapende fremtidsrettede bygg i tre som skal være forbilder og kunnskapsbase for andre byggeprosjekter. Agder Wood samarbeider tett med arkitekter, bedrifter, utbyggere og produsenter med å stimulere til gode forbildeprosjekter innenfor vår hovedsatsing på energi og tre. Prosjektet eies av Vest-Agder fylkeskommune i samarbeid med Aust-Agder fylkeskommune, Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder.

Det er engasjert en prosjektleder og i tillegg leies inn bistand til bla. etablering og drift av nettsiden www.agderwood.no, samt å arrangere ulike møter med byggenæringen. Prosjektet ble startet i 2009 / 2010, men grunnet noen forsinkelser underveis, vil hovedprosjekt ha en varighet ut 2013.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Kommunenes praktisering av regelverket

Vi har ingen samlet oversikt over dette, men det er mange indikasjoner på at praksis spriker mye både i samme kommune og særlig mellom kommuner. De administrative saksframleggene synes i hovedsak å være akseptable, mens det i flere kommuner synes å være mindre vilje til å følge nasjonal politikk ved den politiske behandlingen. Fradeling av gårdstun slik at man skaper husløse eiendommer, oppdeling av eiendommer ved arveoppgjør og fradeling av tomter som er til skade for jordvernet synes å forekomme. Priskontrollen antar vi praktiseres i varierende grad.

Vi har hatt stor fokus på opplæring av nye kommunepolitikere (og administrasjonen) etter kommunevalget og gjennom 2012. Etter sterk vektlegging fra vår side over tid, mener vi nå at kommunene har høy bevissthet om Regjeringens vektlegging av jordvern og de aktuelle målsettingene. Det er svakere bevissthet om å bruke kommuneplanen aktivt for å tilrettelegge for at landbruket kan utvikle seg som næring, og for å gjøre konkrete og forpliktende grep for kulturlandskapet. Det er liten interesse eller forståelse i kommunene for å utpeke kjerneområder for landbruk, mens mye tyder på at "hensynssone landbruk" etter den nye planloven kan bli mer brukt. Dispensasjoner fra plan og spredt bygging synes nå å være en like stor trussel mot jordvernet som nedbygging etter plan.

Det er nå vedtatt en felles bindende arealplan for regionen "Knutepunkt Sør" (6 kommuner v/ Kristiansand) som fortsatt synes å være meget nyttig arbeid. Veilederen "Plan og bygningsloven og Landbruk Pluss" er tatt i bruk. Det er få store konfliktsaker i fylket.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Omtale av organiseringen av kontrolloppgavene

Alle gjenværende kommuner ble forvaltningskontrollert i løpet av 2012. Tema for kontrollene var produksjonstilskudd. Personalressursene til kontroll er nå på plass og kompetansen er god. Men i et lite fylke er tidsressursene våre begrensede. Vi ser derfor på arbeidsform, og søker å bruke registerdata på en bedre måte i arbeidet. Vi er veldig enig med SLFs strategi om å få mer av kontrollen ned i kommunen før første vedtak i saken, slik at vi kan ta sakene som klagesak. Vi har arbeidet med kontroll av sauetall basert på tidsserier av søknadsomganger, og vil følge dette opp overfor foretak med uforklarte logiske avvik. Vi har også kontrollert alle foretak som søkte om erstatning for rovdyr tapte sau mot landbruksdata. Dette førte til at en søknad ble avslått. På foretakssiden er det ellers gjennomført dokumentkontroller og oppfølging innen husdyrkonsesjon. Produksjonstilskudd og kontroll var tema på en egen samling Fylkesmannen hadde for kommunene i juni 2012.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader

Dette gjelder søknadsomgangene om produksjonstilskudd pr. 31.07.11 (111210) og pr. 01.01.12 (111220) som begge er utbetalt i 2012. Sistnevnte søknadsomgang inkluderer også ferie/fritidsordningen.

Klagebehandling: Fylkesmannen har utført 76 manuelle utbetalinger for kommunene basert på vedtak i kommunene etter klage fra søkerne eller på eget initiativ. 4 klager har gått videre til Fylkesmannen som klageinstans. En av disse fikk medhold og manuell utbetaling, de tre andre fikk ikke medhold.

Dispensasjonssøknader: Fylkesmannen har innvilget 7 dispensasjoner. Av disse fikk fire unntak fra krav om minimum omsetning, to fikk dispensasjon fra søknadsfristen og en fra regel om fordeling av avløsertilskudd ved virksomhetsoverdragelse.

Det har vært gitt 3 dispensasjoner fra regelverket om avløsning under sykdom, mens 2 søknader er avslått. Ett avslag er opprettholdt av SLF i klagebehandling, med betydelig økonomisk konsekvens for søkeren, som i hovedsak ikke hadde overholdt tidsfrister. Det har ikke vært klager eller dispensasjonssøknader på miljø eller skogområdet i 2012.

Status i fylket for landbruksvikartjenester hos avløserlagene

Statusen i vårt fylke er god, og vi kjenner ikke til at det er vesentlige problemer med dekning av landbruksvikarer. Vi har et stort avløserlag, Landbrukstjenester Sør, som dekker hele Aust-Agder og nesten hele Vest-Agder. Dalane Avløserlag i Rogaland dekker Sirdal kommune og har også noen medlemmer i Flekkefjord kommune. Vest-Agder er tildelt 6 årsverk til landbruksvikarer av de til sammen 237 årsverkene på landsbasis. Mellom avløserlagene er fordelingen slik at Landbrukstjenester Sør har fått 5,5 årsverk og Dalane Avløserlag 0,5 årsverk.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2012 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
1	3	0	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
7	0	0	0	0	0	2	1	2

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2012

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,5

Antall personer: 2

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Audnedal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Mangelfull dokumentasjon etter rettinger av søknader
Oppfølging av avvik:	Ny saksbehandler i kommunen som vil endre praksis. Venter endelig bekreftelser på lukking av avvik

Kommune:	Hægebostad kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Kvinesdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Godkjent miljøplan (2 stk) uten egenerklæring fra søker.
Oppfølging av avvik:	Endring rutiner. Informasjon til alle søkere om innskjerping i kravet til miljøplan. Øke elektroniske søknader slik at manuelle feil ikke oppstår.

Kommune:	Lindesnes kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Mangelfull journalføring

Oppfølging av avvik:	Endring av rutiner
Kommune:	Mandal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Mangelfull journalføring
Oppfølging av avvik:	Endring av rutiner.
Kommune:	Søgne kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Hjemmel for kontroll:	Bakgrunn: Klagesak. Handling: Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Feil antall dyr og mangelfull dokumentasjon på omsetning
Oppfølging av avvik:	vedtak om at § 3 i forskrift om produksjonstilskudd ikke var oppfylt med hensyn til vanlig jordbruksproduksjon. Avkorting av hele tilskuddet.

4. Andre kommentarer/ innspill:

* 139 stk (alle i fylket) produsenter kontrollert mot LIB/PT, jf RS 12/12 SLF * Det er ikke innhentet opplysninger for noen foretak utover det som er tilgjengelig i egne systemer • 1 foretak er fulgt opp etter kontroll i 2011 • 2 foretak skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2013 • Det er gjennomført stedlig kontroll hos 0 foretak • 0 er kontrollert pga mistanke om driftsfelleskap • 0 ilagt standardisert erstatning og beløp • 0 som herav er ilagt standardisert erstatning pga driftsfelleskap • 0 foretak hvor kontroll er gjennomført, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Kompetansesenter, landbrukspolitisk dialog mm.

Avdelingen prioriterer arbeidet med å være kompetansesenter for kommunene svært høyt. Vårt motto er at FMLA skal være kommunens førstevalg når de har spørsmål. Vi arrangerer flere samlinger og møter for kommunene hvert år, og har i 2012 prioritert opplæringstilbud til de politiske nemdene nå etter kommunevalget høyt. Kontakt mot kommunene er en sentral del av arbeidet på hele avdelingens område. Vår jurist har dette som sitt viktigste arbeidsområde.

Landbruk inngår som fast tema på alle embetsledelsens møter med kommunene, og alle blir besøkt minst en gang i hver kommunevalgperiode. I tillegg deltar landbruk fullt ut på et antall andre faste arenaer som embetet nå tydeliggjør som en del av kommunediaologen, bl.a. en samling for alle ordførere og rådmenn, en årlig tilsynskonferanse eller kvalitetskonferanse, og samlinger innen areal og beredskap. Landbruksdirektøren deltok også på en opplæringsturne til kommunestyrene tidlig i 2012 som ass. fylkesmann gjennomførte, med kveldsmøter.

Det politiske engasjementet i kommunene er rimelig bra sett i lys av næringens betydning i vårt område, og er heller økende enn avtagende. Et BU-prosjekt for mobilisering og investering i tradisjonelt landbruk i Kvinesdal kommune, har gitt store resultater på investeringssiden, og har fått mye lokalpolitisk oppmerksomhet. Prosjektet sprer seg nå til to ny kommuner. Både regionavisen Fædrelandsvennen og NRK Sørlandet er rimelig aktive og

relativt positive til landbruksaker for tiden. Oppslutningen om statsrådets regionale møte i Arendal i januar 2012 med presentasjon av den nye landbruksmeldinga var meget godt besøkt.

Etter noen år med stabilt nivå på administrativ kompetanse og kapasitet på landbruk i kommunene, synes vi nå å være inne i en ytterligere negativ utvikling. Flere kommuner kjemper innbitt for å unngå å innføre eiendomsskatt, og kutter i bemanningen. Uten en klar lovhjemmel er det lite Fylkesmannen kan gjøre med dette. Flere utredninger av mulige interkommunale samarbeidsløsninger er på gang, og presset kommuneøkonomi er nok drivkraften. Færre kommuner har landbruksansatte med mastergrad enn tidligere, og de som finnes blir ofte belastet med andre oppgaver eller større lederansvar.

KS Agder har lite engasjement på våre områder.

Bruk av kommunerettede midler

Avdelingen fikk 65.000 kr til dette i 2012. Midlene er benyttet til å styrke arbeidet overfor kommunene ut over det som ville vært mulig uten en slik bevilgning. Vi har benyttet midlene til å delfinansiere den årlige to-dagers fagsamlingen for kommunene med tema bl.a. innen grunneiersamarbeid og arealforvaltning mm., en dags-fagsamling innen skogbruk for kommunene, og en økt reisevirksomhet for å følge opp kommunene innen næringsutvikling (skog, mat, reiseliv mm.), og på det juridiske området.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Jordvern - utviklingstrekk og virkemiddelbruk

Hovedutfordringen både for jordvernet og kulturlandskapet er etter vår oppfatning å sikre en tilfredsstillende kvalitet på arbeidet som kommunene gjør innen arealforvaltning, herunder å koordinere arbeidet etter jordloven og plan- og bygningsloven på en fornuftig måte. Kommunene mangler ofte både planfaglig kompetanse og kapasitet, og styringsviljen kan være svært variabel. Vedvarende liberal dispensasjonspraksis til tross for gjentatte avgjørelser hos settefylkesmann har vært et stort problem i flere kommuner. 2012 har likevel vært noe bedre enn noen år tilbake. Mangel på - eller manglende vilje til å bruke - sanksjoner etter plan og bygningsloven når kommunene ikke følger opp er generelt et problem. Respekten for denne loven er ikke markant.

Landbruksavdelingen har i 2012 brukt jordloven til å pålegge retting med varsel om tvangsmulkt i en konkret sak i Mandal kommune. Dette gav et godt resultat på kort tid - og åkeren er nå tilbakeført til opprinnelig tilstand.

Status i fht. halveringsmålet: Vi har ikke konkret tallfesting av dette. I vårt fylke er de absolutte tallene små, og måloppnåelse må vurderes over lange tidsrom når man ser det på både fylkes- og kommunenivå, pga. store variasjoner mellom år og lange tidslag i plansakene. Vårt inntrykk er at utviklingen er positiv for planlagt utbygging, men negativ ifht. respekten for vedtatt plan. Dispensasjoner og spredt bygging er fortsatt et stort problem i mange kommuner.

Det er generelt vanskelig å få reflektert kulturlandskapshensynet i kommuneplanene på en konstruktiv måte. Det er behov for konkret veiledning og ev. utviklingsprosjekter om dette.

Utfordringer for å nå nye nasjonale mål

Vi arbeider aktivt i fht. jordvernmålet. Gjengroingsmålet er fortsatt ikke operasjonalisert - det er mer et overordnet politisk signal enn et konkret arbeidsredskap. Begge målene må konkretiseres og operasjonaliseres med indikatorer slik at måloppnåelsen kan angis, i alle fall på fylkesnivå. SLF bør gjennomføre et enkelt prosjekt som leverer et standard regneark og figur som fylkene kan oppdatere selv. Målene må i tillegg gis en tolkning som benytter begrepsbruken i pbl, slik at det klargjøres konkret hva som er hhv. nasjonale, regionale og lokale interesser ifht. til disse målene.

Fylkesmannen i Vest-Agder har hovedfokus på at jordvernkonflikter løses best gjennom god planlegging, med analyse av ulike lokaliseringer og klare begrunnelser for de omdisponeringer som foreslås. Vi legger de største ressursene i oppfølgingen av et fåtall kommuner som både i liten grad styrer etter plan og har betydelige sentrumsnære arealer hvor det kan dyrkes matkorn.

Aktivitet i forhold til kulturlandskapsarbeidet

Det er viktig for landbruket generelt at SLF får tildelt ressurser til å følge opp miljøsektorens store aktivitet etter den nye naturmangfoldloven, og serve og samordne landbruksavdelingenes arbeid med dette i fylkene.

Miljøvern- og landbruksavdelingen har et godt og tett samarbeid på kulturlandskapsområdet, og det kan vises til stor aktivitet med hensyn til registreringsarbeid, utarbeidelse av skjøtselsplaner og skjøtselsavtaler. Skjøtselsgruppa arbeider videre med å bedre samordningen mellom de ulike tilskuddsordningene ved tildeling av skjøtselsmidler til biologiske verdier i landbrukets kulturlandskap.

Fylkesmannens landbruksavdeling er sekretariat for kulturlandskapsgruppa i Vest-Agder. Gruppa ble opprettet i 2006, og skal være et rådgivende organ for Fylkesmannen i arbeidet for å ta vare på verdifulle kulturlandskap av nasjonal, regional og lokal betydning. Både næringsorganisasjoner og kommunene er representert i gruppa. I 2011 har landbruksavdelingen styrket samarbeidet med miljøvernavdelingen og kulturminneforvaltningen for ytterligere å samordne innsatsen i kulturlandskapsarbeidet.

Fylkesmannen arrangerer årlig en fagdag om landbrukets kulturlandskap for landbruksforvaltningen i kommunene og flere ulike kurstilbud, blant annet i samarbeid med Norsk landbruksrådgivning Agder. Informasjon om kulturlandskapsaktiviteten legges kontinuerlig ut på Fylkesmannens nettsider.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket – erfaringer

Arbeidet med vårt nasjonalt utvalgte kulturlandskap Vest-Lista er ajour og er i det hele tatt et svært positivt prosjekt. Landbruksavdelingen bruker betydelig tid til prosjektledelse med erfarne medarbeidere, og dette har vært svært vellykket. Grensene for utvalgt kulturlandskap ble endret i 2011. Areal er tatt ut i nord mot vindmølleparken og areal er lagt til i sør. Det er i 2012 fokusert mer på formidling, i tillegg til fysiske tiltak. Resultatene er gode både med restaurering, årlig skjøtsel og formidling. Alle midler er disponert. Det er rapportert utfyllende om dette i eget brev til SLF.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen

Vi bruker betydelige ressurser på dialog med kommunene om kommuneplanarbeidet generelt og jordvernet spesielt. Dette er tema på de fleste møter og samlinger, inkl. egne arealpolitiske samlinger felles med fylkeskommunen.

Etter sterk vektlegging fra vår side over tid, mener vi nå at kommunene har høy bevissthet om Regjeringens vektlegging av jordvern og de aktuelle målsettingene. Dispensasjoner fra plan og spredt bygging synes nå å være en like stor trussel mot jordvernet som nedbygging etter plan. Det er svakere bevissthet om å bruke kommuneplanen aktivt for å tilrettelegge for at landbruket kan utvikle seg som næring, og for å gjøre konkrete og forpliktende grep for kulturlandskapet. Det er liten interesse eller forståelse i kommunene for å utpeke kjerneområder for landbruk, mens mye tyder på at "hensynssone landbruk" etter den nye planloven kan bli mer brukt.

I vekstområdene tror vi bindende langsiktige arealplaner for regioner av flere kommuner er en mulighet. Et slikt planarbeid er nå vedtatt som bindende regionplan for 7 kommuner i Kristiansands-regionen (Knutepunkt sør). Fylkesmannen har bidratt betydelig i arbeidet og gitt klar støtte til hovedgrepene i planen, som vi håper kan fungere godt som føring for kommuneplanene som skal rulleres framover.

Utpeking av framtidige utbyggingsretninger er et avgjørende grep i de fleste sentrumsområder. Koplingen mot infrastruktur er sentral mange steder, jf. Gandsfjordbrua i forhold til "Grønn strek" på Jæren. Vi vil oppfordre sentrale myndigheter til å bidra til at tilsvarende arbeid med interkommunal plan eller fylkesdelplan kan komme i

gang i Lister-regionen, hvor konfliktene mellom utbygging og jordvern, natur og kulturminnevern er akutte med det utbyggingsmønsteret som har vært hittil. Det er også viktig at fylkesdelplan og RPR for kjøpesenter ikke slår negativt ut for jordvernet gjennom å hindre nødvendige nye plangrep ifht. jordvern.

Vi har et positivt og konstruktivt samarbeid med miljøvernavdelingen om pågående arbeid med forvaltningsplan for landskapsvernområdet for ytre kystsoner og revisjon av skjøtselsplan for Lista-strendene landskapsvernområde. Det er skrikende behov for midler til skjøtsel av disse områdene gjennom å opprettholde landbrukets drift - over begge sektorenes budsjetter. Arbeidet sees også i sammenheng med Vanndirektiv-arbeidet. Det er økende fokus på, og godt samarbeid om, næringsutvikling knyttet opp mot verneområdene både i fjellet og langs kysten.

Arbeidet med frivillig vern av skog er inne i et meget godt spor i hele AT-Skog området. Landbruksavdelingen deltar aktivt og i tidlig fase i arbeidet med å planlegge nye hovedveier, bl.a. ny veg til Kjevik flyplass i konflikt med ypperlige hagebruksarealer og "E39 Søgne - Ålgård". Det pågår ikke andre større vernesaker eller KVU-saker for tiden.

Innsigelser og påklaginger: I 2012 fremmet landbruksavdelingen innsigelse i 1 plansak ut fra landbrukshensyn, dvs. jordvern. Fylkesmannen påklaget 5 dispensasjonsvedtak i kommunene etter pbl med landbruksfaglig begrunnelse. Den typiske saken er spredt boligbygging i jordbrukslandskapet i områder med stort utbyggingspress. Vi har fått medhold i samtlige landbruksrelaterte saker som er avgjort av settefylkesmann de siste 7 år.

Energisaker - et stort paradoks

Det kommer nå mange og tildels meget store energisaker til behandling i embetet under overskriften "Europas Grønne Batteri", hvor vårt fylke er i kjernen av aktiviteten. Det er en stor utfordring å gi disse sakene en forsvarlig behandling. Dette gjelder vindkraft, pumpekraft og overføringskabler med svært store dimensjoner, og samfunnsvirkninger som feier mye av det vi holder på med innenfor pbl-området totalt av banen. Embetsledelsen har støttet opp om fylkeskommunen og kommunene i Listerregionen som har vært meget aktive mot NVE og OED med sikte på å få til bedre prosesser og mer lokal medvirkning i disse sakene.

Mangel på samlet plan for vindkraft er et problem også for landbruket som næring og grunneiere - arealbeslaget er stort, prosjektene mange, og muligheten til å rangere og sammenligne prosjekter begrenset. Manglende kopling mot kommuneplan og reguleringsplan gjør samordning med annen virksomhet vanskeligere.

Geovekst og "Norge digitalt"

Bruken av GIS og geodata er i stadig utvikling, og GIS-koordinatoren samordner og videreutvikler bruken internt på embetet. Basisdata og temadata benyttes daglig i plan- og miljø saker, tilskuddsforvaltningen, og andre arbeidsfelt der det er krav til arealinformasjon. Internt på embetet er det etablert en GIS-gruppe som har månedlige arbeidsmøter der ulike kartrelaterte prosjekter blir diskutert, gjennomført og tilrettelagt for intern bruk.

Embetet har i 2012 deltatt i Norge digitalt, GEOVEKST og fagutvalgene for basis og temadata i regionen. Det er etablert felles utvalg for begge Agderfylkene, og samarbeidet fungerer godt. Assisterende fylkesmann i Vest-Agder sitter som leder i lederforumet for Norge digitalt-utvalget for Agderfylkene.

Geodataplanen for Agder er et styringsdokument som revideres hvert år. Dokumentet beskriver organiseringen og handlingsplanen for geodataarbeidet i fylket for de fem neste årene. Geodatalederen på embetet skal bidra til at landbrukets behov blir ivaretatt i dette plandokumentet. I samråd med kommunene signaliserer landbruksparten behov for nye ortofoto der det er planlagt periodisk ajourhold av AR5. I tillegg er nye laserdata viktig der det skal igangsettes nye skogbruksplanprosjekter. Landbruksparten har i 2012 deltatt på flere av de regionale FDV-årsmøtene som avholdes i januar/februar. Dette er en viktig arena for å diskutere detaljene i årets kartleggingsprosjekter.

Både landbruksavdelingen og geodatalederen arbeider med å informere kommunene om deres ansvar for kontinuerlig ajourhold av AR5. Dette er et FKB-datasett som sammen med og nye ortofoto utgjør viktig informasjon som legges til grunn i saksbehandlingen på embetet. Oppdaterte basisdata reduserer befaringsbehovet, gir en effektiv saksbehandling, bedre kontrollgrunnlag i tilskuddssammenheng og gir et bedre beslutningsgrunnlag i mange sammenhenger.

Beredskapsarbeidet

Avdelingen er involvert i det løpende beredskapsarbeidet i embetet, inkl. klimatilpasning. Landbruksdirektøren sitter i både Fylkesberedskapsrådet og i Atomberedskapsutvalget. Vi prioriterer god kontakt med Mattilsynet, både regionalt og lokalt. Fylkesskogmester bidrar i skogbrannøvelser mm.

Resultatområde 27 Reindrifftsforvaltning

Ikke aktuelt i Vest-Agder.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 3 245 841,19 kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 959 314,10 kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 801 518,42 kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 278 565,12 kr 0,00
25 Effektiv forvaltning	kr 378 751,32 kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 248 969,42 kr 0,00
27 Reindrifftsforvaltning	kr 0,00 kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 6 973,60 kr 0,00
Sum:	kr 7 919 933,00 kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområde

31.1 Tilsyn

Gjennomførte tiltak mv. i henh. til oppdrag

Tilsyn og tilsynsrelatert aktivitet har vært en hovedoppgave for Fylkesmannen på utdanningsområdet i 2012. Oppgaven omfatter generell og spesiell områdeovervåking, innhenting og analyse av dokumentasjon vedrørende drift og resultat, gjennomføring av tilsyn og oppfølging i etterkant. Ombudsrollen, dvs det å svare på spørsmål og henvendelser etc fra foreldre, elever og allmennhet utgjør en betydelig del av virksomheten. Det er et klart inntrykk at tilsyn og oppmerksomhet rundt dette har ført til sterkere fokus og bevissthet omkring rettigheter og foreliggende vilkår for oppfylning av disse i den enkelte skole. For Fylkesmannen er dette også en viktig kilde til å skaffe seg spesifikk kunnskap om sektoren. Også i 2012 har flere henvendelser fra foreldre e.a. ført til oppfølging overfor skoleeiere (møter, innhenting av skriftlig dokumentasjon, annen kontakt). For en ikke ubetydelig gruppe foreldre er det å skriftliggjøre sin situasjon vanskelig og krevende.

Hendelsesbaserte tilsyn er generelt ressurskrevende.

Vedr gjennomføring av tilsyn har dette i 2012 i hovedsak vært gjennomføring av pålagt nasjonalt tilsynsprogram (FNT) samt regionalt tildelte tilsyn (voksenrett/grunnskole). Til sammen 6 personer inkl avdelingsdirektør har deltatt i disse. Vi har variert teamene, dels mht roller under gjennomføringen, men også i selve sammensetningen.

Gjennomført tilsynsaktivitet

Det vises til egen rapportering til Udir.

Tilsyn, både spesifikt og generelt, har også vært tema på Fylkesmannens utdanningsmøter for fylket (alle skoleeiere mfl) og møte for alle pp-ledere i fylket med mer. Fylkesmannen har også gjennomført dagsseminar for alle kommunene (rådmenn, ordførere, kommunalsjefer, andre) om statlig kommunetilsyn i fylkesmannsregi generelt og spesielt. Dette er et innarbeidet, årlig arrangement i FM-regi, og vil bli fulgt opp i nytt seminar i februar 2013 ("Kvalitetskonferansen 2013"), der kvalitetsutvikling og oppfølging av statlig tilsyn vil være tema.

Vedr måloppnåelse og betraktninger rundt kapasitet og effekt

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser

Avdelingen har to fast ansatte jurister som begge er sentrale i tilsynsarbeidet. Den ene har særlig oppgavefokus på barnehage- og voksenopplæringsområdet, mens den andre dekker grunnopplæringsfeltet. Den som i hovedsak har dekket barnehage- og voksenfeltet, men som også har deltatt i FNT-tilsyn, sluttet senhøstes 2012. Ny begynte i halv stilling i januar 2013 og går opp i hel stilling fra 1. mars. Det gjorde at slutføring av tilsynene i tre kommuner innen FNT-programmet måtte er blitt avsluttet i januar/februar 2013. Selve tilsynene er gjennomført, men sluttrapport er klar i februar. Personskiftet viser at små avdelinger er svært sårbare, og at endringer i personalet slår tydelig ut i aktivitet og kapasitet. En (planlagt) sykemelding for rådgiveren med hovedansvar for barnehageområdet hele siste kvartal i 2012 bidro til sterkt ytterligere redusert kapasitet i årets siste del med behov for midlertidig ansvarsflytting innenfor øvrig personale. Eksternt innleid vikar på deltidbasis benyttet til oppfølging av GLØD (barnehageområdet), se dette. Tilsynsplanen for 2013 er imidlertid lagt opp slik at etterslepet som følge av personalendringer er tatt inn igjen i løpet av våren 2013. Fullt personale er på plass fra 1. mars 2013.

Alle inkl. avd.direktør deltar aktivt i tilsyn/tilsynsteam på utdanningsområdet. Det vil si til sammen 6 personer. I avdelingen ellers er det rådgiver/internasjonalisering som utfører blant annet tilsyn/kartlegging med vekt på økonomiforvaltning på sitt område, og rådgiver med hovedansvar på barnehageområdet, som er sentral i tilsyn på sitt område sammen med to av dem som også deltar i utdanningstilsynet.

16 offentlige skoleeiere med ca 150 skoler kan virke overkommelig. Men skoleområdet er ytterst "levende" der kontinuerlig vekslende rammebetingelser (økonomi, kompetanse, andre rammefaktorer) skaper og gjensker et tilsynelatende endeløst behov for ulike former for statlig oppfølging. Vi opplever derfor stadig å måtte prioritere grundig mht hendelsesbaserte tilsyn, herunder oppfølging av henvendelser som svært ofte er sammensatt flere elementer (klage, veiledning, behov for hendelsesbaserte tilsyn). Hendelsesbaserte tilsyn er normalt ressurskrevende og tematisk sammensatte. Der er nok klagesaker vi har hatt til behandling som ideelt burde ha vært behandlet som hendelsesbaserte tilsyn, men kapasitetsmessig har vi ikke sett oss i stand til det. Denne problemstillingen er tatt opp med embetsledelsen, blant annet i lys av at der nok er en viss forskjell mellom utdanningsavdelingen og helseavdelingen mht hva som leder til hendelsesbasert tilsyn, og hva som sluttbehandles kun som enkeltvedtaksklage.

Vi har gjennomført 2012 med en relativ stabil og erfaren stab fram til 1. oktober, jfr ovenfor. En av juristene i avdelingen har oppgave som tilsynsleder/-koordinator. Hun deltar også i embetets tilsynsgruppe som avdelingens representant. Embetet er gjennom kap 1510 budsjettmessig dimensjonert blant annet ut fra kommunetallet i fylket. Vi må gi uttrykk for at gjennomføring av tilsyn i samme antall kommuner som embeter med langt høyere kommunetall er ganske krevende.

Vi har organisert oss i tilsynsteam à 2, fortrinnsvis en jurist og en pedagog om dette er praktisk mulig. Etter flere år med tilsynsrfaring er dette samlet sett forsvarlig ut fra en avveining mellom kvalitet og kapasitet. Også avdelingsdirektør deltar i ordinære roller tilsynsteam.

Vi skulle gjerne ha sett at vi hadde hatt større samlet kapasitet. Nøkternt vurdert er det grunner som taler for å åpne tilsynssak overfor skoleeiere oftere enn det som vanligvis skjer når vi ser at klagesaker primært avdekker system/prosedyresvikt. Metaforisk kan det være grunn til å sitere det våre kolleger på miljøområdet sier: "Finner en en eller to eller tre døde fisk i en elv, undersøker en fisken. Fire eller flere døde fisk tilsier at det er elven som må undersøkes."

b. Måloppnåelse i lys av kompetanse

Avdelingen (inkl avd.direktør) består ordinært av to jurister og tre pedagoger med alle lang skoleledererfaring - og en med økonomi/ledelse/bred erfaringsbakgrunn. Kompetansemessig vurderer vi oss som samlet godt kompetente. Utdanningsjuridisk og skolemessig erfaring i ulike funksjoner er en god kombinasjon. Vi opplever å være trygge i tilsyn mht rolle, metodikk, gjennomføring, rapportering etc. Oppgaven med å lede tilsyn går på

omgang slik at flere kan få erfaring i ulike roller. Ut fra flere kriterier veksler vi mellom hvem som gjennomfører tilsyn sammen. Vi forsøker å legge vekt på intern læring/erfaringsdeling basert på konkrete opplevelser og problemstillinger. Temaet "Kommunikasjon i tilsyn" har vært og er et tilbakevendende tema i avdelingens kompetanseplan.

c. Måloppnåelse i lys av metodikk og strategier

Vi er som nevnt langt tryggere og mer effektive enn før i tilsynsrollen. Likevel må det sies at opp mot den juridiske "storproduksjonen" som opplæringsvirksomheten i fylket representerer, må vi innse at vi årlig bare kommer i befatning med en ganske liten del av det som reguleres ut fra lov og forskrift i praksisfeltet. Et eksempel er at det hvert år fattes ca 30 000 enkeltvedtak i form av avgangs- og eksamenskarakterer for elever som går ut av 10. trinn i vårt fylke. Det foregår nok svært mye innen rammen av hele grunnopplæringen som lovmaker ikke kan være komfortabel med. Metaforisk er vi som et lite antall fotobokser langs veien som fanger opp situasjoner der og da. I dette bildet ser vi nødvendigheten av å legge vekt på følgende:

- Risiko og vesentlighet i tilknytning til elevsituasjonen har vært og vil måtte bli enda viktigere kriterier for valg av tilsynsintervensjon.
- Sterkere oppfølging i etterkant av et tilsyn: I 2012 har vi fortsatt forsterket oppfølging skjedd overfor kommuner i form av kurs/veiledning på kap 9-a-området i hele fylket inkl videregående opplæring. Fremdeles ser vi at den forvaltningsjuridiske kvaliteten i saksbehandlingen bare viser små tegn til bedring. Det er bekymringsverdig at det ser ut til å mangle forvaltningsmessig basiskunnskap i sektoren. Det trengs opplæring og veiledning i tillegg til tilsyn. Regelverkskursene høsten 2009 hadde god oppslutning fra sektoren, og bør vurderes å bli gjentatt. I for stor grad fungerer FN-tilsyn som regelverksopplæring.
- Erfaringer fra bruk av systemrevisjon viser metodens sterke sider samtidig som den aktualiserer bruk av supplerende metoder som gir innblikk i de deler av faglig tjenestekvalitet som perspektivet 'lovlig/ulovlig' ikke fanger opp. Både i vårt eget embete og også nasjonalt ser vi derfor behovet for en løpende diskusjon om tilsyn, kvalitetsforbedring og metodebruk. Konklusjon mht lovlighet må i prinsippet bygge på samfunnsvitenskapelige validitetskrav. Intervju av en håndfull lærere, dog supplert med dokumentgjennomgang, vil ofte ikke gi det nødvendige reliabilitets- og validitetsgrunnlaget som bør være nødvendig for en konklusjon selv om tilsyn kun skal ses opp mot nedre lovlighetsgrense.

d. Annet som kan påvirke måloppnåelsen

Effekt av tilsyn kan også ses ut fra dette: Opplæringsloven ses i kommuner/fylkeskommuner ikke sjeldent på som en "myk" lov, dvs mer som et ideal som tradisjon og praksis i lang, lang tid har utviklet en forståelse av og en kultur for der en ikke tar alt bokstavelig. Dette skyldes nok på en del punkter loven selv, som ikke sjelden tar i bruk formuleringer og lovkrav som mer har idealets og intensjonens form. Like mye skyldes det likevel økonomiens styringsfunksjon opp mot at det jo "bare" er barn og ungdom det dreier seg om. Her ligger slik vi opplever det en av de store utfordringene, sett fra statlig side.

Som i begge siste års rapport vil vi trekke fram et annet forhold som vi har møtt og vil møte. Lojale lærere med sterkt engasjement og stor ansvarsfølelse vil i noen tilfeller i praksis dekke over egen arbeidsgivers lovbrudd. Dette har vi blant annet merket både i § 9-a- og andre tilsyn. Bakgrunnen er både lojalitet - og erfaring med at manglende kommunal økonomi. Dette er et tema som har vært drøftet med Utdanningsforbundets fylkesledelse. Vi-følelse og omsorg for egen skoles omdømme når en får "staten" på besøk kan også gi elever og foreldre som intervjues grunn til å gi en noe mer lyst bilde av skolen enn de kanskje i andre sammenhenger hadde gitt uttrykk for. Dette må en alltid ha i mente. I lys av dette ser vi hvor nødvendig det er å ha personer i tilsynsteam som kjenner praksisfeltet og av erfaring evner så se gjennom ord og beskrivelser.

Analysegrunnlag for risiko og sårbarhet ved valg av tilsynstema og tilsynsobjekter

Vi benytter en rekke kilder for dette:

a. Egen klagebehandling og erfaringer, funn og observasjoner ved klagesaker

b. Egen, intern, dokumentasjonssamling per kommune: Vi har bygget opp en felles, internt base av dokumentasjon (rammetall, resultater fra Skoleporten, tilsynsoversikt, bekymringsnotat mmv.) som fungerer som viktig indikatorbidrag for risikovurdering. Basen er passordbelagt og kun til internt bruk. Basen er løpende oppdatert for operativ bruk gjennom hele 2012.

c. Opplæringsvinduet: Årlig, offentlig publikasjon med nøkkeldata (økonomi, timeressurser, elevtall, resultater osv) for fylket. Publikasjonen lages i samarbeid med FM i Aust-Agder, og omfatter begge fylker.

d. Henvendelser fra foreldre, lærere og andre: Fylkesmannen får henvendelser utenfra i ganske stort omfang via telefon, e-post og personlige oppmøter fra hele fylket. Hovedvekten av disse gjelder kap 5- og 9a-3- saker, ikke sjeldent begge deler i samme sak.

e. Lokalaviser er en god kilde for hva som rører seg på lokalt nivå. I tillegg til regionsavisen har fylket 5-6 rene lokalaviser som gir mye informasjon.

f. Kommunale, årlige tilstandsrapporter er verdifulle kilder for informasjon. Rapportene for alle 15 kommunene + fylkeskommunen for 2012 er samlet inn og er tilgjengelige for alle ansatte i avdelingen.

g. Historisk bakteppe: Stabilitet i personalet gjør det mulig å speile det som skjer i en kommune/på en skole i dag opp mot skolens/kommunens utvikling 10 - 20 år bakover. At fylket kun har 15 kommuner gjør oversiktligheten lettere.

h. I et fylke med 15 kommuner kommer en ikke unna at et utvalgs-kriterium også er behovet for å spre tilsynsvirksomheten jevnt utover, blant annet i samarbeid med andre tilsynsmyndigheter.

Skole er sterkt fenomenologisk i sin egenart og karakter. En hendelse vil normalt være så unik at den kommer aldri tilbake akkurat slik den var fordi den er sterkt personlig og situasjonsbestemt. En eller to klagesaker av samme slag på en skole kan bety generell svakhet og risiko for gjentagelse, men det behøver ikke være slik. Det ser vi eksempler på, og må tas med i betraktning ved konklusjon om risiko/sårbarhet.

Lukking av lovbrudd etter tilsyn

Generelt opplever vi aksept for påviste lovbrudd og ubetinget vilje til å rette dem. Noe forstemmende er at vi ved oppfølgingstilsyn registrerer at kommuner i noe varierende grad har innarbeidet pålegg i rapporter fra forrige tilsyn i praksisen sin. Det er i hovedsak i rutinepraktisering og annen praksis på skolenivået vi ser dette, mens kommunen i sitt system har ting "på plass". Vi tar det som et tegn at tenkning og praksis vedr system, internkontroll og rutinebygging er internalisert i kommunetenkning, mens rektorer enda kan ha et stykke vei å gå. Det å lære av tilsyn så vel som av klagebehandling er et tema vi ser vi har felles med øvrige avdelinger hos Fylkesmannen og representerer en utfordring med ikke ubetydelige pedagogiske trekk.

Vedr drøftingen rundt avvik eller pålegg i sluttrapport har vi ikke møtt noen som har problematisert dette. Litt handler dette nok om at det i relaiteten ikke skilles mellom de to i folks tenkning. Vår vurdering er at bruk av pålegg er ryddig og problemfritt, sett fra oss som operativ tilsynsinstans' side.

31.2 Klagesaksbehandling

Gjennomførte tiltak mv i henh. til oppdrag

Mengden klagesaker er fortsatt relativt stabil, både i sum og fordelingen mellom saker i tilknytning til den enkelte paragraf. Generelt viser klagesakene at forvaltningskunnskapen særlig på skolenivået ikke er god nok til tross for mye oppmerksomhet og skolering de siste årene. Mer bruk av delegasjon av vedtaksmyndighet fra kommunenivået til den enkelte rektor følges ikke alltid opp med nødvendig kompetanse.

En del klagesaker må sendes tilbake til kommunen på grunn av utilstrekkelig utredning. Bekymringsverdig ofte er det tilfelle med kap 5-klager der den sakkyndige utredningen ikke er klar og god nok. Mens vi nok tidligere likevel sluttbehandlet en klage og godkjente eller fastsatte et nytt vedtak, sendes nå slike saker konsekvent tilbake til skoleeier. Den samlede situasjonen på kap 5-området har ikke tilsagt oppfølgingstilsyn i noen kommuner, men vi følger situasjonen ut fra klagebehandling og annen informasjon.

Et trekk ved utviklingen i 2012 har vært økt støy rundt kap 5-klager for elever i private skoler. Her vil vi i 2013 vurdere å sette inn opplærings-/veiledningstiltak.

Kap. 5- og § 9-a-saker har ofte det til felles at de er sammensatte og inneholder flere problemstillinger og temaer, ikke sjeldent forsterket av at forholdet mellom hjem og skole/kommune over tid har utviklet seg konfliktfylt. § 9-a-saker kan gå over lang tid (1 - 2 år i verste fall). En ser også at saker kan starte som feks en kap 5-sak - og gradvis utvikle seg til at § 9-a er det sentrale temaet.

Det har i tillegg vært flere tilfeller av klager der foresatte har oppsøkt Fylkesmannen og bedt om hjelp til å forholde seg til skolen. Flere av disse (jfr omtale under tilsyn) var aktuelle ift gjennomføring hendelsesbaserte tilsyn, men vi valgte å slutføre dem som klagesaker med tilbakemeldingsmøter med skole/kommune.

Vi har et svært godt samarbeid innen SØRVEST-området ang eksamen, elevvurdering/karakterklagebehandling mv blant annet gjennom utarbeiding av felles veiledningsmaterieell, egne samlinger for saksbehandlere på område om og annen kontakt på saksbehandlernivå. Det virker effektiviserende og utviklende for alle parter og kommer skolene til nytte.

En halv dag per år (desember - mars) møter vi regionalt (4 regioner) blant andre alle rektorer på ungdomstrinnet i fylket der vi gjennomgår våre erfaringer etc vedr eksamen og klagebehandling. Vi understreker nødvendigheten av at klager og vår behandling av disse brukes eksemplarisk som grunnlag for læring og korrektiv lokalt i kommunen og ved den enkelte skole. Slik kan klagebehandlingen ha innflytelse på den totale klagemengden, for det er neppe trolig at de som endres av de tilsammen ca 30 klagene vi mottar er de eneste karaktervedtakene som har mangler.

Evaluerings vedr måloppnåelse

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser: Saksbehandlingstiden på et akseptabelt nivå. Forvaltningsmelding må benyttes i noen saker, men det er ikke et gjennomgående trekk.

b. Måloppnåelse i lys av avdelingens kompetanse: Kombinasjonen av to jurister og to pedagoger på masternivå med lang skole-/kommunerfaring gjør at vi vurderer kompetansesituasjonen vår som god. Nødvendig kompetanseutvikling har derfor mer preg av vedlikehold og videreutvikling. Stabilitet i personalsituasjonen har gjort det mulig å planlegge og tenke noe mer langsiktig mht ansvarfordeling og kompetanseoppbygging. En av juristene har lang utdanningsjuridisk og pedagogisk erfaring blant annet innen vg. opplæring. Det er en stor styrke for oss - og for rettsikkerheten til elever i vg. opplæring.

c. Måloppnåelse i lys av metodikk og strategier: Overgangen mellom klagesak og hendelsesbasert tilsyn, evt tilbud om opplæring og veiledning, er flytende. Erfaringer fra klagesaksbehandlingen benyttes aktivt ved vurdering om bestemmelse om tilsyn. Et hendelsesbasert tilsyn er normalt ressurskrevende. Ved større samlet kapasitet ville vi ha benyttet hendelsesbaserte tilsyn, evt annen oppfølging i større grad enn hva vi makter i dag. Et tema som ofte berøres hos Fylkesmannen generelt er i hvilken grad kommunene gjør bruk av klagesaker til beste for egen læring og skoleutvikling. Dette er en utfordring både for statlig tilsynsinnsans og skoleeier selv. Det gjelder utdanningsområdet såvel som på miljø-, plan/bygningsområdet osv. Her ligger et uutnyttet læringspotensiale. Kommunene etterspør veiledning og kompetanse. I noe roligere perioder har vi prioritert veiledning på kommunenivået med bred deltagelse med utgangspunkt i rutiner, planer, saker mv. I hovedsak gjelder dette kap 5-området.

d. Måloppnåelse i lys av andre forhold i fylket: Vi ser behov for å gjøre en nærmere analyse av det arbeidet som gjøres av PPT, både når det gjelder kvaliteten på de sakkyndige vurderingene, tidsressurs som PPT har til disposisjon og dimensjonering av PP-tjenesten. Det vises til pkt 32.5. - Skoleskyss er et komplisert samspill mellom ulike aktører. Utdanningsdirektoratets veileder om skoleskyss gav et forbedret grunnlag for veiledning og klagebehandling. Likevel har behovet for å gjennomføre tilsyn i tilknytning til skyssrettigheter i hele grunnopplæringen særlig i landkommuner med lange avstander, venting og skyssopplegg i en del tilfeller mer preget av økonomiske begrunnelser enn elevens ideelle beste i flere tilfeller vært fremme. - Økonomi er naturlig nok et gjennomgående element i mange klagesaker. Tidligere hadde vi langt flere klagesaker etter kap 5 enn hva vi har i dag. Det er all grunn til å anta at en viktig årsak i reduksjonen ikke ligger i at rettigheter oppfylles i større grad enn før, men i tildelings- og delegasjonsordninger fra skoleeier til skole: Ved overgang til rammetildeling er i mange tilfeller rektors budskap til foreldre som vurderer å klage at eneste måten å tildele elev A mer er ved å ta det fra andre elever ved skolen. Det gjør klageretten i mange tilfeller i praksis illusorisk. - Etter innføring av 9-a-retten mottar vi et antall henvendelser fra foreldre eller tidligere elever ang saker som ligger bak i tid. Det samme kan skje når foreldre tar barn ut av en skole og søker dem inn på annen skole (privatskole, annen off. skole), og som deretter reiser § 9-a-spørsmål i tilknytning til behandling/erfaringer ved den forrige skolen. Hensikten er ikke sjeldent et ønske om å oppnå oppreisning eller påføre elevens tidligere skole straff/reaksjon. Klageretten til Fylkesmannen etter kap 9-a gjelder en elevs nåtidige skolesituasjon, ikke den fortidige. Hjemmet må selv reise søksmål mot skoleeier om denne skal tas opp. Det skjer ytterst sjeldent. Men såret smerter like mye. En annen side ved den type klager er dette: Når kan vi anse at kommunen har gjort nok i en sak - til tross for at hjem/elev enda ikke er fornøyd med utfallet? To rettsbehandlinger vedr erstatningskrav som følge av mobbing i skoletiden har vært til behandling for elever i Vest-Agder det siste drøye året. Ingen av disse sakene gjelder elever som vi har vært involvert i klagebehandling e.a. for.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Bortvisning, § 2-10	1	0	1	0	0	
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	1	0	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	15	1	14	0	0	I fem av sakene ble klagen trukket eller familien flyttet.
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	2	2	0	0	
Skyss, § 7-1	15	1	13	0	1	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	0	0	0	0	0	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	18	14	4	0	0	
Sum	54	19	34	0		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	1	0	0	1	0	
Sum	1	0	0	1		

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Gjennomføring av tiltak og evaluering av måloppnåelse

a. Generelt om forholdet til resultatkravene.

Sett i lys av hva som er realistisk ut fra embetets ressurser, kan vi rapportere at resultatkravene er oppnådd. Hos skoleeierene er det gjennom årene etablert fungerende rutiner på dette feltet. Kommuner og private skoleeiere er kjent med hvem i avdelingen vår som har veilednings- og oppfølgingsarbeid for GSI, og vi har en god og effektiv kontakt mht framdrift og kvalitetssikring av data. Leveringsfrist er overholdt.

b. Kvalitetssikring av data

Etterarbeidet med kvalitetssikring av data blir gjennomført på grunnlag av kontrollsystemet i GSI. Systemet er imidlertid så stort at kvalitetssikring totalt sett er utfordrende ut fra tilgjengelige ressurser.

Samtidig er det vesentlig at systemet som er omfattende og innholdsmessig krevende, endres og forbedres fra år til år, noe som byr på utfordring for brukerne. Det krever innsats av Fylkesmannen som brukerstøtte og informasjons-/veiledningsorgan, spesielt før og under hovedinnsamlinga. Brorparten av dette arbeidet utføres av en person.

I 2012 arrangerte Vest-Agder tre regionale GSI-samlingene for skoleledere og GSI-ansvarlige i kommunene og private skoler i fylket.

c. GSI og tilsyn

GSI blir brukt i tilsynsarbeidet når det gjelder gruppestørrelse og på andre felt. Systemet er og viktig leverandør til

statistikkheftet for Agder, *Opplæringsvinduet*, som gir et nyttig bilde av tilstanden, hovedsakelig i grunnutdanning, og brukes noe i sammenheng med kvalitetsvurdering. Dokumentet er et samarbeidsprosjekt med Fylkesmannen i Aust-Agder.

d. Videreutvikling av GSI

Sørvest-samarbeidet (kystfylkene fra Aust-Agder til Sogn og Fjordane) er et nyttig og inspirerende redskap, også for videreutvikling av GSI. Arbeidet her videreføres til faggruppa gjennom representanten for samarbeidet der. Gruppen har hatt en samling i 2012. Flere kommuner har som kulturskoleeiere meldt behovet for en mer hensiktsmessig og deltaljert GSI-statistikk på kulturskoleområdet.

e. Oppsummering ang måloppnåelse på området: Etter Fylkesmannens vurdering og konklusjon er aktivitetskravene i embetsoppdragets pkt 31.3 utført i tråd med de angitte resultatkravene. Ut fra indikatorpunktene embetets ressurser, avdelingens kompetanse, anvendte metoder og strategier og evt andre forhold er de utført på en måte vi anser for å være kvalitetsmessig forsvarlig.

31.4 Informasjon og veiledning

Gjennomført aktivitet og vektlegging

a. Informasjon vedr lov og regelverk: Tiltaket er utført som tema på Fylkesmannens utdanningsmøter gjennom hele året, løpende veiledning (muntlig, skriftlig) på grunnlag av henvendelser fra skoleeiere, skoler, foreldre, elever, media mfl, nettinformasjon, veiledningsmøter med enkeltkommuner og med nøkkelpersoner (nyansatte kommunalsjefer o.l., pp-ansatte, andre). Vi har ca 4 møter per år med gruppene av henhv. pp-ledere og ledere for kommunale voksenopplæringsenheter, som er gode arenaer og anledninger å legge inn slik informasjon. Hvert FM's utdanningsmøte (for skoleeiere og andre) har en juridisk programpost. Relativt sett er dette en ganske stor oppgave, og vi møter store forventninger ute blant annet hos foreldre om hjelp og veiledning ift rettigheter, prosedyrer osv.

Skoleskyss er et komplisert område med flere ansvarsaktører som oppleves krevende, og hvor vi både fra fylkeskommune, kommune, enkeltskole og foreldre får et relativt høyt antall henvendelser. Det er tydelig at området oppleves fragmentert mht ansvar; noe som også fremgår av klagesaker. Særlig får vi henvendelser fra foreldre/skoler i grisgrendte områder der skyssen kun er organisert som egen skoleskyss. Av budsjettøkonomiske grunner strammes fylkeskommunalt skyssreglement gradvis inn (gangavstand til buss, ventetid etc.).

b. Formidle resultater fra tilsyn: Tiltaket er utført som tema på Fylkesmannens utdanningsmøter, gjennom utlegging og offentliggjøring av tilsynsrapporter på Fylkesmannens nettside, i møte med KS og gjennom annen, løpende informering. Fylkesmannens årlige kvalitetskonferanse (alle avdelinger, se annen omtale av dette arrangementet) ble gjennomført i embetsregi og med deltakelse fra alle kommuner i fylket. Hensikten er å formidle resultater og funksjon/hensikt med statlig tilsyn på kommunesektoren, gi innføring i metoder etc - og bidra til at resultater av tilsyn anvendes inn i kommunal kvalitetsutvikling. Et trekk i bildet er økt engasjement fra kommunale revisjonsenheter ved at disse tar opp spor og tema fra statlige tilsyn (bla FNT) og gjennomfører forvaltningsrevisjon ut fra egen metodikk og tilnærming. Et mer omfattende samarbeid mellom Fylkesmannen og Kristiansand distriktsrevisjon er under planlegging som vi har forventninger til også når det gjelder formidling og implementering av resultater og pålegg fra våre tilsyn.

c. Veiledning av skoleeiere vedr tilstandsrapport og funksjonalitet i Skoleporten: Kommunal tilstandsrapport er laget i alle 15 kommuner og fylkeskommunen. Etter anmodning fra oss sendte alle sine rapporter inn til FM i juni 2012. Dette ble gjort både for å vurdere grunnlag for evt oppfølging/tilsyn vedr lovkravet om rapport, - og som dokumentasjon ift kommunal system- og skoleutvikling. Rapportene har varierende kvalitet og omfang, men vi vurderer samlet det som foreligger som svært positivt for den enkelte kommune og for sektoren som sådan. Tilbakemelding og drøfting ble gjort på et av Fylkesmannens utdanningsmøter våren 2012.

d. Bistand vedr veilederkorps: Oppdraget er utført.

e. Informasjon om "Bedre læringsmiljø": Oppdraget er gjennomført som tema på den Fylkesmannens utdanningsmøte.

f. Manifest mot mobbing: Alle kommuner har undertegnet manifestet. Mobbing som nedbrytende fenomen har også hatt forsterket fokus i fylket i forbindelse med høyesteretts sak i fylket (Kristiansand). En annen retts sak kommer opp til behandling i Kristiansand tingrett i februar 2013. Disse rettsbehandlingene har vært gitt stor oppmerksomhet i regionale media, og slik må regnes med har ført til økt oppmerksomhet etc for temaet i skoler og kommuner.

g. Valgfag på ungdomstrinnet: Arbeidet er utført som samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og Universitetet i Agder. Det er gjennomført en større workshop om temaet for skoler med ungdomstrinn. Samarbeidet videreføres i 2013.

h. Minoritetsspråklige elever: Arbeidet utført som informasjon overfor kommuner og som tilsystema.

Evaluerings av måloppnåelse

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser: Vi har gjennomført pålagte tiltak på en tilfredsstillende måte.

b. Måloppnåelse i lys av kompetanse: Vi vurderer arbeidet med å gjøre funksjonen 'Tilstandsrapporten' kjent og tatt i bruk som svært godt, og velger å se resultatet (ovenfor) i lys av dette.

c. Måloppnåelse i lys av metodikk og strategier: Tilfredsstillende, blant annet ved at vi har vært ytre aktive, synlige og veiledende tett på skoleeiere, nøkkelgrupper o.a. Embetet har gjennomført tilbud om opplæring av alle nye kommunestyre/bystyre våren 2012. Der har avdelingen (utdanningsdirektør) som sentral informant om skole- og barnehageområdet. Interesse og respons fra politisk (og administrativt) nivå var svært god, og utgjorde formodentlig en god håndrekning for mer kompetanse for et godt skoleeierskap.

d. Andre forhold i fylket: Intet særlig å bemerke.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Gjennomførte tiltak i henh. til oppdrag

a. Oppgaveløsning: Oppgavene er utført i henhold til oppdrag. Det har ikke forekommet uregelmessigheter e.a. under gjennomføringen. Vi har kunnet bistå skoler/skoleeiere i den grad de har meldt behov.

b. Prøver/eksamener som del av grunnlaget for tilsynsarbeidet: I et fylke der kommunene samstemmer i å strekke seg mot bedre resultater er dette en viktig del av nevnte grunnlag. Fylket har flere små ungdomsskoler. Bruk av karakterstatistikk i sammenligning av nivå mellom skoler/kommuner er derfor en sårbarhetsindikator som brukes. Det samme gjelder interessen for å melde seg som fagpersoner (sensorer). Fylkesmannen har i sin årlige publikasjon Fylkesmannens årlige publikasjon "Opplæringsvinduet" er en ganske bred dokumentasjon vedr dette til bruk for egen analyse - og som grunnlag for kommunenes eget analysearbeid.

c. Deltakelse på nasjonale prøver: Det vises til tabelldata.

d. Erfaringer fra arbeid på feltet brukes direkte og indirekte inn mot tilsyns- og områdeovervåkingsarbeidet mot kommuner og private skoler. Etter oppsummerte erfaringer mv har vi også i 2012 prioritert en runde i fylkets fire samarbeidsregioner der vi møtte skolefaglige rådgivere og alle rektorer på ungdomstrinnet. Den tette kontakten er svært nyttig mht resultater og erfaringer, gjennomgang av prosedyrer etc vedr klage mv. – og som mulighet for oss til å innhente skolenes egne erfaringer fra gjennomføringen.

e. Søknader om å avlegge eksamen vg. skole i utlandet: FMVA har ansvar for å informere om, motta og behandle søknader om å avlegge eksamen i vg opplæring i utlandet. Søknadene behandles i henh til retningslinjer utformet av Udir. Vi mottok i 2012 i alt 36 søknader om dette, hvorav 15 gjaldt et helt fotballag (landslaget for G19).

Evaluerings av måloppnåelse

Ressurser, kompetanse, metoder og andre forhold: Oppgavene er gjennomført i tråd med pålegg. Vi anser dem

utfra de anførte indikatorene som kvalitetsmessig tilfredsstillende ivaretatt.

Fylkesmannen i Vest-Agder

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		

	Spesifiser dersom avvik fra lands-gjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	ANDEL ELEVER MED FRITAK I VEST-AGDER SAMMENLIGNET MED LANDSGJENNOMSNIITT - NP 2012 NPENG05 = 3,98 % (land 3,69 %) avvik = 0,30 NPENG08 = 1,14 % (land 1,89 %) avvik = - 0,76 % NPLES05 = 5,33 % (land 4,82 %) avvik = 0,51 % NPLES08 = 1,73 % (land 2,65 %) avvik = - 0,92 % NPLES09 = 2,24 % (land 2,87) avvik = - 0,63 % NPREG05 = 3,60 % (land 3,29) avvik = 0,31 % NPREG08 = 0,76 % (land 1,87) avvik = - 1,12 % NPREG09 = 1,01 % (land 2,01) avvik = - 1,00 %	VARIASJONER MELLOM SKOLEEIERE INNAD I VEST-AGDER NPREG05 = variasjon fra 0-9,43 % NPENG08 = variasjon fra 0-3,08 % NPLES05 = variasjon fra 0-12,58 % NPLES08 = variasjon fra 0-5,24 % NPLES09 = variasjon fra 0-8,11 % NPREG05 = variasjon fra 0-9,69 % NPREG08 = variasjon fra 0-2,74 % NPREG09 = variasjon fra 0-8,33 %	Variasjonene korresponderer i hovedsak med variasjonen i andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning eller særskilt norsk.	Sørvest-regionen var i 2011 tildelt dette som tilsystema. Fylkesmannen vurderer årlig risiko og sårbarhet i forbindelse med kommunenes gjennomføring av nasjonale prøver med tanke på tilsyn. Andelen elever med spesialundervisning løftes fram i forbindelse med kommunebildet/Fylkesmannens møte med kommunene. Fylkesmannen i Vest-Agder har i 2012 også gjennomført samling for skoleeiere og skoleledere med prøvefeltet som tema.

31.7 Tilskuddsforvaltning

31.7 Tilskuddsforvaltning

Tiltak og aktivitet

Fylkesmannen forvalter fire tilskuddsordninger på grunnopplæringsområdet; kap 225 post 64 Grunnskoleopplæring for barn og unge i asylmottak, kap 225 post 66 leirskoleopplæring, kap 0225 post 72 tilskudd til internasjonale utdanningsprogram - Det europeiske ungdomsparlamentet og kap 0225 post 73 stuideopphold i utlandet.

Fylkesmannen har i 2012 utbetalt tilskudd til grunnskoleopplæring for 452 barn og unge i asylmottak/enlige mindreårige i omsorgssentre. Disse elevene hadde 1881 måneder i opplæring. Det er i alt utbetalt over 11 mill kr i tilskudd dette året

Fylkesmannen har gjort en formalia- og rimeligkontroll av søknadene fra kommunene om tilskudd til grunnskoleopplæring. Det er hentet inn lister over beboere i mottak fra UDI, og disse er forsøkt sammenlignet med søknadene. I tillegg har vi fått oversikt over enslige mindreårige bosatt i omsorgssentre fra BUF-etat. Sammenligningen er tidkrevende. Det er ikke gjennomført stikkprøvekontroll, men kontroll av alle søknadene noe som medførte korreksjoner av utbetalingene til kommunene.

Det var i alt 1937 elever på leirskole i 2011. Tallet på elever som drar på leirskole har vært stabilt de siste årene. 8 % av elevene i grunnskolen har deltatt på leirskole i 2011. Elevene var i 2011 organisert i 110 grupper. Søknadene fra kommunene med elevlister er gjennomgått, og feil er rettet før tildeling av tilskudd. Fylkesmannen har ikke funne grunnlag for stikkprøvekontroll.

Det var satt av i alt 7 dagsverk til arbeidet på dette resultatområdet i 2011, og vår vurdering er at oppdraget er gjennomført med godt resultat innenfor disse ressursene. Arbeidet er utført av to medarbeidere med god kompetanse innenfor forvaltning og økonomi, og medarbeideren med økonomikompetanse har hatt ansvaret for tertialrapporteringen. Vi har ikke brukt særlig metodikk eller strategier ut over det å se til at regler og retningslinjer for de ulike ordningene er fulgt.

Kap 225 post 72 Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram Det Europeiske ungdomsparlament

Våren 2012 representerte 25 delegater Norge ved henholdsvis Forum i Nürnberg (Trondheim katedralskole) og ved en internasjonal sesjon i Istanbul (Oslo katedralskole og Nordstrand videregående skole), i Amsterdam (Nesbru og Drammen videregående skoler).

Den nasjonale sesjonen i Oslo ble gjennomført i oktober 2012. Tallet på deltakende skoler var 24, og det ble etablert venteliste for skoler på grunn av stor pågang. Det er fire elever og en lærer fra hver av skolene. I tillegg bestod lederteamet av 14 elever/alumini. Flere delegasjoner ble valgt ut til å delta på henholdsvis internasjonale sesjoner og forum. De nasjonale sesjonene gjennomføres under ledelse av veteranorganisasjonen (alumini). Alumini reiser også rundt som ledere i andre lands sesjoner. Til nå har 65 skoler vært med på de nasjonale sesjonene. Denne høsten var det fem nye skoler med. Leder i Nasjonalkomiteen er nå Magnus Skjelmo Kristiansen.

Kap 225 post 73 Tilskudd til studieopphold i utlandet

Vest-Agder har siden 1994 hatt ansvar for div internasjonale oppgaver. Dette gjelder drift mv av ordning med at et antall norske elever tas inn på treårige, ordinære tilbud på franske lyceer (Rouen, Bayeux, Lyon), inntak av norske elever ved United World Colleges over hele verden, TROLL-stipend og en ordning med stipend for elever som ønsker å ha opphold i Tyskland. I tillegg er Vest-Agder tildelt oppgaven med å behandle søknader om å ta ny/utsatt eksamen på vg skolenivå i utlandet.

Selv om vi ikke har noe rapporteringskrav hjemlet spesifikt i embetsoppdraget, tas nedenfor inn en årsbeskrivelse for 2012. Det gjøres for øvrig oppmerksom på at gjennomføring av oppdraget skjer med jevnlig kontakt både med KD (innhold, utvikling etc) og Utdanningsdirektoratet (tilskuddsforvaltning, saker).

Generelt

Tildelingsbrev nr. 1, og tildelingsbrev nr. 2 for 1994 har ligget til grunn for arbeidet. Det gode samarbeidet med UWC Norge og "Les Anciens" har fortsatt, og i begge organisasjonene har man lagt ned mye arbeid i å få til gode hjemmesider med fyldig informasjon, som supplement til våre egne sider. Bevilgningene er brukt i samsvar med retningslinjene.

Vår hjemmeside (fivai.no) med informasjon om de internasjonale tilbudene fikk ny utforming i 2008. Vi har i 2012 videreført arbeidet med å tilpasse siden til de nye mediene som iphone og ipad.

United World Colleges

I 2012 var det 80 jenter og 35 gutter som søkte opptak, og etter vanlig søknadsbehandling og intervjuer ble 40 tilbudt plass. Det var en reserveliste med 10 kandidater. Til tross for den lange ventelisten, ble en plass stående ledig i på Red Cross Nordic UWC i Fjaler. Det henger sammen med at to elever trakk seg etter skolestart, og da var reservekandidatene allerede godt i gang på sine nye skoler. De norske elevene er høyt verdsatt ved UWC-skolene, og gjør det stort sett meget godt faglig. I 2012 besøkte en representant fra Utdanningskontoret UWC-skolen i New Mexico. Elevene gav uttrykk for at de var meget godt fornøyd med skoletilbudet, og vi fikk et godt inntrykk av skolen. Om høsten gjennomførte UWC en storstilt 50-årsfeiring. Som ledd i denne var det stort arrangement i Rådhuset der tidligere og nåværende elever deltok og internasjonal fotokonkurransen med

fotoutstilling av vinnerbildene utenfor Rådhuset.

UWC Norge søkte også i 2012 om å få utvide antall elevplasser. Ønsket ble ikke imøtekommet.

Franske lyceer – treårig tilbud

Søkertallene var litt svakere enn det foregående år. For jenter var tallet alminnelig, med 41 søkere til 14 plasser. Søkertallene var så gode for gutterne med 16 til de åtte plassene, at vi igjen hadde et år med gode kandidater til overs. Tre kandidater på reserveliste som ikke fikk tilbud om plass, er imponerende i forhold til de årene vi ikke hadde nok kandidater til å fylle alle åtte plassene i Rouen. I år kunne vi dermed sende full kvote med 14 jenter og åtte gutter.

Nytt internat i Rouen er nå i bruk. Dette betyr at vi har anledning til å sende både jenter og gutter til Rouen. Dette blir neppe aktuelt om de gode søkertallene for gutter fortsetter. Ordningen med assistent i Bayeux synes å være i et godt spor, og ser nå ut til å være på plass på permanent basis. Egenandelen for elevene er den samme som de foregående år, og omleggingen til at alt betales inn første året og betalingen til vertsfamiliene er inkludert synes å være vellykket. Vi gjør det slik at elevene betaler inn en del av beløpet som depositum når de tar imot plassen. Det ble tilsatt ny seksjonsleder i Lyon.

Kontoret hadde besøk på alle tre skolene, og det ble lagt spesielt til rette for å styrke seksjonsledernes kompetanse og samarbeid. Kontoret organiserte et møte med rektorene og seksjonslederne på de tre skolene i den norske ambassaden i Paris i høst.

Kontoret hadde som vanlig ansvaret for det fireukers forberedelseskurset som ble holdt på Institut français i Oslo og som også omfattet elever som skulle til 1-årig opphold i Frankrike, og på det nye tilbudet i Bac pro cuisine, til sammen 34. De to siste tilbudene administreres av Institut français. Vi har et nært samarbeid med Institut français, og har deltatt aktivt for å støtte arbeidet med å få i gang det nye tilbudet på Bac professionnel cuisine. Som en gest overfor de franske skolene som tar imot elever på det ettårige og det nye yrkesfaglige tilbudet, arrangerte kontoret et studieopphold i Norge (til Oslo og Vestfold).

I år arrangerte kontoret studietur til Rouen for internasjonaliseringsansvarlige i fylkeskommunene. Vi har som vanlig deltatt på en rekke utdanningsmesser og seminarer for å informere om tilbudene. Vi har annonse og en kort artikkel i Muligheter som utgis i alle fylker. Hovedkanalene for informasjon er internett.

Vi mener at denne ordningen er så vellykket og givende faglig og menneskelig at den også burde utvides til å gjelde andre land, især Tyskland.

”Trollmidler”

Gruppereiser: I 2012 ble 24 søknader imøtekommet. Disse stipendene innebærer at 461 elever og deres ledsagende lærere skulle kunne dra på studietur til Frankrike. Det var 6 lærere som fikk innvilget individuelle stipend. Dette er et svært lavt tall, til tross for at vi forsøkte med en ekstra utlysning rett etter sommeren. Trollkomiteens medlemmer kommer fra ulike deler av landet, og det å være med i komiteen går på omgang. Medlemmene i Trollkomiteen 2012 kom fra Buskerud, Hedmark, Telemark og Finnmark.

Andre oppgaver

Stipendtilbud via den tyske ambassade kom også i 2012, og 12 delstipend (hvor deltakerne betaler reise tur-retur Tyskland) og fem helstipend (med alle utgifter dekket) ble delt ut. Alle plassene ble fordelt i samarbeid med fylkeskommunene. Som vanlig viser rapportene at oppholdene er godt organisert og innholdsrike. Ikke alle fylkene som fikk tilbudet, klarte å stille kandidater. Så vi benyttet oss av reservekandidater fra andre fylker slik at alle plassene kom til nytte for norske ungdommer. Det var også en norsk følgelærer med.

Evaluering

a. Måloppnåelse i lys av ressurser: Oppgaveløsningen tas godt og tilfredsstillende vare på av avdeling (saksbehandlere) og merkantile støttefunksjoner i embetet. Gjennom stabilitet og innarbeiding av rutiner/system vedr disponeringsfullmakter, regnskapsføring og rapportering vurderer vi kapasitet og kvalitet som tilfredsstillende. Samspill/oppgavefordeling mellom avdeling og fellesfunksjoner i embetets administrasjonsavdeling er godt.

b. Måloppnåelse i lys av kompetanse: God. Både saksbehandler/økonomi og saksbehandler/landsdekkende funksjon har god kompetanse og god erfaring ift oppgaveløsningen. Sistnevnte behersker engelsk og fransk som arbeidsspråk.

Avd.direktør behersker engelsk og delvis fransk som arbeidsspråk.

c. Metoder/strategier/andre forhold: Intet særlig å rapportere ut over det som fremgår av beskrivelsen under oppgaveløsningen ovenfor.

Det vises i tillegg til innsendte økonomirapporter.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Gjennomførte tiltak

Fylkesmannen har informert kommunene, fylkeskommunen og de private skolene om nasjonale føringer slik de fremkommer i "Kompetanse for kvalitet - strategi for videreutdanning av lærere" og de konkrete sentrale føringene for 2012.

For best mulig samordning og informasjon deltar kontoret på møter i skoleeierforum som er et samarbeidsorgan på dette feltet for begge agderfylkene og som regelmessig har møter med Universitetet i Agder. KS har sekretariatsfunksjonen.

Videreutdanning

Videreutdanningstilbudene fikk en oppslutning som innebar tilskudd til skoleeierne på kr. 3 159 433,- for høsten 2012. Beløpet blir ikke vesentlig endret for våren 2013. I tillegg kommer beløpet for våren 2012 der det ble utbetalt kr. 2 200 167,-

På gratisstudiene og "andre fag" deltok 43 lærere fra kommuner, private skoler og fylkeskommunen. Dette er en liten nedgang fra fjorårets 45 lærere. Fylkeskommunen fortsetter å være den største deltageren i ordningen med 17 deltagende lærere. 60 % av kommunene i Vest-Agder deltar i ordningen. Av de 43 deltagerne er det 19 deltagere fra kommunene - litt over 1 lærer fra hver kommune i snitt.

Selv om deltagelsen har gått noe ned i 2012, er det gledelig å registrere at de kommunale skoleeierne deltar med en større andel av de deltagende lærerne. Vår største bykommune Kristiansand, som langt på vei representerer halve fylket i innbyggertall, har i 2012 kommet på banen med deltakere i videreutdanning for første gang. Vi skulle likevel gjerne sett en større oppslutning om ordningen fra de kommunale skoleeierne.

Fylkesmannen mener at sentrale retningslinjer er grundig fulgt opp i arbeidet her på kontoret med på informasjon, oppfølging og bidraget til regionalt samarbeid. Vi finner ikke årsak til den lave deltakelse i embetets metoder, kompetanse, ressurser eller strategier. Vi har god kontakt med skoleeierne.

Etterutdanning

Fylkesmannen har tildelt kr. 1 868 000,- til etterutdanning i samsvar med føringer.

For etterutdanning på prioriterte områder ble midlene til de offentlige grunnskolene tildelt etter fullmakt fra skoleeierne til de tre pedagogiske sentra som disse skoleeierne i de tre regionene i fylket står bak, dette for rasjonell og effektiv utnyttelse av midlene, basert på og som forsterking av struktur og system som er etablert på dette feltet i Vest-Agder.

Førrige års rapportering er fulgt opp i tråd med forutsetninger og oppdrag.

GNIST: Fylkesmannen har deltatt i det regionale GNIST-samarbeidet, som har omfattet både Aust- og Vest-Agder. Begrunnelsen for Agder-samarbeidet ligger i felles universitet (UiA), og at KS har felles sekretariatsordning for begge fylker. Sekretariatsfunksjonen for GNIST er lagt til KS Agder. Samarbeidet forøvrig har bred oppslutning fra kommuner/fylkeskommuner, Utdanningsforbundet i begge fylker, Elevorganisasjonen, LO, NHO og andre parter. Gnist-prosjektleder har arbeidsplass hos Fylkesmannen. Det opplever vi som en god ordning, og sikrer vedkommende nødvendig nærhet og veiledning ift lokale forhold i fylket, Fylkesmannens egne

oppdrag og annen informasjon. Det må likevel sies at partnerskapsmodellen som benyttes i GNIST-stinsen er krevende ved at den ligger utenfor linjen og bygger på et operativt og kontinuerlig ansvarssamspill mellom ulike interessenter.

Vurdering for læring

15 av 15 kommuner i Vest-Agder deltar i satsingen og Fylkesmannen har tatt en aktiv rolle i *Vurdering for læring*, pulje 3. Prosjektet omfatter 64 skoler, 1300 lærere og 12000 elever. Fylkesmannen har fulgt opp ressurspersonene med etablering av nettverk og deltagelse på samtlige samlinger i regi av Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen har også arrangert en VFL-samling for skoleeierne i fylket for å sikre forankring i alle ledd. Fylkesmannen har utbetalt midler og fulgt opp rapportering i tråd med oppdrag.

Tilbakemelding fra kommuner/skoler ang prosjektet er svært positiv når det gjelder praktisk nytte- og kompetanseverdi.

Oppfølging Meld. St. 22 Motivasjon – mestring – muligheter.

Fylkesmannen har valgt ut to kommuner til pilotering av *skolebasert kompetanseutvikling* og utbetalt midler i tråd med oppdrag. Nærhet til den piloteringen har vært svært positiv og har formodentlig bidradd til motivasjon blant øvrige kommuner når det gjelder oppfølging og utvidelse videre.

Evaluerings av måloppnåelse

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser: Det har vært mulig å prioritere området ut fra oppgaver og løpende og langsiktige behov.

b. Måloppnåelse i lys av avdelingens kompetanse: Avdelingen har god erfaringsbasert og faglig kompetanse på hovedfags-/masternivå om skoleeierrollen og veiledning/skoleutvikling, herunder organisering, samhandling, tilrettelegging og saksbehandling på skole-, kommune- og fylkesnivå.

c. Måloppnåelse i lys av metodikk og strategier: Fylkesmannen legger stor vekt på å møte skoleeiere på ulike arenaer herunder også bidra til samarbeid, kontakt og nettverksbygging mellom dem i mellom (kommuner, fylkeskommune, UiA, KS og andre). Vi har innarbeidet, kvartalsmessige *Utdanningsmøter* i fylket der alle skoleeiere inviteres til å delta - og deltar, også fylkeskommunen. *Skoleeierforum Agder* er et representativt samarbeidsorgan for begge agderfylkene der fylkesmennene deltar. Det driftes av KS, og er blant annet etablert for å sikre en best mulig to-veiskontakt med Universitetet i Agder, men også for å ivareta koordineringsbehov for hele grunnopplærings-Agder. - Vi har felles utvalg med Aust-Agder for GNIST-satsingen. I arbeidet med å nå ut med kompetansestrategien er i tillegg til nevnte møteplasser også benyttet nettinformasjon og annen skriftlig og muntlig informasjon.

d. Måloppnåelse i lys av andre forhold i fylket: Vi har tidligere opplevd en viss reservasjon overfor gjeldende kompetansestrategi fra skoleeiere i fylket. Reservasjonen har i hovedsak gått på at ordningen er "*for god for for få i forhold til for mange som ikke får noe.*" Denne holdningen høres sjeldnere enn tidligere.

32.3 Skoleporten

Gjennomførte tiltak

Kommunene har tatt i bruk Tilstandsrapporten og på en tilfredsstillende måte fulgt opp pålegget om utarbeiding av slik rapport. Det vises til rapportering under pkt 31.4. Skoleporten brukes aktivt som begrep og datakilde både av skoleeiere, media og andre. Den konkurrerer nok med andre kilder. Blant annet vises det ikke sjeldent til 'kommuneprofilene' på folkehelseområdet som også inneholder data fra Skoleporten i utvalgt og ufullstendig form/bredde. I Vest-Agder er også i fylkeskommunal regi utviklet et nettsted med statistikk og dokumentasjon blant annet på opplæringsområdet.

Også i 2012 har FMVA i samarbeid med FMAA laget publikasjonen "Opplæringsvinduet" med data fra barnehage- og grunnopplæringsområdet på Agder (kommunenivå, fylkesnivå). "Opplæringsvinduet" foreligger i

skriftlig versjon og som nettpublikasjon (Se <http://fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMVA/Barnehage%20og%20oppl%c3%a6ring/Oppl%c3%a6ringsvinduet%202012.pdf?epslanguage=nb>). I dette arbeidet er data fra Skoleporten sentrale. "Opplæringsvinduet" representerer et meget tjenlig grunnlag for embetet som utgangspunkt for samtaler og refleksjon i møter med skoleeierne (faglig, administrativt og politisk nivå) ved siden av at det er et viktig analyseredskap i tilsynsarbeidet. Det har vært benyttet ved opplæringen av så godt som alle kommunestyre/bystyre i fylket etter kommunevalget høsten 2011 som Fylkesmannen har gjennomført - med utdanningsdirektøren som "folkevalgtlærer" på barnehage- og utdanningsområdet. Det benyttes også fast ved Fylkesmannens regelmessige møter med enkeltkommuner. Disse siste gjennomføres som et dagsmøte med hver kommune i løpet av en valgperiode.

Vi fullfører og løpende oppdaterer et internt grunnlagsdokument for områdeovervåking/risikovurdering i kommuner mv. i fylket som grunnlag blant annet for valg av kommuner ved tilsyn. En vesentlig bestandel av data kommer fra Skoleporten.

Embetet har erfarne medarbeidere i forhold til bruk av dette redskapet, så vel som teknisk som i relasjon til kvalitetsutvikling i skolen.

Evaluering av måloppnåelse

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser: Tilfredsstillende

b. Måloppnåelse i lys av avdelingens kompetanse: Avdelingen har to svært kompetente medarbeidere på området.

c. Metodikk og strategier: Skoleporten (data, rapportfunksjoner, anvendelse i kvalitetsutvikling, metodikk) har vært tema på samlinger for kommuner og andre ved flere anledninger.

d. Andre forhold: Intet spesielt å rapportere ut over det som fremgår av tiltaksbeskrivelsen ovenfor.

32.4 Erfaring- og kunnskapsinnhenting

Gjennomførte tiltak i henh. til oppdrag

a. Erfarings- og kunnskapsinnhenting fra eget fylket på sentrale områder: Mottatte oppdrag er gjennomført.

b. Kunnskap/erfaring om sektorens erfaringer med LK06, nasjonale prøver o.a.: Tildelte oppdrag gjennomført. Ingen skoler i fylket har deltatt i forsøket med annet fremmedspråk på 6. - 7. trinn.

c. Dronning Sonjas skolepris: Informasjon ble formidlet til alle skoleeiere (muntlig, brosjyre). I 2011 meldte det seg to søkere/kandidater, men dessverre ingen i 2012.

d. Fylkesvise nettverk med nytt fag på ungdomstrinnet (arbeidslivsfag): Arbeidet med nettverksgrupper for arbeidslivsfaget: Nettverkssamlingen våren 2012 ble avlyst pga streik. Det ble ikke avholdt nettverkssamling for høsten, ettersom det ble funnet tilstrekkelig med en fylkessamling, soim ble gjennomført i september. Temaet der var "Vurdering og lokalt gitt eksamen».

e. Eksternt veilederkorps: Det ble informert både muntlig og skriftlig om anledning for kommuner fra Vest-Agder til å melde seg på ordning med bistand fra eksternt veilederkorps i 2012. Dette var fremme blant annet med god og omfattende informasjon på FMs utdanningsmøte våren 2012 med representant for Udir. Til tross for purringer og påtrykk overfor kommuner vi mener ville ha hatt nytte av ordningen, meldte det seg ingen. I formildende retning må dette i noen grad ses ut fra at ordningen med eksternt veilederkorps ble pilotert i Vest-Agder da den startet - med tre deltakende kommuner.

Evaluering av måloppnåelse

Samlet vurderer vi det vi har oppnådd ut fra tilgjengelige ressurser, egen kompetanse, anvendte strategier/metoder mv. som tilfredsstillende for området. Oppgavene er utført ut fra foreskrevet oppdrag. Det er grunn til å trekke frem det gode samarbeidsklimaet vi har med kommuner, fylkeskommune, KS, UiA og ansattes organisasjoner. Det i kombinasjon med stor grad av stabilitet i personalet i Utdanningsavdelingen bidrar til effektivitet og samarbeid om oppdrag.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Gjennomførte tiltak mv.

Avdelingen har tilsatt rådgiver i hel, fast stilling med særlig ansvar for å følge opp tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning med utgangspunkt i det totale opplæringstilbudet som skal gis (tilpasset opplæring som generell rett etc.).

En betydelig del av stillingen har vært koblet opp mot avdelingens tilsynsprogram. Til stillingen er også lagt klagebehandling etter kap 5 i opplæringsloven. Klagebehandling er i tillegg til rettssikkerhetsaspektet for den enkelte også en anledning for innsyn, veiledning og informasjon overfor enkeltskoler (rektorer, spesialpedagogiske koordinatore, PPT, mfl)

Vedkommende rådgiver har ansvar for å ha regelmessig kontakt med Sørlandet kompetansesenter (STATPED), som fra 2013 er end el av Statped SØRØST.

I tillegg til Fylkesmannens utdanningsmøter (se egen omtale) har vi fast kontakt med fylkets nettverk av PPT-ledere i form av regelmessige møter og løpende kontakt. Det ble i 2012 gjennomført to slike kontaktmøter. Rådgiver deltok i tillegg på seminar for PPT ansatte i Aalborg, Danmark 29.-30. september med informasjon om strategi for ungdomstrinnet, nye STATPED samt nytt fra Utdanningsdirektoratet skoleåret 2012/13.

Det er fortsatt utfordringer knyttet til antallet individhenvisninger, noe som gjør at kapasiteten hos PPT hovedsakelig brukes til sakkyndighetsarbeid.

Fylkesmannen har i 2012 v. rådgiver eller flere blant annet

- deltatt på nasjonal konferanse for PPT
 - bidratt på Fylkesmannens barnehagemøte med innlegg om spesialpedagogisk hjelp
 - gjennomført fagdag for voksenopplæringen og PPT.
 - bidratt på møte med voksenopplæringen i Vennesla med tema voksnes rett
 - bidratt på fagsamling for Lindesnesregionen PPT (6 kommuner) med tema Meld. St. 18 (2010-2011)
- Læring og fellesskap*
- arrangert nettverksmøte for skoleeiere og PPT-ledere i fylket og Statped Sørøst om ny statped-organisering med sikte på etablering av bærekraftig, framtidig, avtalt samarbeid mellom kommunene og Statped Sørøst.
 - arrangert dagsamling for kommuner (ordførere, rådmenn, kommunalsjefer, andre) i samarbeid med KS og Fylkesmannen i Aust-Agder om spesialundervisning (rettighet, urovekkende utvikling, forholdet mellom tilpasset opplæring og spesialundervisning, organisering etc). Sentralt tema: IRIS-rapporten om *drivere* innen spes.undervisningsfeltet.

Kontoret har også i forbindelse med enkeltsaker gitt PPT veiledning i rettigheter og saksbehandling på det spesialpedagogiske området, samt bidratt til at PPT-ledere høsten 2012 har deltatt på et lederutviklingsseminar. Dette skal følges opp på et nytt seminar våren 2013. Gruppen av PP-ledere er en nøkkelgruppe ift barn og unges opplæringsrettigheter som vi har funnet det rett å prioritere oppfølging av. I økonomisk trangere tider er PPT under press i sine sakkyndige utredningsoppgaver, og kan til tider bli omtalt som en utgiftspost heller enn en sakkyndig rettighetsinstans.

Utfordringene for skoleeiere innenfor området 'tilpasset opplæring/spesialundervisning' er fortsatt store både med hensyn til jus og kompetanse. Særlige områder der det har vært behov for assistanse og veiledning har dette året vært rett til logopedhjelp som del av spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp samt problemstillinger knyttet til barn som går på skole eller i barnehage i andre kommuner enn hjemkommunen. Overgang til rammefinansiering av driftsmidler for barnehager har representert en utfordring for de fleste kommunene også hva gjelder dette.

Vi har flere steder i årsrapporten referert til "Opplæringsvinduet", som er en årlig publikasjon som utarbeides i samarbeid med FMAA, jfr resultatkrav om sammenstilling/dokumentasjon om barn/unge med særskilte behov. Denne inneholder statistikk for utviklingen over flere år for flere indikatorer innen det spesialpedagogiske feltet: Prosentutvikling, forholdet gutter/jenter som har behov for spesialundervisning, fordelingen over hele grunnskoleløpet, jfr målet om tidlig innsats, ressursforholdet spesialundervisning - vanlig undervisning, gruppestørrelse 1 vs 2. Ved at rapporten inneholder utviklingen på relevante indikatorer for to fylker med mye til felles, men også med en del store innbyrdes forskjeller, utvides nytteverdien.

Med en egen rådgiver på området settes Fylkesmannen langt bedre i stand til å tydeliggjøre og markere PP-tjenestens sterke mandat og oppgave i henhold til opplæringsloven, og på den måten sikre elevenes rettigheter.

Om bidrag til tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i fylket, jfr oppdrag

Oppsummerende er dette hva vi har gjort blant annet for å stimulere til økt samarbeid om barn og unge:

a. Informasjon og vektlegging på Fylkesmannens utdanningsmøter. Deltakere: Kommuner, fylkeskommune, Statped, UiA, Utdanningsforbundet. Tema: Spesialundervisning og lokalt tverrfaglig samarbeid om dette.

b. Samlinger for PP-ledere i fylket (kommunal og fylkeskommunal PPT): Praktisk samarbeid

c. Fylkesamling (1 dag) om spesialundervisning for ordførere, rådmenn, kommunalsjefer, pp-ledere

d. Opplæring av kommunestyre: Blant annet vektlegging av samarbeid på tvers mellom fag/tjenestegrupper i kommunen

e. Fylkesmannens dagsmøter med enkeltkommuner: Inneholder gjennomgang av status i kommunen på alle tjenesteområder inkl samarbeid mellom disse, hrunder en tilbakemelding fra avdelingene hos FM om vår oppfatning av status/situasjon i kommunen.

f. Løpende samarbeid/drøftinger (veiledning) mellom FM og andre (kommunale barnevern, fylkesbarnevern) i tilknytning til problemstillinger knyttet til aktuelle saker.

g. Internt samarbeid i embetet særlig Helseavdelingen om promotering av FRI-programmet, folkehelse, skolemåltidet og skolehelsetjeneste

h. Statistikkksamlingen OPPLÆRINGSVINDUET som gir et bilde av situasjonen vedr spesialundervisning i fylket.

i. Prosjekt SJUMILSSTEGET: Gjennom støtte fra FMs prosjektskjønnsmidler er det etablert et 'sjumilssteg'prosjekt i Mandal kommune etter mønster fra bla Troms og Nordland fylker, dog ved at det i Vest-Agder er lagt til en kommune med oppfølging fra Fylkesmannen (Utdanningsavdelingen). Det planlegges en fylkeskonferanse i 2013 for representanter for barn/unge-tjenesteområdene i alle kommunene med erfaringer etc fra prosjektet i Mandal. "Sjumilssteget" handler om lokal og konkret oppfølging av FN'erklæringen om barns rettigheter.

j. Programmet Være Sammen (utvikling/utprøving og oppfølging, - se res.område 34) har hatt lokalt tverrfaglig samarbeid som interessant synergieffekt.

k. Lokalt initiert samarbeid: Skolehelsetjenesten (helsesøster) er sterkt ulikt dimensjonert i kommunene i fylket. Under 9-a-tilsyn har vi også møtt/intervjuet helsesøster i en kommune og fikk et godt bilde av hvordan de arbeider. I et lite fylke har vi rimelig god kjennskap til ordninger med tverrfaglige grupper på skolenivået og samarbeid skole/barnevern/politi etc. i alle kommuner. Vi har ikke systematisk gjort noe for å skaffe oss oversikt over ordninger/praksis, men inntrykket er ubetinget at det foregår et fast organisert tverrfaglig/tverretatlig samarbeid i alle kommuner omkring barn/unge med særskilte behov.

1. Klagesaksbehandling (kap 5, § 9-a) gir i vanskelig saker et bilde av tverretatlig samarbeid - eller mangel på sådan. Det har forekommet at vi har tatt initiativ til møter om klagesak i en kommune og stilt krav om at kommunen stiller med representanter for ulike etater/tjenester i møtet for å presse frem en bredere faglig medvirkning rundt sak om enkeltelev.

Evaluering

a. Måloppnåelse i lys av embetets ressurser: Ut fra egen vurdering og tilbakemeldinger fra sektoren anser vi dette som tilfredsstillende. Det må likevel sies at utfordringene vedrørende tilpasset opplæring/spesialundervisning fortsatt er svært store.

b. Måloppnåelse i lys av kompetanse: Den som har hovedansvar for området har mastergrad i pedagogikk og lang erfaring som skoleleder og pedagogisk utvikler. I kombinasjon med avdelingens utdanningsjuridiske kompetanse og ytre nettverk blant annet ulike statped-enheter anser vi dette som tilfredsstillende.

c. Måloppnåelse i lys av metodikk og strategier: Jfr beskrivelse av tiltak mv ovenfor. Dette anses som tilfredsstillende. Behovet for veiledning overfor både PPT, kommunenivået og skoler er stort til tross for flerårig vektlegging av dette.

d. Andre forhold i fylket: Antall elever som har spesialundervisning etter kap 5 øker og er inneværende skoleår 8,3% i grunnskolen i Vest-Agder. Dette er bekymringsverdig, selv om utviklingen er nokså parallell i øvrige fylker. Grunnene til økningen er flere. Kommunal økonomi er en av dem. En i praksis mer teoretisk orientert ungdomsskole påvirker nok også statistikken, men samlet sett representerer økningen i spesialundervisning en stor utfordring både for lokal og nasjonal skoleeier som det er nødvendig med en bredere drøfting av. Fordelingen gutter/jenter av elever i denne gruppen er stabilt og ganske entydig i alle kommuner ved at guttene utgjør det dobbelte av jentene, og representerer en utfordring i seg selv. Økningen av kap 5-elever setter et stort press på pp-tjenestene. Det er bekymringsverdig, og går utover kvaliteten i utredningsarbeidet. Vi mener å se at turn-over'en i pp-enhetene er markant.

Kun to kommuner er alene om sin pp-tjeneste (Kristiansand og Vennesla). Tre interkommunale pp-enheter dekker resten av fylket. Vg. opplæring har egen ppt-enhet.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgåver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Gjennomførte tiltak

I 2012 utbetalte Fylkesmannen i Vest-Agder kr. 11.577.427,- i ulike statlige tilskudd til barnehagesektoren.

Fordeling på de ulike tilskuddsartene:

Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder (63); kr. 3.746.606,-.

Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler (64); kr. 7.350.000,-.

Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser (61); kr. 480.821,-.

Klager: Fylkesmannen mottok ingen klager på egne vedtak om tilskudd.

Tilskuddskontroll: Fylkesmannen har ikke utført stikkprøvekontroll på tilskuddsområdene. Dette grunnet redusert bemanning på barnehageområdet høsten 2012, som er gjort rede for blant annet under pkt 31.1. Årsaken skyldes langtidssykemelding hele siste kvartal av 2012 og oppsigelse/vakanse i en juriststilling med hovedansvar for den juridiske delen av barnehageområdet. Dette er rapportert på egne skjema til KD.

Evaluering av måloppnåelse

Retningslinjer for tilskuddsordningene, samt rundskrivene som regulerer de ulike tilskuddene ligger til grunn for vårt arbeid med tilskuddene. Fylkesmannen har ofte kontakt med søkerkommune når vedtak skal fattes. Vi henvender oss både ved e-post og telefonkontakt.

a. Måloppnåelse ut fra embetets ressuser: Fylkesmannen legger stor vekt på å behandle tilskuddene presist og rimelig raskt. Vi makter ut fra kapasitet å holde tilfredsstillende og gjennomgående relativt kort saksbehandlingstid i søknadssakene. Jfr likevel ovenfor om tilskuddskontroll. Fra 1. mars er vi komplette igjen mht personale, og vil være ajour i løpet av våren. Tilskudd tildelt 2012 vil bli gjenstand for stikkprøvekontroll våren 2013.

b. Måloppnåelse ut fra avdelingens kompetanse: Kompetansemessig er tilskuddsforvaltningen blitt ivaretatt på en god og tilfredsstillende måte.

c. Andre forhold: Intet særlig å rapportere.

Fylkesmannen vurderer oppdraget som gjennomført og at resultatkrav er oppnådd, dog med anførte forhold nevnt ovenfor.

33.2 Klagesaksbehandling

I 2012 mottok vi 3 klage etter lov om barnehager. To klager argumenter ut fra § 11, j.f. lovens § 9. En klage etter forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager.

Etter rammefinansiering av barnehagesektoren har vi hatt et relativt stort antall henvendelser fra både kommuner og barnehageeiere som omhandler juridiske spørsmål. Forskrift og rundskriv på området er omfattende. Fylkesmannen har drevet aktivt veiledning på kommunenivå og barnehageeiernivå. Likevel ser en at det er en rekke uavklarte forhold som både kommuner og barnehageeiere har et presserende behov å få svar på. I 2012 gjennomførte Fylkesmannen tre samlinger med fokus på dette regelverket. Andre deler av barnehageloven ble gjennomgått på Fylkesmannens barnehagemøter med kommunene som barnehagemyndighet.

Embetet er deltakende i nettverk SørVest sammen med FMAA, FMRO, FMHO, FMSF. Formålet er kompetanseutvikling og erfaringsutveksling.

Som redegjort for andre steder i årsrapporten har to forhold påvirket oss sterkt høsten 2012: En jurist som gjennom læring og erfaring hadde opparbeidet seg svært god kompetanse på området sluttet i november og pålagt vakanse gjorde at vi hans erstatter ble ansatt fra januar 2013 - i 60% stilling/100% fra mars 2013. En langtidssykemelding for den som har hovedansvaret for barnehageområdet løpende fra 1. oktober fikk konsekvenser for en liten, sårbar organisasjon. Noen oppgaver ble lagt til andre, og eksternt innleiet person på deltid gav god hjelp, særlig i Glød-satsingen. Avdelingens kapasitet og kompetanse på området er ved årsskiftet på vei opp igjen, men vil ikke være tilbake til full kapasitet før ca mars.

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	1	0	0	1	2
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	1	0	0	0	1
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Merknad					

Antall klager er stabilt og på nivå med 2011. Vi registrerer som omtalt i tekstrapporteringen et økende antall det vi må kalle "nesten-klager", dvs uenigheter mellom kommune og private barnehageeiere vedr likeverdig økonomisk behandling.

33.3 Informasjon og veiledning

Gjennomførte tiltak

I Vest-Agder er det 15 kommuner. 9 kommuner har både kommunale og private barnehager, mens 6 har kun kommunale barnehager. Det er 253 barnehager i fylket.

I 2012 har Fylkesmannen arrangert ulike samlinger. På "Fylkesmannens barnehagemøte - vår 2012" var det NOU «Til barnas beste» som var i fokus. Utvalgsleder Kjell Erik Øie orienterte om bakgrunn og innholdet i utredningen. Ansvarlig for barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Agder orienterte om bakgrunn for endring av utdanningen, samt om prosessen med å implementere ny utdanning.

I desember avholdt vi "Fylkesmannens barnehagemøte - høsten 2012". Samlingen gikk over to dager. Det var et meget godt oppmøte med kommunalsjefer, barnehagesjefer (på kommunalt nivå) og noen få barnehagestyrere. Det er kommunen som barnehagemyndighet vi har som målgruppe. Noen tema som ble belyst: sammenheng/forskjellen mellom opplæringsloven § 5.7 og barnehageloven § 13, pedagognormen, informasjon om prosjektet GLØD, forelesning av Pål Roland om implementering m.m.

Universitetet i Agder og Utdanningsforbundet inviteres til alle slike møter. "Fylkesmannens barnehagemøte" er arena for formidling av aktuell statlig informasjon, erfaringsutveksling, diskusjoner av ulike problemstillinger, juridiske problemstillinger, presentasjon av ulike prosjekt m.m. Ofte benytter vi også gjesteforelesere.

Fylkesmannen har også i 2012 opplevd et stort veiledningsbehov fra kommuner som barnehageeier og barnehagemyndighet. Likeledes er det flere henvendelser fra private barnehageeiere. Det kan være de ulike tilskuddsordningene, forståelse av lovverket, eks pedagognormen, reglene om familiebarnehage, og i svært stor grad forskrift om økonomisk likeverdig behandling. En voksende gruppe er henvendelse fra foreldre som ber om Fylkesmannen veiledning og hjelp vedrørende ulike problemstillinger.

Fylkesmannen har siden kommunevalget høsten 2011 gjennomført opplæring for så godt som samtlige kommunestyre/bystyre om sentrale tema i embetsportefølgen, kommunalt ansvar - og utfordringer for den enkelte kommune mer spesifikt. Utdanningsdirektøren har vært "folkevalgtlærer" på disse samlingene for politikere og administrasjon, hvor også barnehageområdet og kommunens oppgaver både som eier og myndighet har vært tema. Vi har også på forespørsel deltatt på samlinger for styre og eiere i et par kommuner som har slitt med å få samarbeidet til å gli. Barnehagelovens formålsbeskrivelse og planverk har inngått i begge disse to typer disse tiltak.

9 kommuner i fylket har både private og kommunale barnehager. I november 2012 hadde FMVA to veiledningssamlinger om forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager/regnearkmodell. Målgruppen var eiere/drivere av private barnehager. Det ble også arrangert en samling for kommunen som barnehagemyndighet. Fra Fylkesmannen møtte personer med økonomisk, juridisk og barnehagefaglig kompetanse. Det var meget god oppslutning om disse samlingene. Vi valgte å legge disse informasjonssamlingene regionalt for å være nær de mange private barnehageeierne. Vi har valgt opplæring og informasjon framfor konferansepregede samlinger. Hensikten med de tre samlingene var å gi private barnehageeiere og kommunene ytterligere kompetanse og veiledning innen et komplisert område.

Kommunen skal oppfylle lovkravet om rett til barnehageplass. Fylkesmannen er på ulikt vis i tett kontakt med kommunene slik at vi kan bidra til at de oppfyller kravet. Det kan være gjennom Fylkesmannens ulike samlinger på barnehageområdet, når embetsledelse møter kommuneledelsen, telefon /e-post kontakt eller vi reiser direkte til en kommune for å veilede.

Fylkesmannen opplever at økonomien innen barnehagesektoren er blitt strammere etter at de fleste tilskuddene innen sektoren er innlemmet i rammetilskuddet til kommunene.

Evalueringsforhold i tilknytning til måloppnåelse

I året 2012 har vi totalt opplevd en meget stor pågang og økt behov for veiledning. Dette er en meget viktig del av vårt arbeide og er til tider svært ressurskrevende. Det er annet sted i rapporten gjort rede for midlertidig reduksjon i kapasiteten vår på barnehageområdet høsten 2012 grunnet vakanse og langtidssykemelding. Det er et mål for avdelingen å kunne styrke seg noe på barnehageområdet.

Samarbeid og kommunikasjon/dialog med kommunene oppleves som svært god.

Fylkesmannen mener at vi har oppnådd våre resultatkrav på 33.3. Kompetanse, tilnærming og valg er tatt ut fra

lang og nært kjennskap til sektoren i fylket.

33.4 Tilsyn

Gjennomførte tiltak

Fylkesmannen har ført tilsyn med fem kommuner i 2012, se tabelldata. Til grunn for disse er lagt metode og tema i henhold til oppdrag. Vi har kun 15 kommuner å velge blant, og tilsynskommunene ble valgt ut på basis av flere faktorer. Med et samlet kommunetall på 15 må vi se hen til en viss, jevn tilsynsfrekvens når ikke andre faktorer tilsier noe annet. Kommunene ble også valgt ut med sammensetning kun kommunale - og både kommunale og private barnehager, - samt det vi vet om rekruttering/dispensasjoner vedr førskolelærere.

Evaluering av måloppnåelse, kapasitet og kompetanse

a. Embetets ressurser og kompetanse: Selv om vi siste del av 2012 var i minus på kapasitet på barnehageområdet i avdelingen, ble gjennomføring av tilsynsprogrammet prioritert og fullført på tilfredsstillende måte, både ut fra kapasitet og kompetanse.

b. Metodikk og strategier: Vår vurdering er at det benyttes metodikk etc som får frem reliable data. Stabilitet og lang erfaring blant de som utfører tilsynet gjør at vi har hver kommunes barnehagehistorie "under huden", og kan i stor grad vurdere det som fremkommer i tilsynene ut fra et lengre utviklingsperspektiv. Sektoren er enda ung, og bevissthet omkring betydningen av system og rutiner til forskjell fra å ta tingene når de dukker opp har enda ikke festet seg fullt ut. Læringsdimensjonen i tilsyn tydeliggjøres, og sluttmøter har også en viktig "læringsmøtefunksjon", noe vi opplever som svært bra og nyttig for alle parter.

c. Tilsyn på barnehageområdet skjer innenfor en noe ulik ramme, sammenlignet med tilsyn på skoleområdet. Årsaken ligger i kommunens myndighetsrolle, ikke bare eierrolle. Det gjør at kommunen som i sin myndighetsrolle også skal føre tilsyn med egne og private barnehager, er i en noe lignende kontekst som Fylkesmannen i tilsynssammenheng. Det letter kommunikasjon og rolleutøvelse.

FMVA

Tilsynsobjekt:	Lyngdal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehageloven §§ 10 og 11 Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, barnehageloven § 12a Forskrift om pedagogisk bemanning § 1. Norm for pedagogisk bemanning
Avvik/funn:	Godkjenningsvedtak inneholder ikke opplysning om kalgeadgang, klagefrist og klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage. Barnehager i kommunen har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav
Frist for lukking av avvik:	01.10.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Kommunen bør gjennomgå rutinger for godkjenning av barnehager for å sikre at vedtaket inneholder de elementer som er nødvendige for å klargjøre godkjenningens innhold.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt tilsyn

FMVA

Tilsynsobjekt:	Sirdal kommune
----------------	-----------------------

Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehageloven §§ 10 og 11 Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, barnehageloven § 12a Forskrift om pedagogisk bemanning § 1. Norm for pedagogisk bemanning
Avvik/funn:	Barnehage i Sirdal kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	01.12.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Sirdal kommune fatter noe mangelfulle godkjenningsvedtak. Avgjørelse om godkjenning av barnehager er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2b. Vedtaket bør utformes så konkret og presist som mulig.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt tilsyn

FMVA

Tilsynsobjekt:	Mandal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehageloven §§ 10 og 11 Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, barnehageloven § 12a Forskrift om pedagogisk bemanning § 1. Norm for pedagogisk bemanning
Avvik/funn:	Barnehagene i Mandal kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	01.12.2012
Pålegg:	Ja
Merknad:	Mandal kommune fatter noe mangelfulle godkjenningsvedtak. Avgjørelse om godkjenning av barnehager er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2b. Vedtaket bør utformes så konkret og presist som mulig.
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt tilsyn

FMVA

Tilsynsobjekt:	Marnardal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehageloven §§ 10 og 11 Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, barnehageloven § 12a Forskrift om pedagogisk bemanning § 1. Norm for pedagogisk bemanning
	Kommunen fatter ikke godkjenningsvedtak etter reglene i Barnehageloven §10, jfr.

Avvik/funn:	Forvaltningsloven. Avgjørelser om godkjenning av barnehager vil være et enkeltvedtak. Enkelte barnehager i Marnardal kommune har ikke tilstrekkelig pedagogisk bemanning til å oppfylle lovens krav.
Frist for lukking av avvik:	08.02.2013
Pålegg:	Ja
Merknad:	Ingen merknad
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt tilsyn

FMVA

Tilsynsobjekt:	Flekkefjord kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet, barnehageloven §§ 10 og 11 Kommunens håndtering av regelverket om rett til barnehageplass, barnehageloven § 12a Forskrift om pedagogisk bemanning § 1. Norm for pedagogisk bemanning
Avvik/funn:	Kommunen fatter ikke alltid godkjenningsvedtak etter reglene i Barnehageloven §10, jfr. Forvaltningsloven. Avgjørelser om godkjenning av barnehager vil være et enkeltvedtak.
Frist for lukking av avvik:	08.02.2013
Pålegg:	Ja
Merknad:	Ingen merknad
Ressursbruk:	
Kommentar:	Planlagt tilsyn

33.5 Kontroll av årsmelding per 15/12 og årsregnskap for ikke-kommunale barnehager

Gjennomførte tiltak

Fylkesmannen i Vest-Agder har i den grad det har vært behov fulgt opp og veiledet kommunene i fylket i dette arbeidet. Fylkesmannen har også kvalitetssikret og godkjent ca 250 årsmeldinger. Under dette arbeidet har det vært kontakt med flere av kommunene, da Fylkesmannen har vurdert at det var nødvendig med korreksjoner i flere tilfeller.

Evaluerings av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer at oppdraget er utført i henhold til oppdrag.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Gjennomførte oppdrag

Alle 15 kommunene i Vest-Agder søkte om statlige kompetansemidler i 2012. Enkelte kommuner organiserer seg i nettverk/regioner. Utover disse søknadene mottok Fylkesmannen også noen enkeltsøknader fra enkeltbarnehager. Det er både objektive og kvalitative kriterier som ligger til grunn for Fylkesmannens tildeling. Kommunene som barnehagemyndighet er godt kjent med Fylkesmannens krav om at både kommunale og private barnehager skal dra nytte av de statlige midlene, og at det er de ansatte i sektoren som er hovedmålgruppen. De fleste kommuner er dyktige på å innlemme de private barnehager i de ulike kompetansehevede tiltak. Vårt inntrykk er at kommunene blir mer og mer målbevisste og tydelige i sine strategidokumenter. Det å sikre høy kvalitet på alle nivå, og bygge kompetanse på barnehagenivå er krevende prosesser som tar tid.

Rapporteringen fra Fylkesmannen over hovedtema og deltakelse i de ulike kompetansehevede tiltakene i kommunene vil være omtrentlig og unyansert, da mange kommuner driver langsiktige prosesser hvor kompetanseheving innen ulike tema skjer over flere år, og hvor alle ansatte er deltakere. Eksempelvis tema, de yngste barna, samarbeid barnehage- barnevern, overgang barnehage- skole, barns medvirkning, flerkulturell forståelse, likestilling i det pedagogiske arbeidet, «Likeverd og muligheter», sosial kompetanse, «Medvirkning og læring – fokus på de yngste barna» fokus på voksenrollen – den autoritative voksne o.s.v. Dessuten supplerer kommunene med egne midler i kvalitet - og kompetansebyggende arbeid.

Kommunene rapporterer om dagskurs, kursrekker, kompetansebygging med nettverk som metode, interkommunalt samarbeid, tverrettlige nettverk, lokale utviklingsarbeid/prosjekter m.m. som metode for kompetanseheving. Noen prosjekt involverer alle barnehageansatte i barnehagen, sågar hele barnehagesektoren i kommunen. Flere deltar også i prosjekt initiert av Fylkesmannen.

Flere kommuner har et særlig fokus på samarbeid og kompetansehevede tiltak barnehage/skole - barnevern og har derigjennom formaliser samarbeidet tydeligere.

Fylkesmannen har over flere år hatt et veldig godt og konstruktivt samarbeid med Universitetet i Agder. Dette i særlig grad med Avdeling for lærerutdanning, men også med ulike fagfakultet. Fruktene av samarbeidet kommer barnehagesektoren til gode ved at barnehagene og kommunene kommer i tettere relasjoner med academia. Det er enklere å etablere kontakt med kursholdere og veiledere. Ansatte ved UiA påpeker også at det er enklere å etablere enkelte studier når kontakten med Fylkesmannen og kommunen er godt etablert.

I arbeidet med å informere, etablere og implementere veiledning til nytilsatte førskolelærere er det samarbeid mellom UiA, KS og Fylkesmannen.

Praxis-Sør - barnehage er en utviklingsgruppe som har til hensikt å utvikle og samarbeide om pedagogiske utviklingsprosjekter i barnehagefeltet i kommuner i Agder. Et definert mål med dette samarbeidet er økt forskning, utvikling og utdanning gjennom samarbeid. UiA er ansvarlig driver av gruppa hvor Fylkesmannen har hatt en sentral rolle.

Barnehageansvarlige hos Fylkesmannen sitter i styret for stiftelsen Sørlandsk lærerstevne. Ca 2.500 ansatte i barnehage- og skolesektorene fra begge Agderfylkene deltar på ca 55 dagskurs på stevnedagen. Av de 2.500 deltakerne kommer ca 1000 fra barnehagesektoren. Ansatte i barnehagene i Vest-Agder er en stor del av disse. Ca 20 av 55 kurs har barnehageansatte som målgruppe. Fylkesmannen er svært aktiv for å få høy kvalitet og fokus på relevante problemstillinger på kurstilbudet.

Fylkesmannen har tidligere tatt initiativet til etablering/videreføring av to nettverk hvor en gjennom samlinger i nettverk og temadager styrker arbeidet med å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Vår 2011 var 10 barnehager fra 6 forskjellige kommuner organisert i to nettverk. Faglig veileder var en ansatt ved UiA som tar doktorgrad med en problemstilling knyttet til minoritetsspråklige barn i barnehage. Nettverksledere var fra regionene. Disse nettverkene er nå lagt ned, mens nytt er opprettet. Dette nettverket består av flere barnehager (noen har vært med fra 2011) faglig veileder er høy kompetanse innen området. Bl. annet reiser de på studietur for å tilegne seg ny kunnskap. Barnehagene jobber med ulike problemstillinger, deler på ny kunnskap og erfaring. En av barnehagene er medlem i Hjul- samarbeidet som NAFO (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring) er prosjektleder for.

Fylkesmannen har også valgt å gi økonomisk støtte til kommuner som arbeider særlig innen tema flerkulturell forståelse. Tilskudd for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn (post 63) blir i kommunene i hovedsak brukt til å lønne to-språklige assistenter.

I Vest-Agder er det tidligere vært få dispensasjoner fra utdanningskravet. De senere år har det vært noe vanskeligere å rekruttere personer med førskolelærerkompetanse. Vi ser det særlig i kommuner som ligger i en avstand fra mer sentrale områder. Familiebarnehagene har til dels store vansker med å få ansatt pedagog, likeledes i vikariat er det svært vanskelig å få kvalifisert personell. Fra 2012 fører Fylkesmannen tilsyn om

pedagognormen blir overholdt, rapportering. Dette har ført at antall dispensasjonssaker fra utdanningskravet er økt betraktelig ved at kravet til antall førskolelærere er møtt med ansettelse av barne/ungdomsarbeidere e.a. på dispensasjon.

UiA er vårt universitet. Vår 2011 ble et fireårig deltidsstudium i Flekkefjord med ca 25 plasser avsluttet. Vi kan trygt si dette har vært meget suksessfullt. Fra høst 2010 er det også etablert et tilsvarende studium i Kristiansand med ca 30 plasser. Dette studiet vil være avsluttet sommer 2014. Fra høst 2012 ble det ikke opprettet noen klasser utover de faste. Dette fordi UiA er inne i et krevende forberedelsesarbeid vedrørende oppstart av ny barnehagelærerutdanning fra høst 2013. Fylkesmannen v/barnehage er representert i en referansegruppe knyttet til dette arbeidet.

Høsten 2011 ble det organisert/utviklet et kompetansehevende studie på UiA for assistenter /fagarbeidere. Dette på bakgrunn av midler fra KD. I Vest-Agder er det 39 deltakere som startet opp vinter 2012. 38 avla eksamen. Vi er meget godt fornøyd med det høye deltakertallet. Studentene har også gitt oss meget gode tilbakemeldinger om kurset. Juni 2012 fikk Fylkesmannen oppdrag og midler for å etablere en ny klasse på ca 30 elever. Den klassen er nå godt i gang. Fylkesmannen er også i forhold til dette arbeidet meget godt fornøyd med samarbeidet med UiA.

Fylkesmannen har opprettet et likestillingsteam i fylket. Flere av medlemmene i det tidligere rekrutteringsteam sitter i likestillingsteamet. Foruten Fylkesmannen er 2 ansatte fra UiA, 2 ansatte fra 2 demonstrasjonsbarnehager og leder av barnehage/utdanningsforbundet i Vest-Agder medlemmer i teamet. Vi har faste møter hvor vi diskuterer/ definerer tiltak hver for oss eller i sammen, forbereder og utfører tiltak. Handlingsplan for likestilling 2008 - 2010 og Likestilling 2014, samt vårt oppdragsbrev er utgangspunkt for våre aktiviteter. Fylkesmannen og representanter fra MiB Vest-Agder deltok på Yrkesmessa februar 2012. Eksempler på andre tiltak: Gutter fra enkelte u-skoler praktiserer gjennom året i flere barnehager, det skrives avisartikler, deltagelse på arrangementer, forelesninger på studier, intervju på radio både lokalt og nasjonalt. Vi har laget en reklamefilm som ble vist på Kristiansand kino i flere uker i 2012. Den er også reklamefilm på kino som vises ved tider for søknadsfrist til høyere studier, blant annet mars 2013.

Mange år på rad har vi arrangert konferanse/fagdag/MiB-dag på dette område hvor vi gjerne har forelesere hentet fra lokale, regionale og nasjonale miljøer. I 2012 samarbeidet Fylkesmannen med Likestillingssenteret på Hamar/ Dronning Mauds Minne og Kanvas om skolering innen tema likestillingsperspektivet i det pedagogiske arbeid. En samling i mai 2012 i Kristiansand hvor medlemmer i likestillingsteamet og kommunal barnehagemyndighet var målgruppe. (Rogaland og Aust-Agder var invitert til denne samlingen). I september ble det arrangert et metodekurs – «Hvordan gi jenter og gutter like muligheter?» - for ansatte i barnehagen. Dette kurset ble meget populært.

Enkelte kommuner har nå en større satsing på å rekruttere menn inn i barnehage, og tar dermed et større ansvar for å etablere MiB-nettverk i egen kommune. Noen av våre kommuner jobber meget seriøst med likestillingsperspektivet i det pedagogiske arbeidet. I utgangspunktet samarbeider teamet nært, men gjør også noe hver for oss. Tilskuddet fra Utdanningsdirektoratet er helt nødvendig for å bidra til en endring, et løft, en utvikling. Deler av arbeidet som vi utfører i likestillingsteamet tangerer tiltak med utspring fra rekrutteringskampanjen og aktivitet som er lagt til Fylkesmannens GLØD-utvalg. Der det er naturlig for oss å samarbeide blir dette gjort. Høsten 2012 var fokuset særlig å skolere/ansvarliggjøre medlemmene i GLØD-nettverket, forberede Yrkesmessen 2013 samt bruke midler til kinoreklame.

Veiledning av nyutdannede førskolelærere: Satsingen, som på Agder har vært flagget under betegnelsen "MentorA", har tidligere lagt stor vekt på dialog med barnehage- og skoleeiere for legge til rette for at nyutdannede fikk veiledning av erfaren profesjonsperson første jobbåret. KS har støttet sterkt opp under dette, blant annet emd et såkalt "rådmannsbrev", sendt alle kommuner. Samordnet fylkesaktivitet har i 2012 vært konsentrert om utdanningstilbud for personer som har/ønsker å ha veilederrolle for nyutdannede. Universitetet i Agder gjennomfører slik utdanning, rette mot alle tre lærerprofesjonene.

Under 34.3 er det rapportert om et stort kompetanseutviklende tiltak vi arbeidet med i Vest-Agder. Prosjektet Være Sammen startet opp sommeren 2010. 2011 var et meget aktivt år. 16 barnehager fra 6 kommuner i Vest-Agder og fra høsten 2011 også 5 barnehager fra 2 kommuner i Aust-Agder, - jobbet med et program som løper langst to linjer. Langs den ene linjen arbeides det med voksenrollen. Den skal være preget av varme og respekt for barnet både gjennom relasjonsbygging og gjennom å sette grenser. Den andre linjen utgjør av fortellinger, sanger billedbøker m.m. som brukes til samtalegrunnlag tilpasset samhandling mellom barn- barn, barn - voksne. Fylkesmannen ansatte en prosjektleder. Vi har etablert og skolert en gruppe dyktige pedagoger (8 stk fra Vest-Agder 3 fra Aust-Agder) til å være veiledere for prosjektbarnehagene. Fem dager i 2011 og en dag i 2012 ble veilederne skolert i prosjektets innhold og flere faglige problemstillinger. Eks; aggresjon hos barn, autoritativ voksne, stressmestring m.m. Vi har hentet mye kompetanse om tema hos ansatte på Senter for

UiA hadde ansvar for følgeevaluering og sluttrapport. Den rapporten foreligger nå. Underveis i prosjektet skjedde og skjer det masse skolering. Flere av våre 6 deltakerkommuner hadde samlinger for ALLE ansatte i ALLE barnehagene i kommunen. Dette er et stort kompetanseutviklende tiltak fra vår side. Være Sammen handler i særlig grad om forståelse og implementering av §§ 1 og 2 i lov om barnehage. Hvordan svarer vi på disse store og komplekse lovkrav? (se mer beskrivelse under 34.4)

Det nedlegges et rimelig stort arbeid i løpet av året for å innfri de ulike oppdragene knyttet til kompetanseutvikling og rekruttering.

Fylkesmannen er særlig opptatt av å styrke kommunene som barnehagemyndighet også i forhold til kvalitets- og kompetansehevende arbeid. I alle naturlige sammenheng blir dette presisert. Der hvor vi opplever et "fravær av utviklingstrykk" - forsøker vi på ulikt vis å bidra til en endring, et løft og en utvikling.

Evalueringsav måloppnåelse

Som det fremgår av aktivitetsbeskrivelsen ovenfor er tiltak satt inn i forhold til alle resultatkravene som nevnes under oppdraget for resultatområde 34.2. som nevnt tidligere har vi i deler av 2012 hatt noe redusert bemanning. Allikevel vurderer vi vår egen kapasitet og kompetanse som tilfredsstillende mht kvantitet og kvalitet i utførte oppdrag. Vi baserer denne vurderingen blant annet på kontakt med og tilbakemeldinger fra de barnefaglig ansvarlige i kommunene. Eksernt innleid vikar på deltid har avhjulpet en god del i ansvarlig rådgivers sykefravær høsten 2012.

34.3 Andre satningsområde

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Gjennomførte tiltak

Fylkesmannen følger opp de nasjonale satsinger på flere måter. De ulike områdene er tema på Fylkesmannens barnehagemøter.

a. Prosjekt Være Sammen (utprøving): I samarbeid med forfatter og ideskaper Eyvind Skeie, Foreningen Være Sammen, Universitetet i Agder, Senter for adferdsforskning (UiS) utviklet og utprøvde Fylkesmannen i Vest-Agder et program om inkludering, sosial kompetanse. Voksenrollen blir i særlig grad satt søkelyset på. Formålet med prosjektet er å hjelpe de ansatte i barnehagen til å utvikle en autoritativ voksenrolle overfor barna, og utvikle gode relasjoner og medvirkende barn. Prosjektet skal bidra til å forebygge mobbing og utestengning av enkeltbarn, slik at alle barna utvikler en positiv selvfølelse, gir uttrykk for følelser på en positiv måte og opplever fellesskapsfølelsen i barnegruppa. Dette er bl. annet et tiltak som vi håper vil forebygge mot mobbing.

Prosjektet startet vår 2010 og var tenkt avsluttet som prosjekt sommer 2013. Av økonomiske årsaker måtte den dimensjonering vi hadde planlagt endres, og deler av prosjektet ble avsluttet sommer 2012. Det vil i Vest-Agder bli en videreføring i en annen variant fra høst 2012. I 2011 har vi utdannet 11 veiledere som er pådrivere og veiledere i prosjektbarnehagene. I dette arbeidet har vi i stor grad benyttet kompetanse fra Senter for adferdsforskning/ UiS. Vi har også i 2012 arrangerer to storsamlinger (hele dager) hvor kommuneadministrasjon fra 6 kommuner og ansatte i 16 prosjektbarnehager i Vest-Agder har deltatt. Vi ønsker å gi de ansatte verktøy og kunnskap om sin egen rolle. Hvordan være en autoritativ, myndig og varm voksen. Hvordan og hvorfor skal en markere handlinger i fellesskap. Markere verdiene i fellesskapet. Våren 2011 ble 5 barnehager fra 2 kommuner i Aust-Agder invitert med i prosjektet. Utprøvsperioden utløp sommeren 2012. UiA har ferdigstilt følgeevalueringen. Foreningen Være Sammen driver og utvikler konseptet videre også i andre fylker. For å sikre implementering av ny kunnskap og væremåte ønsket Fylkesmannen å bidra også for barnehageåret 2012 – 2013. De 16 pilotbarnehagene i Vest-Agder blir derfor fulgt noe opp fra oss i samarbeid med Være Sammen. Høsten 2012 ble det igangsatt skolering av nye veiledere. Dette er etter vår mening et kraftig kompetansehevende arbeid som vil komme ikke bare veilederne til gode, men mange ansatte i barnehagene i Vest-Agder.

Utover de 16 pilotbarnehager er det barnehager i de fleste kommunene fylket som har tatt i bruk programmet Være sammen som del av sin kvalitetssatsing. I Foreningen Være Sammens regi er programmet i ferd med å bli

tatt i bruk i et økende antall fylket i landet. Vi er stolte av å ha vært med i utviklingen av programmet, som har sterk relevans ift dannelse og forebygging av mobbing i barnegruppen i barnehagen ved siden av kompetanseutvikling og holdningsarbeid blant barn og voksne.

Programmet Være Sammen favner om flere resultatkrav i 33.3, 34.2 og 34.3, og arbeid med utvikling av programmet herunder samarbeidet med Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder har vært ramme og arena for god måloppnåelse på flere sentrale områder.

b. Manifest mot mobbing mv.: Utover ovennevnte (pkt a) pågår det ulike prosjekt i mange av fylkets barnehager som har fokus på å minske/forhindre mobbing i barnehage. Ved årsskiftet hadde 14 av 15 kommuner undertegnet mobbemanifestet. Fylkesmannen tilskrev alle kommunene (undertegnet av fylkesmann Ann-Kristin Olsen) ang mobbemanifestet høsten 2011, minnet om betydningen av å prioritere området herunder emnet digital mobbing som fokustema. Alle kommuner har nå undertegnet. Mobbing som nedbrytende fenomen har også hatt forsterket fokus i fylket i forbindelse med høyesterettssak i fylket (Kristiansand). Resultatet foreligger, og følges opp overfor nevnte og øvrige kommuner av oss. Aktualiteten forsterkes av annen rettssak om opplæringsloven § 9-a (skoleområdet) som har vært til behandling i Kristiansand tingrett.

c. Barnehage/barnevern: Mange kommuner har et økt fokus på samarbeid mellom barnehage og barnevern. Fylkesmannen bidrar blant annet med erfaringsspredning av erfaringer i/mellom kommunene. Se også rapportering under pkt 32.5.

d. Sørlandsk lærerstevne: Fylkesmannen er med i styret for Stiftelsen Sørlandsk lærerstevne som er ansvarlig for en årlig kursdag i oktober for ansatte i barnehage og skole i Agderfylkene. Denne dagen tilbys ca 55 heldagskurs til ca 2.500 ansatte i barnehage og skole, og er uten tvil landsdelens største kompetansearrangement. Hele rammeplanen er utgangspunkt for valgt av kurstema. I de senere år har ca 950 barnehageansatte årlig deltatt på stevnet.

e. Samarbeid FM - kommunene: Gjennom våre ulike samlinger bidrar Fylkesmannen aktivt til nettverkbygging mellom kommunene i fylket. Fylket er organisert i tre regioner, og de samarbeider godt og effektivt innen ulike tema/områder. Tre regionale pedagogiske sentra, i utgangspunktet organisert for skolesektoren, bidrar også i denne sammenhengen.

Vi ser det som viktig å bidra til nettverkbygging mellom akademia - kommune og barnehage, og er i praksis svært sentrale og aktive i dette byggearbeidet. Fylkesmannen investerer tid i dette arbeidet, og har stor tro på at det gavner sektoren.

Vedrørende tverretattlig arbeid innad i den enkelte kommune, bidrar Fylkesmannen med erfaringsspredning av de gode eksemplene for å ansopre andre til å gjøre noe tilsvarende.

Grunnlaget for Fylkesmannens arbeid med realisering av embetsoppdraget er at vi håper at mange ulike tiltak og innsats skal gjøre en forskjell i arbeidet i barnehagesektoren, både hva som gjelder for kommunen som barnehagemyndighet, barnehageeierne, ansatte i barnehagene - og til syvende og sist det enkelte barn.

Samlet evaluering

Vi vurderer vår egen kapasitet og kompetanse som tilfredsstillende mht kvantitet og kvalitet i utførte oppdrag. Som det fremgår ovenfor, opplever vi kontakten med sektoren (kommuner, private eiere) som svært god, opparbeidet over mange år, og vi tror at vår geografiske og samarbeidsmessige nærhet til sektor, universitet og andre gir oss en fordel av verdi i seg selv.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 049 678,17	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 541 246,72	kr 0,00
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl.prøver	kr 227 672,40	kr 1 009 222,20
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 322 384,77	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 199 192,62	kr 51 486,36
32.3 Skoleporten	kr 28 203,70	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 214 962,82	kr 51 486,36
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 24 623,49	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 97 592,35	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 106 483,29	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 21 514,89	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 218 660,81	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 278 431,26	kr 0,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 814 750,34	kr 535 365,78
Andre oppgaver under KD	kr 700 759,50	kr 885 971,41
Sum:	kr 4 846 157,00	kr 2 533 532,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har behandlet 50 saker i 2012. Av disse er det konkludert med lovbrudd i 7 saker. Det var ved utgangen av året 9 saker som ikke var behandlet.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med 2 kommunale barneverntjenester som en del av et landsomfattende tilsyn med den kommunale barneverntjenesten. I tillegg er det gjennomført tilsyn med 4 av 6 institusjoner i fylket. Det er utført 65 individtilsyn, noe som tilsvarer 101% av de lovpålagte tilsyn.

Ved det landsomfattende tilsynet ble det gitt avvik til kommunene.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen i Vest-Agder har behandlet 7 klager på enkeltvedtak etter barnevernloven. Alle klagene er behandlet innen 3 måneder. To saker er avvist og fem er stadfestet. Fylkesmannen behandlet i 2012 65 klager etter rettighetsforskriften. Inneholder klagene begrensninger i en eller annen form blir disse behandlet i løpet av et par dager. Klager på enkeltvedtak er behandlet i løpet av tre måned.

Viser forøvrig til årsrapporten på barnevernområdet.

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått kvartalsrapporteringen fra kommunene. Kommunene får tilbakemelding der hvor fristene ikke er overholdt. Fylkesmannen har gjennomgått halvårsrapportene og oversendt de til departementet.

Fylkesmannen har fordelt nye øremekrede stillinger til barneverntjenesten.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i NAV

I 2012 mottok Fylkesmannen 163 nye klager etter loven om sosiale tjenester i Nav. Det er behandlet 148 saker. Det er også i år en økning i antall klager på dette saksfeltet

Det er rapportert til Statens helsetilsyn via Nestor

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det i 2012 avsluttet en hendelsesbasert tilsynssak. En henvendelse/klage i 2012 har resultert i tilsynsmessig oppfølging og er under behandling pr. 31.12.2012.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført 3 tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV. Tilsynet har omhandlet kommunens/NAV's behandling av søknad om økonomisk stønad til personer med forsørgeransvar overfor barn. Det ble funnet avvik i 2 kommuner. Avvikene begrunnes i styringssvikt og konkret brudd/fare for brudd på materielle krav på områdene kartleggig/innhentning av opplysninger og individuell vurdering av om stønad skal ytes og stønadens størrelse.

Det er sendt egne rapporter til Statens helsetilsyn

74.9 Andre oppdrag

Det er ikke gjennomført kartlegginger på området i 2012

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenester

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det er rapportert til Statens helsetilsyn via Nestor. Totalt antall mottatte saker i 2012 var 114, en liten økning fra 2011 da vi mottok 107. Økningen i antall saker fra 2011 til 2012 utgjør 7 %. For saker ferdigbehandlet i 2012 er

median saksbehandlingstid 4,3 måneder, det vil si innenfor kravet.

82.2 Planlagt tilsyn

Egen rapportering er sendt Statens helsetilsyn.

I 2012 ble det gjennomført 13 systemrevisjoner. Resultatkravet var 14. Det ble gjennomført 5 systemrevisjoner i spesialisthelsetjenesten. 4 av disse var landsomfattende tilsyn (LOT) med regionalt team, hvor vår ene assisterende fylkeslege deltok på tilsyn i Telemark og Vestfold. Tema for landsomfattende tilsyn var håndtering av henvisning av pasienter til kreftbehandling. Vi deltok også på LOT ved Sørlandet sykehus HF, som består av sykehuset i Arendal og Kristiansand. Det ble gitt avvik både Kristiansand og Arendal.

Det var planlagt et tilsyn på høsten med tverffgalig spesialisert rusbehandling, men dette har blitt utsatt til 2013, grunnet sykdom i revisjonsteamet. Volumkravet ble derfor ikke oppfylt.

Vi hadde i tillegg tilsyn med en privatpraktiserende spesialist i psykiatri. Det ble gitt avvik. Tilsynet dreide seg om henvisningsrutiner, forsvarlig behandling, samhandling og oppfølging.

Det er gjennomført tilsyn med helsemessig og sosial beredskap i kommunene Farsund, Søgne, Flekkefjord og Sogndalen. Det ble gitt avvik i samtlige fire kommuner. Det ble gjennomført tilsyn med kommunenes praktisering av pasientrettighetslovens § 4a i Hægebostad og Vennessla kommune, det ble gitt avvik i begge kommuner. I Vennessla kommune ble det gitt tre avvik. Kommunen sørget ikke for at alle ansatte fikk tilstrekkelig opplæring for å sikre kompetanse og kunnskap om pasient- og brukerrettighetslovens kap 4A, kommunen sikret ikke nedtegnelse av nødvendig dokumentasjon ift kap 4A og virksomheten sikret ikke at det ble truffet individuelle vetak etter kap 4A når det ble brukt tvangstiltak. I Hægebostad sikret man seg ikke at pasientens samtykkekompetanse ble vurdert. Kommune fikk også merknad på forbedringspotentiale i opplæring og implementering av prosedyrer på det aktuelle området.

Det ble videre ført tilsyn med Ytre Vågsbygd sone i Kristiansand kommune og med Sirdal kommune, om hvordan de ivaretok hjemmeboende eldre med demens. Tilsynsystema var diagnostisering, behandling og oppfølging av demente. I begge kommuner ble det gitt avvik. Avviket i Sirdal gikk ut på at kommunen ikke hadde organisert hjemmetjenestene slik at pasienter som hadde behov for det fikk hjemmesykepleie om natten, med mindre de bodde i umiddelbar nærhet til sykehjemmet. De ble tilbudt sykehjemsplass. I Kristiansand kommune gikk avviket ut på at man ikke i tilstrekkelig grad sikret informasjonsflyten om den enkelte pasient.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Avdelingen har gruppert rettighetssakene på helseområdet mellom helse og omsorgssaker.

Helseområdet: Vi har mottatt 73 klagesaker på helseområdet, av disse var 31 syke transportsaker. I 2011 mottok vi 69 rettighetsklager på helseområdet (av disse var 45 klager på syke transport). Det er dermed vært en nedgang i syke transportsaker, men forholdsvis stor øking i «ordinære» pasientrettighetsklager. Økningen i antall «ordinære» saker fra 2011 til 2012 utgjør 75 %.

Krav til saksbehandlingstid er oppnådd for syke transportsaker, men ikke for andre pasientrettighets saker på helseområdet. (68 % av saken om rett til nødvendig helsehjelp er behandlet innen 90 dager. For øvrige rettighetssaker (rett til journalinnsyn mv) er percentilen 86.

Omsorgsområdet: Til sammen har vi mottatt 47 rettighetsklager på omsorgsområdet i 2012, en liten økning fra 2011, da vi mottok 43 saker. Økningen i antall saker fra 2011 til 2012 utgjør 9 %. 68 % av de 41 ferdigbehandlede sakene i 2012 er behandlet innen 90 dager. Kravet til saksbehandlingstid er dermed ikke oppnådd, men det er en forbedring fra tidligere år.

Pasientrettighetsloven kap 4 a: Samlet har vi mottatt 142 vedtak i 2012. Tilsynelatende har det vært en nedgang i antall saker sammenlignet med 2011, hvor det var registrert 170 vedtak. Det er imidlertid en usikkerhet her om Nestor teller sakene på en litt annen måte enn ephorte.

82.9 Andre oppdrag

82.9.1 - Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

I 2012 mottok vi 101 meldinger etter § 3-3 i spesialisthelsetjenesteloven. Vårt arbeid med meldingene ble avsluttet den 1.7.2012 jf. nytt regelverk på området.

82.9.7 - Innleggelse i omsorgsinstitusjone etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2

I 2012 mottok vi kun to varsler fra helseinstitusjon om innleggelse med hjemmel i helse- og omsorgstjenesteloven § 10.2

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Det vises til rapportering under statens helsetilsyn

Resultatområde 42 Familierett

Fylkesmannen har fortløpende behandle saker etter ekteskapsloven, barneloven og lov om anerkjennelse av utenlandske separasjoner og skilsmisser. Det er gitt informasjon om lovene når dette er etterspurt fra publikum eller organisasjoner.

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen har gitt 474 bevillinger til separasjon og 387 bevillinger til skilsmisse i 2012

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen har behandlet 40 søknader etter anerkjennelsesloven. ca 15 % av søknadene ble avslått med begrunnelsen ikke rettskraftig/ikke originale dokumenter/ikke tilstrekkelig dokumentasjon.

42.3 Barneloven

Det har i 2012 vært gitt utstrakt råd og veiledning overfor til biologiske foreldre/parter advokater som har kontaktet Fylkesmannen for å søke råd i barnefordelingssaker og der barnerettslige spørsmål har vært sentrale. Flere saker har vært i grenseområdet barnelov/barnevernlov.

I forhold til saker om reisekostnader har det vært gitt råd og veiledning både skriftlig og muntlig, men det er ikke blitt fattet vedtak i enkeltsaker.

42.4 Veiledning og informasjon

Det har i 2012 vært gitt utstrakt råd og veiledning overfor til biologiske foreldre/parter advokater som har kontaktet Fylkesmannen for å søke råd i barnefordelingssaker og der barnerettslige spørsmål har vært sentrale. Flere saker har vært i grenseområdet barnelov/barnevernlov. Fylkesmannen henviser til andre etater i sin veiledning.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbud

Vest-Agder har et krisesenter, lokalisert i Kristiansand kommune. Kristiansand er vertskommune for alle 15 kommuner i fylket i tillegg til 7 kommuner fra Aust-Agder. Det ble i 2012 ferdigstilt en avtale for drift av krisesentertilbudet. I denne avtalen inngår også et nytt, adskilt tilbud til kvinner med tilleggsproblematikk og et heldøgntilbud til menn.

På bakgrunn av informasjonen som er kommet fram i 2012 ved Fylkesmannens kontakt med vertskommunen og ved besøk på krisesenteret vurderer vi det slik at det ikke foreligger grunn til bekymring i forhold til at kommunene i fylket ikke skal kunne oppfylle forpliktelsene i forhold til lovkravet.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen har ikke hatt noen henvendelser fra familievernkontorene i 2012. vi har derimot hatt mange henvendelser fra privatpersoner som har fått råd og veiledning og henvist til familievernkontoret.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med familievernkontorene hvert tredje år, sist i 2010.

Resultatområde 45 Barn og Unge

Fylkesmannen har behandlet 50 tilsynssaker etter barnevernloven. Fra ungdommer på institusjon har Fylkesmannen behandlet 63 klager etter rettighetsforskriften. Det er gjennomført tilsyn i 2 kommuner med tema undersøkelse og evaluering av hjelpetiltak.

Viser forøvrig til årsrapport fra Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Vest-Agder

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har ofte kontakt med kommunen over telefon, hvor vi gir råd og veiledning. Om kommunene ønsker det er vi også representert i møter med barneverntjenesten. Kommunene i Vest-Agder har etablert interkommunalt samarbeid på barnevernområdet, slik at Vest-Agder består av 6 barneverntjenester.

Viser forøvrig til årsrapport på området.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har i løpet av 2012 behandlet 7 søknader om fritak fra taushetsplikt. Fylkesmannen har også gitt råd og veiledning til advokater og påtalemyndighet i forhold til frister og vilkår for fritak fra taushetsplikt på dette området.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Fylkesmannen har ikke søkt om midler til dette arbeidet i 2012.

45.4 Biologisk opphav

I 2012 har vi behandlet 21 forespørsler om biologisk opphav. En av dem er fortsatt under behandling.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen har utført oppdraget med å håndtere tilskuddordningen til kommunene som skal styrke det kommunale barnevernet. I 2012 ble det tildelt 2,4 stillinger til barneverntjenestene i Vest-Agder. Kommunene har hatt en økt saksmengde som ville ha vært vanskelig å håndtere uten disse ekstar stillingene.

Fylkesmannen har rapportert til departementet i henhold til krav.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen er representert i arbeidsgruppe med fylkeskommunen og råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Arbeidsgruppen har blant annet arbeidet med tilgjengeligheten på fylkeshuset. Fylkesmannen har arrangert dagskonferanse i samarbeid med fylkeskommunen hvor tema var universell utforming på nett.

Plangruppa på embetet følger opp at innkomne planer tar hensyn til universell utfoming.

Se ellers under pkt 48 diskriminering og likestilling .

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

47.1 Statborgerseremonier

Det er arrangert en seremoni for personer som er blitt norske statsborgere. Deltakerprosenten gikk opp fra 21 % til 25.5%. Seremonien ble denne gangen gjennomført i Kilden som ga en flott ramme rundt arrangementet. Det var 384 som var invitert til seremonien og 98 takket ja til invitasjonen. Ordførerne fra alle bosettingskommunene deltok på seremonien.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMVA	1	
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Bosetting av flyktninger er et tema i det boligsosiale arbeidet, herunder satsingen "På vei til egen bolig" hvor også Husbanken spiller en sentral rolle. UDI og KS er mer sentrale aktører på dette feltet enn Fylkesmannen.

Når det gjelder enslige mindreårige var det ingen beboere i barneverninstitusjoner i Vest-Agder ved årsskiftet.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

I 2012 har vi behandlet 5 klager etter introduksjonsloven. I tillegg til det har vi mottatt to klager, som ble sendt til kommunen for ordinær klagebehandling.

Tre av klagenes gjaldt forlengelse av introduksjonsprogram, en sak gjaldt ny oppstart av introduksjonsprogram etter lengre opphold og en gjaldt stans av introduksjonsprogram. Alle sakene ble opprettholdt av Fylkesmannen.

I 2012 har vi deltatt på et nettverksmøte med IMDi Sør.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddsordningene, tilsammen 4 ulike ordninger, er forvaltet i henhold til forutsetninger og bestemmelser. Fylkesmannen kontrollerer jevnlig alle søknader om tilskudd fra kommunene.

Gjennom året har Fylkesmannen hatt løpende kontakt og samarbeid med kommunene både når det gjelder tilskuddsforvaltningen og andre informasjons- og veiledningsoppgaver. I dette arbeidet har vi tett samarbeid med et nettverk av kommunale voksenopplæringsledere. Vedr kompetanseutvikling har vi i samarbeid med IMDI og Vox gjennomført samlinger for lærere som underviser fremmedspråklige voksne. Det ble holdt etterutdanningskurs for ca 200 lærere og ledere. Kurset ble gjennomført i samarbeid med Aust-Agder. I tillegg har vi arrangert fagdager for samme målgruppe.

IMDI har vært på hospitering for å høre hvordan vi forvaltet tilskuddsordningen.

Vi har ikke hatt klagesaker på området

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannens rapportering som offentlig myndighet:

Likestillingsmonitoren og Regionplan Agder 2020 gir nytt grunnlag for likestillingsarbeidet i fylket

Hvert år fra SSB i 1999 begynte å publisere sin likestillingsindeks for kommunene, har som kjent Vest-Agder fylke kommet dårligst ut. Fylkesmannen har derfor i hele denne perioden vært en aktiv pådriver for å fremme likestilling mellom kjønnene sammen med andre. Det vises til tidligere redegjørelser. I 2012 reviderte Senter for likestilling ved Universitetet i Agder i samarbeid med Agderforskning likestillingsmonitoren for Sørlandet som i motsetning til SSBs indeks gir kommunene mulighet for å måle endring i likestillingsgrad fra år til år. Monitoren er blitt et viktig redskap for å følge utviklingen i kommunene.

I hele landet er det mulig å skille ut litt over 20 kommuner som er aller minst likestilt, ut fra samleindeksen. Av disse ligger fem i Vest-Agder, nemlig Audnedal, Sirdal, Lindesnes, Marnardal og Hægebostad. Av de drøyt 100 minst kjønnslikestilte kommunene i landet er 20 av dem i Agder, herav 13 i Vest-Agder. Til sammen er 25 av Agders 30 kommuner under landsgjennomsnittet. Kristiansand er den eneste sørlandskommunen i den mest likestilte gruppen. Det har vist seg svært krevende å endre dette bildet.

Agderfylkenes likestillingsarbeid er fra 2011 forankret i Regionplan Agder 2020 som nå skal implementeres. Det er etablert et sekretariat som arbeidet med dette i 2012, og fylkesmannen vil delta personlig i den såkalte likestillingsalliansen. Som skal konkretisere videreføringen av arbeidet med likestilling i fylket.

Regionplan 2020 har 6 hovedmålsettinger, herunder «Det gode livet: Agder for alle», som omfatter likestilling og har den ambisiøse målsetting at «Agder skal være en foregangsregion på utvikling av menneskelige ressurser.»

Fylkesmannen har derfor ytterligere skjerpet innsatsen overfor kommunene som pådriver for likestilling i 2012.

I henhold til Regionplan 2020 skal andelen yrkesaktive kvinner på Agder øke markert de neste årene, men det er uklart foreløpig hvilke tiltak som vil bli iverksatt. En annen ambisiøs hovedmålsetting er at landsdelen innen 2020 ikke lenger skal skille seg negativt ut på levekårs- og likestillingsindeksene.

Regionplanen peker på at landsdelen har stor utfordringer knyttet til likestilling. Det mest synlige eksemplet er relativt lav deltakelse av kvinner i yrkeslivet og svært mange deltidsjobber i regionen. Planen fastslår også at Agder har utfordringer knyttet til forhold som sosiale forskjeller, etnisitet og funksjonsevne. Regionplanen dekker derfor ulike diskrimineringsgrunnlag, ikke bare arbeidet med kjønnslikestilling.

Planen lister opp følgende 4 hovedtiltak som Fylkesmannen vil følge opp som offentlig myndighet:

«Prioritere tiltak som øker kvinners yrkesdeltakelse og satse på kvinnelige ledere både i privat og offentlig sektor.

Stimulere initiativ som inkluderer flere i arbeidslivet, uavhengig av kjønn, etnisitet, alder, funksjonsevne, religion, seksuell orientering og sosial bakgrunn

Systematisk bruk av regionale suksesshistorier knyttet til likestilling og inkludering som modell for andre arbeidsgivere

Utvikle en felles, offentlig arbeidsgiver- og utdanningsstrategi som legger vekt på mangfold i forbindelse med rekruttering.»

Fylkesmannen arbeider tett opp mot Likestillingssenteret ved Universitetet i Agder.

Fylkesmannen har sluttet seg til å etablere en bredt sammensatt LIKESTILLINGSALLIANSE for å videreføre likestillingsarbeidet på Agder i henhold til Regionplan 2020. I motsetning til tidligere vil også det private næringsliv inviteres inn i alliansen. Alliansen er ennå ikke etablert. Jeg frykter at både tiltakene og oppfølgingen er for svak til å gjennomføre de krevende målsettingene som er fastsatt.

LIKESTILLINGSUTVALG OG NY HANDLINGSPLAN

Embetets likestillingsutvalg har 8 medlemmer, fem menn og tre kvinner, og representerer samtlige avdelinger. Utvalgets mandat er foreslått endret slik:

Utvalget har følgende mandat:

- Utvalget skal holde oversikt over hvordan embetet avdelingsvis og samlet arbeider med likestillingsspørsmål, internt og eksternt.
- Utvalget skal følge opp handlingsplanen for likestilling. Handlingsplanen konkretiserer hvordan embetet skal arbeide med resultatområde 48 Likestilling og herunder hvilke diskrimineringsgrunnlag det skal arbeides aktivt med. Utvalget skal sørge for at handlingsplanen blir revidert ved utløp.
- Utvalget skal knytte til seg samarbeidspartnere for å nå målsettingen om å være en pådriver og veileder for kommunene i likestillingsspørsmål. Likestillingssenteret på UiA, Likestillingsrådet, Utdanningsdirektoratet og KS er blant aktuelle partnere.
- Utvalget skal også foreslå hvordan Fylkesmannen skal medvirke til å nå målsettingene om likestilling i Felles regionplan 2020 for Agder.

Fungeringstid: Utvalget oppnevnes for 2 år om gangen

EMBETET SOM PÅDRIVER

Embetet er tett på likestillingsarbeidet i landsdelen og anses som en pådriver på dette feltet, blant annet gjennom å holde en høy profil i media. Tett samarbeid med Likestillingssenteret på UiA er nyttig for vårt eksterne likestillingsarbeid. Senteret har blant annet aktivt fulgt opp ARP-arbeidet i flere kommuner i tillegg til den oppfølging vi selv har stått for. I tillegg kan nevnes flere interessante konferanser i senterets regi. Fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til enkelte av disse.

STEMMERETTSJUBILEET 2013

Fylkesmannen i Vest-Agder har i 2012 deltatt økonomisk og faglig ved organisering og planlegging av jubileet.

Både fylkesmannen personlig og ass. landbruksdirektør har i 2012 bidratt vesentlig til den omfattende aktiviteten det er lagt opp til i fylket. Ass. Landbruksdirektør er med i fylkeskomiteen. De fleste kommunene har flere egne arrangementer. Regjeringens nasjonale TV-overførte festforestilling 8. mars 2013 er lagt til konsertsalen i Kilden kulturhus i Kristiansand, hvor HM Kongen og HKH Kronprinsessen er til stede.

Fylkesmannen i Vest-Agder har også bidratt til planleggingen av en stor konferanse som skal finne sted 11. juni 2013, på dagen 100 år etter at Stortinget vedtok loven om allmenn stemmerett.

Tiltak overfor kommunene for å fremme likestilling.

I 2012 er det etablert en rutine slik at Fylkesmannen i Vest-Agder etterspør og vurderer at alle kommunene i sin kommuneplanlegging har en samfunnsdel som omhandler likestilling.

Som en del av styringsdialogen gjennomfører embetet fire kommunemøter årlig. Likestilling er satt opp som et fast punkt på dagsorden. På møtene etterspør embetsledelsen hvordan likestillingstilstanden er i kommunene og hvordan aktivitets- og rapporteringsplikten følges opp på de ulike diskrimineringsgrunnlagene. I forkant har embetet utarbeidet et «kommunebilde» som beskriver sentrale føringer på aktuelle politikkområder bl.a. likestillingsområdet. Videre er det gitt en vurdering av kommunenes arbeid på området og satt opp aktuelle punkter som ønskes drøftet på møtene.

Integrering av likestillingsspørsmål ved gjennomføring av tilsyn

Det er fortsatt ulike meninger om dette. Mange mener at likestillingsspørsmål bør tas opp i forbindelse med fylkesmannsembetets veiledning, ikke under tilsyn. På dette punkt er det behov for sentral avklaring.

Avdelingene har i 202 i noen grad ved tilsyn stilt spørsmål om likestilling og tilrettelegging for innvandrere eller personer med funksjonsnedsettelse. Ved tilsyn på for eksempel barneverninstitusjoner blir det spurt om institusjonen tilrettelegger for personer med nedsatt funksjonsevne, men kjønnslikestilling er ikke tatt opp særskilt.

Systemrevisjonene i NAV avdekket i 2011 at mange innvandrere er stønadsmottakere. Vi har ikke laget statistikk på om det er kjønnsforskjeller i for eksempel utfallet av klagesaker, eller om det er ulikheter knyttet til om det er mann eller kvinner som behandler sakene. Statens helsetilsyn gjorde en undersøkelse for noen år side, hvor tema var «kjønn i tilsyns- og klagesaker» og fant ulikheter.

Gjennom tett kontakt med kommunene søker fylkesmannen å forvise seg om at kommune og barnehageeier er opptatt av å legge forholdene til rette for barn som behov for spesiell tilrettelegging.

Fortsatt er det flere kommuner i fylket som har 4-dagers skoleuke for 1. og 2. klassene og tilsvarende redusert SFO-ordning.

Andelen kvinner som jobber 30 timer eller mer per uke har økt noe mer i Vest-Agder enn for landet for øvrig fra 2008 til 2009, og fylket har dermed redusert noe av forspranget landsgjennomsnittet har representert. Fremdeles er det i landet som helhet 10 % flere kvinner som arbeider minst 50 % stilling enn på Agder. Det er i dag flere kvinner enn menn med høyere utdanning i fylket. Fremdeles er det imidlertid relativt få kvinner med lang høyere utdanning på Sørlandet. Slike forhold drøftes i kommunebesøkene. I 2012 er det gjennomført kommunemøter i Vennesla, Audnedal, Hægebostad og Marnardal. Det er etablert en rutine i henhold til handlingsplaner slik at det vurderes om kommunene oppfylder Aktivitets- og rapporteringsplikten i sine årsmeldinger. Det skjer en gang i hver valgperiode. I 2012 er årsregnskapene til Flekkefjord, Audnedal, Vennesla og Hægebostad vurdert.

I stemmerettsåret 2013 er det fokus på likestilling i landbruket ved at det etableres en fast statistikk på nettsiden til Fylkesmannen i Vest-Agder. Videre vil kommunene bli invitert til samlinger og samarbeid om en likestillingskonferanse skal holdes 18. april 2013.

Plangruppa ved embetet vil for 2013 konkret vurdere om innkomne planer oppfyller kravene til universell utforming.

Fylkesmannen i Vest-Agder deltok i nettverket «Likestilling som regional kraft» som er en del av videreføringen av tiårssatsingen «Fritt valg».

Det bør her nevnes at Utdanningskontoret her arbeider aktivt og langsiktig med likestilling, både med sikte på å få flere menn i barnehagene og for å få likestillingsperspektivet inn som en integrert del av det pedagogiske arbeidet i barnehagene. På grunnlag av BLD og KDs rapporter og handlingsplaner har embetet deltatt i regionmøter og det vises til særskilt rapportering om dette. Embetets handlingsplan for likestilling har 7 ulike tiltak i barnehage og skole. Det vil bli rapportert på disse i årsmeldingen for 2013.

I 2012 tok fylkesmannen initiativ til et bredt sammensatt tverrfaglig møte for å drøfte situasjonen til unge jenter i minoritetsfamilier. Media hadde dokumentert at mange jenter i fylket lever under et strengt overvåkingsregime og med begrenset bevegelsesfrihet. Møtet satte fokus på behovet for samarbeid mellom ulike instanser. Flere kommuner og ulike etater ga uttrykk for at møtet ga et mer utfyllende bilde av situasjonen enn det de tidligere hadde, og det ble konkret manet til samhandling. Både Arbeidsdepartementet og Politidirektoratet var representert på møtet. Det ble blant annet informert om IMD's prosjekt om vold i minoritetsmiljøer og politiet og Kristiansand kommunes prosjekter. Initiativet vil bli fulgt opp inneværende år.

Veiledning til kommunene

Det er foretatt en gjennomgang av kommunenes likestillingsredegjørelser. Det er gitt tidligere tilbakemelding på fire av disse redegjørelsene i egne kommunemøter som ledd i styringsdialogen. Vårt bilde er at kommunene kommenterer på kjønnslikestilling, men har større problemer med å rapportere planlagte og gjennomførte tiltak som fremmer likestilling i forhold til etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

Gjennom samarbeid med Likestillingssenteret holdes embetet orientert om kommunenes arbeid her og ser at det er et stort behov for veiledning, særlig om de andre diskrimineringsgrunnlagene enn kjønnslikestilling. I 2012 hadde ikke embetet hverken kapasitet eller kompetanse til å ta en aktiv veilederrolle her. Veiledningen går gjennom fagkanalene.

Som pådriver ved implementeringen av Regionplan Agder 2020 søker Fylkesmannen å påvirke og veilede kommunene om likestillingsarbeidet overalt hvor planen drøftes, men dette arbeidet er ennå ikke kommet så langt.

Generelt informerer og henviser embetet kommunene til departementenes og LDOs informasjonsmateriale som anses meget godt. Vi henviser også til Likestillingssenterets aktiviteter på våre nettsider og i møter med kommunene. Likestillingsspørsmål er kommet tydeligere på dagsorden i kommunene, men resultatene gjenstår å se.

Kommunens integrering av likestillingsperspektiv i planarbeid

I henhold til Likestillingsmonitoren for Agder har drøyt 65 prosent av kommunene på Agder likestilling nevnt i sine personalpolitiske planer, mens drøyt 60 prosent har nevnt det i kommuneplanens samfunnsdel. Rundt 55 % har likestilling nevnt i andre kommunale planer. Drøyt 35 % har egen likestillingsplan for kommunen. Ingen oppgir å ikke omtale likestilling noe sted. Fylkesmannen har som målsetting å gi tilbakemelding til kommuner som ikke har tatt inn likestillingsperspektivet i kommuneplanen når vi gir vår høringsuttalelse. Dette vil vi søke å forankre bedre.

Utfordringer fremover

Vest-Agder har store likestillingsutfordringer. Implementering av Regionplan Agder 2020 blir en hovedutfordring i tida som kommer, men arbeidet går seint. Det er usikkert om det vil være tilstrekkelig til å nå målene.

Agder utmerker seg negativt på likestillings- og levekårsstatistikk hovedsakelig på grunn av at kvinner på Agder har en svak tilknytning til arbeidslivet og fordi regionen har en uforholdsmessig høy andel uføretrygdde, hvorav unge kvinner er overrepresenterte. Regionplan 2020 setter som mål at Agder innen 2020 ikke skiller seg negativt ut hverken på indeks for kjønnslikestilling i kommunene eller på levekårsstatistikk. Skal disse målene nås, trengs det store endringer. Fylkesmannen frykter som sagt, at de tiltakene som planen inneholder ikke er ambisiøse nok.

Det som trolig ville bidratt mest til å få Agder opp på landsgjennomsnittet på både likestillings- og levekårsfeltet, er om kvinners arbeidstid lå på landsgjennomsnittet. Det er altså ikke tilstrekkelig at andelen yrkesaktive kvinner økes markert, eller om alle som ønsker det kan få heltidsstillinger, slik regionplanen foreskriver. Hovedutfordringen for Agder er ikke den noe mindre andelen yrkesaktive kvinner, men at kvinners arbeidstid er markant lavere enn for kvinner andre steder i landet. Både ønsket og uønsket deltid blant agderkvinnene representerer utfordringer i et likestillings- og levekårsperspektiv. Dette har mange virkninger, for kvinnene selv og for deres familier, både sosialt og lønsmessig.

Det er grunn til å trekke fram likestillingens selvstendige effekter for helse og livskvalitet – for både kvinner og menn. At kvinner jobber mer kan gi menn mulighet til å jobbe mindre og få mer tid til omsorg for barn.

Fylkesmannen mener at samfunnsaktører i Vest-Agder bør ha som mål at flere kvinner har lengre arbeidstid og færre lange avbrekk fra arbeidslivet enn det som er tilfellet i dag. Fokus bør rettes bort fra kvinners «frivillige deltidsarbeid» og over mot fedres muligheter for å jobbe redusert og ta permisjon, og på utviklingen av et familievennlig arbeidsliv mer generelt.

Fylkesmannen kan, med sin brede oppgaveportefølje, påvirke denne utviklingen ved et aktivt likestillingsarbeid og vil ha det som en hovedmålsetting i tida som kommer. Embetets likestillingsutvalg vil stå sentralt i dette arbeidet, men embetet har små ressurser til dette arbeidet. Arbeidet med stemmerettsjubileet 2013 har vært krevende, men har gitt store resultater.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 795 999,43	kr 0,00
42 Familierett	kr 431 202,51	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 28 442,73	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 3 903,77	kr 0,00
44 Familievern	kr 28 442,73	kr 0,00
45 Barnevern	kr 771 262,64	kr 0,00
47 Integrering	kr 217 782,75	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 69 688,87	kr 0,00
Sum:	kr 2 346 725,00	kr 0,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen har i forbindelse med vergemålsreformen gjennomført besøk til alle overformynderiene/kommunene i fylket.

Opgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMVA	18	15
Sum	18	15

51.3 Forliksrådene

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning ved ulike problemstillinger vedrørende forliksrådene. Videre har vi oppnevnt forliksråd for perioden 2013-2016. 11 kommuner i Vest-Agder har inngått interkommunalt samarbeid og etablert 4 interkommunale forliksråd. Det er etter dette 8 forliksråd i Vest-Agder. Ett forliksråd er slått sammen på tvers av fylkesgrensen; Vennesla og Iveland forliksråd.

Det er ikke gjennomført tilsyn med forliksrådene i 2012.

51.5 Tomtefesteloven

Ingen saker etter tomtfesteloven i 2012.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det er rapportert kvartalsvis. Sakene behandles fortløpende. Det er 2012 innvilget totalt 1208 , hvorav egeninnvilging av advokat er 1097, innvilget av fylkesmannen 72 og innvilget utvidet av fylkesmannenn er 39. det er gitt avslag i 90 saker.

Fritt rettsråd: kr 6.994.638,12

Det er behandlet 106 saker om fri sakførsel

FrsSakførsel: kr 540.008,23

52.3 Navneloven

Fylkesmannen behandlet 1 klagesak etter navneloven i 2012. Vi opprettholdt Skatt Sør sitt vedtak om avslag på søknad om endring av mellomnavn og etternavn.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Til resultatkravene:

Fylkesmennene i Vest- og Aust-Agder har i fellesskap utarbeidet ROS Agder. Denne ble ferdig i mai 2011. Utvalgte tema fra analysen har vært diskutert i tidligere fylkesberedskapsråd, og i år var temaet ekstremvær og konsekvenser for kritisk infrastruktur. Dette ble belyst gjennom fylkesberedskapsrådsmøtet under øvelse Orkan 12.

Det er laget en oppfølgingsplan for ROS Agder. Denne er ennå ikke gjennomført. Forholdet til klimaendringer er et av temaene i planen.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har hatt tett kontakt med Statoil i 2012 pga. mulig nedlegging av det regionale drivstofflageret i Kristiansand. Dette er en sårbarhet mht. drivstofforsyning i et fylke hvor hovedgjennomfartsåren jevnlig stenges om vinteren pga. trailere som kjører seg fast. Havneutviklingsplanene er nå endret og anlegget ser ut til å være reddet.

53.2 Samfunnsplanlegging

Til resultatkravene:

Fylkesmannens faggruppe beredskap har behandlet 44 plansaker i 2012, reist innsigelse i en og opprettholdt innsigelse i en annen. Faggruppen deltar i fylkeskommunens planforum når det er aktuelle saker oppe. Vi er fast medlem i embetets interne plangruppe.

Fylkesmannen har ikke prioritert samarbeid med fylkeskommunen hva angår ROS Agder som delgrunnlag for mål og strategier i fylkesplanleggingen.

Vi har gjennomført fire tilsyn mot kommunene i 2012. Helhetlig ROS-analyse er fast tema på tilsyn.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen var vertskap for DSBs klimatilpasningsseminar i april 2012. Vi har støttet kommunene i Lister-regionen med utarbeidelse av interkommunal ROS-analyse, den første i fylket og den første etter innføringen av forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Til resultatkravene:

Fylkesmannens kriseplanverk er ajourført og øvet i 2012.

Det har vært gjennomført tilsyn med fire kommuner.

ROS Agder er tema på alle møter med regionale etater hvor det er naturlig. Vi vektlegger å presentere den delen av analysen som er relevant for de aktuelle møtedeltakerne og for temaet.

Fylkesmannen har deltatt på møte med HV-08 og Agder politidistrikt angående NP/DO. I møtet ble det avtalt å arrangere et seminar om temaet våren 2013 og at HV-08 skulle ta initiativ til dette. Så har ikke skjedd.

Til detaljoppgavene:

Av veiledningstiltak overfor kommunene i 2012 som vi har gjennomført ønsker vi å nevne: samlinger om forskrift til kommunal beredskapsplikt, kurs for servicekontorene i kommunene, kvalitetskonferanse for erfaringsoverføring etter tilsyn, fagdag smittevern for kommuner som skulle øves i dette scenarioet, fagseminar helse- og sosial beredskap sammen med Helsedirektoratet og bidrag på beredskapsrådsmøter og andre beredskapsaktiviteter i kommunene.

Av aktiviteter rettet mot regionale etater vil vi spesielt nevne årlig samling for regionale beredskapssaksbehandlere, kontaktmøte med HV08, foredrag på LRS øvingsutvalgs samvirkekonferansen og foredrag på beredskapsmøte for transportnæringen i fylket.

Sivilt beredskapssystem har vært gjennomgått internt i 2012.

54.2 Øvelser

Til resultatkravene:

Fylkesmannen har øvet tre kommuner i 2012. Scenario har vært smittevern i to av disse og skolebussulykke i den tredje. Fylkesmannen hadde planer om å øve en fjerde kommune, men dette ble kansellert da kommunen gjennomførte en egen øvelse med kraftselskapet. Fylkesmannen deltok som kontroller/observatør på denne øvelsen.

Fylkesmannens krisestab er øvet ifm. øvelse Orkan 12, tilnærmet fullt oppsatt. Ledergruppen er ikke øvet separat, men var med på øvelse Orkan. Ledergruppen er ikke et organ i vår kriseorganisasjon.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen deltar på møtene i LRS øvingsutvalg for å sikre at kommunene involveres i deres øvelser der det er relevant. Neste års LRS-øvelse vil bli gjennomført i Mandal. Det er vår erfaring at kommunene har meget godt

utbytte av å delta i disse, men at de trenger hjelp i planleggingen.

Vi deltok på øvelse på Universitetet i Agder i juni, der scenarioet var en skyteepisode på universitetets område.

Deltakelse i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelse Orkan 12 har vært svært verdifullt. Dette gjelder både kontakten med DSB, med regionale etater og i forhold til eget planverk og egen krisestab.

54.4 Regional samordning

Til resultatkravene:

Det har vært gjennomført møte i Fylkesberedskapsrådet ifm. øvelse Orkan 12. Dette var et felles møte for fylkesberedskapsrådene i begge Agder-fylkene.

Fylkesmannen har involvert frivillige organisasjoner i Fylkesberedskapsrådet og nevnt disse som naturlige medlemmer i de kommunale beredskapsrådene der dette har vært tema.

Skogbrannovervåkingen er videreført i Vest-Agder. Kommunene er ikke orientert særskilt av Fylkesmannen.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har i 2012 samarbeidet en del med Røde Kors. Herunder deltok vi med et foredrag på deres beredskapskurs i oktober. Vi bidro også med foredrag på politiets innsatslederkurs.

Vi har gjennomført møte i den regionale informasjonspoolen, som består av infomedarbeiderne i etatene i Fylkesberedskapsrådet. Dette forumet er forholdsvis nyetablert, og har blitt godt mottatt av deltakerne.

54.5 Felles digitalt nødnett

Til resultatkravene:

Ingen resultatkrav.

Til detaljoppgavene:

Innføringen av nødnett har ennå ikke kommet igang i Vest-Agder. Fylkesmannen deltok på Helsedirektoratets orienteringsmøte i januar og på radioplanmøte med DNK i desember. Det ble også gjennomført et kontaktmøte mellom DNK og Fylkesmannen i mars.

54.6 Atomberedskap og strålevern

Til resultatkravene:

Atomberedskapsutvalget ble øvet i 2010.

Det har ikke vært gjennomført møte i ABU i 2012. Det var planlagt en øvelse sammen med en kommune, men kommunen trakk seg fra øvelsen.

Fylkesmannen har deltatt i Statens stråleverns varslingsøvelser i 2012.

Etter den forrige serien med kommuneøvelser, hvor atomulykke var scenario, har Fylkesmannen god oversikt over status på kommunenes atomberedskap. Det har ikke vært gjennomført øvelser eller andre aktiviteter rettet mot den kommunale atomberedskapen.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har videresendt varsler om forbiseilende atomisbrytere til kystkommunene.

54.7 Beredskap innen kraftforsyning og flom

Til resultatkravene:

Fylkesmannen har videreformidlet alle varsler fra NVE, fremdeles uten økonomisk kompensasjon for tilgjengelighet utenfor arbeidstid.

Kraftforsyningsberedskap har ikke vært særskilt tema på noen møter i 2012, men ble øvet ifm. øvelse Orkan 12. Krafrasjoneringsplanverket er ikke ajourført og vi venter på initiativ fra KDS.

Etter utarbeidelsen av dambruddsbølgekart for Otra i 2008 har det ikke vært utarbeidet kart for noen damanlegg i Vest-Agder.

Til detaljkravene:

Fylkesmannen deltok på øvelse mellom kraftselskapet og Kristiansand kommune i desember.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Til resultatkravene:

Øvelse Orkan 12 viste at det er behov for å trene staben mer på enkelte stabsprosedyrer.

Til detaljoppgavene:

Fylkesmannen har fått et godt inntrykk av kommunenes krisehåndteringsevne gjennom de øvelsene som har vært gjennomført og gjennom et par hendelser.

Fylkesmannen samarbeider med og støtter Universitetet i Agder i CIEM-prosjektet, som ser på bruk av smarttelefoner i krisehåndtering.

Fylkesmannen deltok på flere møter med NVE og DNMI angående ekstremvævarsling og flomvarsling i 2012.

Vi deltok på NSMs regionale sikkerhetsseminar i Kristiansand i oktober.

Fylkesmannen har jobbet aktivt med DSB CIM i 2012, herunder deltatt på brukerforummøte, kurset kommuner og involvert verktøyet i kommuneøvelser og øvelse Orkan 12.

Fylkesmannen deltar i forberedelsene til innføring av nytt gradert samband. Dette skjer "under tvil" da vi venter på en endelig avklaring mht. finansiering.

55.2 Krisehåndtering

Til resultatkravet:

Ved noen av de hendelsene som har vært i 2012 har Fylkesmannen rapportert til DSB. I de tilfeller dette ikke har vært gjort har det vært kontakt først mellom DSB og oss.

Til detaljoppgavene:

Det var tre ekstremvævarsler i fylket i 2012. Ved samtlige av disse var eiere av kritisk infrastruktur proaktive ved at de tidlig informerte Fylkesmannen om iverksatte beredskapstiltak. Dette viste at forståelsen av roller og ansvar er god og at nettverksbygging og øvelser er nyttig og viktig.

Fylkesmannen har benyttet DSB CIM for situasjonsrapportering til DSB og kommunene i de ovennevnte tilfellene.

55.3 Evaluering

Til resultatkravene:

Det har ikke vært kommunale eller regionale hendelser i Vest-Agder i 2012 som har det har vært aktuelt å evaluere. Fylkesmannen har likevel trukket lærdom av hendelsene, bl. a. ved å endre varslingsrutinene.

Til detaljkravene:

Fylkesberedskapssjefen ledet undersøkelsesgruppen som fikk i oppdrag å klarlegge hva som skjedde da en elev ved Kvadraturen videregående skole i Kristiansand mistet livet i en bussulykke i Kenya i februar. Dette ga verdifull erfaring i denne typen arbeid.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 62 527,51	kr 582 394,57
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 250 903,96	kr 36 723,89
52.9 Annet Borgerrettigheter (rest 52)	kr 20 718,02	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 532 356,59	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 735 641,42	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 512 656,31	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 114 803,00	kr 619 118,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt embetsledelsen som har ansvaret for ekstern og intern samordning. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning.

Som en del av styringsdialogen med kommunene er det gjennomført 4 kommunebesøk der Fylkesmannens ledergruppe har møtt kommunens politiske og administrative ledelse. **Kommunebildene** utgjør sammen med **Tilstandsrapporten** og kommunens planverk tyngden i dialoggrunnlaget i disse møtene.

For styrke kommunedialogen og samhandlingen med kommunene arrangeres årlig en konferanse for ordførere og rådmenn. Temaet for 2012-konferansen var samhandlingsreformen og folkehelse, utbygging av nødnett, det statlige barnevernet, samt NAVs virksomhetsstrategi og dens betydning for kommunene.

Som en erstatning for forventningsbrevet utarbeider Fylkesmannen en tilstandsrapport om kommunene i fylket. Siktemålet er med rapporten er å gi et riss av nåsituasjonen for kommunene i Vest-Agder med utgangspunkt i tilgjengelig offentlig statistikk, først og fremst KOSTRA-data. Fylkesmannen har i oppdrag å løse flere oppgaver på vegne av nasjonale myndigheter. Mye av oppdraget som er gitt, innebærer tilsyn, kontroll, rådgivning og veiledning. For å løse oppgavene best mulig forutsettes det at Fylkesmannen har oversikt over den helhetlige situasjonen i den enkelte kommune. Tilstandsrapporten er ment å bidra til en slik oversikt og være et av flere

utgangspunkt for styringsdialogen mellom fylkets kommuner og regional stat.

Fylkesmannen har gjennom hele 2012 deltatt i et prosjekt der begge fylkeskommunene og fylkesmennene i Aust- og Vest-Agder har som målsetting å etablere en nettbasert statistikk- og analyseportal. Embetet ser at en slik portal vil kunne effektivisere vår dialog med kommunene og med andre regionale aktører. Mange aktører på Agder, både i offentlig- og privat sektor, arbeider med statistikk eller uttrykker behov for statistikk. Mye statistikk er publisert på nasjonalt nivå, mens det regionalt er behov for å ha statistikk på region- og kommunenivå. Statistikk- og analyseportalen retter seg først og fremst mot politiske og administrative beslutningstakere på Agder, samt grupper som er viktig fra et formidlingsperspektiv (f.eks. journalister). Realisering av portalen er viktig i forhold til et mer systematisk og effektivt statistikkarbeid som viser utviklingstrekk i kommunene, regionene, og de to Agderfylkene, samt mer konkret; oppfølging av Regionplan Agder 2020, arbeid med regionale planstrategier og oversikt over helsetilstanden i befolkningen.

Når det gjelder vårt oppdrag med å formidle tilbakemeldinger fra kommunesektoren til departementene gjøres dette på ulike arenaer, bl.a. i fylkesmannsmøtene, i styringsmøter med fagdepartementene og i noe utstrekning ved skriftlige henvendelser. Kommunesektorens behov for å bli sett og hørt er stort. Vi etterlyser derfor sterkere signaler fra KRD ifht hvordan disse tilbakemeldingene bør gis, f.ek.s. et mer samordnet opplegg for tilbakemelding til departementene, herunder hvordan tilbakemeldingene sentralt følges opp.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Retningslinjene for tildeling av skjønnsmidler ble revidert i 2012. Aktuelle områder som Fylkesmannen ønsker et særlig fokus på de nærmeste årene er bl.a. barn og unges levekår.

For å sikre en god faglig vurdering av prosjektene er avdelingene involvert i tildelingsprosessen. For alle prosjekter kreves årlig statusrapport, samt sluttrapport der bruken av midlene er spesifisert. I 2012 mottok Fylkesmannen 50 søknader om støtte på til sammen 17,5 mill. kroner, hvorav 26 prosjekter fikk støtte på til sammen 4,5 mill. kroner. I 2011 mottok embetet 41 søknader om støtte til prosjekter, hvorav 22 prosjekter fikk støtte.

Det hadde vært ønskelig at fagavdelingene i større grad fulgte opp prosjekter som har fått støtte. Fylkesmannen ser også behov for å legge bedre til rette for erfaringsutveksling mellom kommunene, samt å gå i tettere dialog med regionsamarbeidene. Fylkesmannen registrerer at de tre regionsamarbeidene i fylket har gjennom 2012 i ulik grad hatt utfordringer med å oppnå resultater og intern organisering. Ressurssituasjon generelt ved embetet tilsier at disse forholdene ikke har fått god nok prioritet.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen samordner de praktiske forhold rundt tilsynet med kommunene og fylkeskommunen. Som ledd i dette arbeidet fører Fylkesmannen en tilsynskalender som viser de ulike tilsynsetatenes planer. Denne kalenderen er tilgjengelig for kommunene og andre på Fylkesmannens nettsider. Fylkesmannen arrangerte i februar 2012 en "Kvalitetskonferanse" for kommunene hvor vi gjennomgikk viktige funn fra tilsynet med kommunene. Målsettingen med konferansen var å formidle viktige funn fra tilsynsvirksomheten som kan brukes i kommunal kvalitetsutvikling. Fylkesmannen planlegger en årlig "Kvalitetskonferanse" for kommunene. De øvrige statlige tilsynsetatene med tilsynsoppgaver rettet mot kommunene inviteres til å delta på denne konferansen.

Fylkesmannen har sammen med Kristiansand Revisjonsdistrikt IKS og KS Agder tatt initiativ overfor Kommunal- og regionaldep. til å starte et prosjekt om "Statlig tilsyn og kommunal egenkontroll". Målsettingen med prosjektet er å prøve ut en modell hvor Revisjonsdistriktet gjennomfører forvaltningsrevisjon av kommuner, mens Fylkesmannen avstår fra å gjennomføre tilsyn i de samme kommunene. Vi har valgt ut utdanningsområdet som aktuelt for dette samarbeidsprosjektet. Prosjektet er en direkte oppfølging av signalene i Meld. til St. 12 (2011-2012. *Stat og kommune - styring og samspel*). I meldingen understrekes det at det ligger effektiviseringsmuligheter og læringseffekter i å se statlig tilsyn i sammenheng med kommunal egenkontroll. Det er det vi ønsker å utprøve gjennom dette samarbeidsprosjektet som starter opp i 2013.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Det ble ved kontrollen av årsbudsjett og økonomiplaner ikke avdekket forhold som kvalifiserte for ROBEK-registrering. Det ble fremmet krav om lovlighetskontroll etter kl § 59 nr. 1 av et budsjett og økonomiplanvedtak som førte til at vi opphevet vedtaket.

Fylkesmannen har også gjennomgått kommuneregnskapene for 2011. Det ble fremmet krav om lovlighetskontroll etter kl § 59 nr. 1 av et regnskap. Også her ble vedtaket opphevet som følge av at kommunen ikke hadde regnskapsført avslutning av to swapsjoner.

Fylkesmannen har godkjent ett låneopptak til interkommunale selskaper.

Avdelingen har behandlet og godkjent 5 garantisaker i 2012.

Forutsetningen for Fylkesmannens lånegodkjenning er at låneopptakene er innarbeidet i årets budsjett, og at budsjettet er i samsvar med kommunelovens bestemmelser. Videre er det en viktig premiss at konsekvensene av låneopptakene; renter/avdrag, driftskonsekvenser m.m., er innarbeidet i et balansert og realistisk budsjett/økonomiplan. Grunnlaget for å godkjenne låneopptak vil være om kommunen har økonomisk bæreevne over tid. Fylkesmannen vil som utgangspunkt godkjenne lån som er selvfinansierende, men være restriktiv med å godkjenne opptak av lån som øker driftsutgiftene. Utgangspunktet er at kommunen følger forpliktene plan. Kommuner i ROBEK må prioritere mellom prosjekter, eventuelt utsette investeringer til man har oppnådd balanse i driften.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen gir fortløpende veiledning muntlig og skriftlig om kommunaløkonomiske spørsmål. Det har vært en del henvendelser knyttet til garantibestemmelsene, selvkostregelverket, hvilke forhold som kvalifiserer for ROBEK-registrering og vurderinger knyttet til realisme og balanse i årsbudsjett og økonomiplan.

Fylkesmannen har en tett oppfølging av Lindesnes kommune som er innmeldt i ROBEK. Det har vært avholdt møter med kommunens ledelse, bl.a i forbindelse med tilbakeholding av skjønnsmidler til kommunen.

Fylkesmannen har vært representert på orientering om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet i regi av KR D, samt fagkonferanse i regi av KR D og kontaktkonferanse mellom KR D og fylkesmannsembetene. Det er også arrangert informasjonsmøte for kommunene i mai i forbindelse med fremleggelse av kommuneproposisjonen for 2013. Møtet ble avviklet i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og KS Agder. Det ble ikke arrangert informasjonsmøte i forbindelse med statsbudsjettet.

Fylkesmannen har besvart spørsmål knyttet til utfylling av KOSTRA innrapporterings skjemaer og regnskapsføring, samt minnet kommunene om fristen for rapportering. Vi bruker aktivt KOSTRA-data i kommunedialogen og ved utarbeidelse av tilstandsrapporten og kommunebilder. KOSTRA-data har også vært brukt aktivt som del av veiledning i regelverket knyttet til likebehandling private barnehager og overgang til rammefinansiering på barnehageområdet.

Skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen. Det er høsten 2012 fordelt 38 mill. kroner i ordinære skjønnsmidler for 2013, hvorav 4,5 mill. kroner er avsatt til kommunale fornyings- og utviklingstiltak (fordeles våren 2013).

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Det er mange muntlige henvendelser fra kommunene (ordførere og rådmenn) om forståelsen av kommuneloven. Det gis generell veiledning om regelverket.

Fylkesmannen får også flere henvendelser fra publikum om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak. Det gjøres som regel noen forundersøkelser før henvendelsen eventuelt avvises. Det gis også en del skriftlig og muntlig

veiledning om regelverket.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMVA	6	3	3	0	0	0	1	0
Sum	6	3	3	0	0	0		

63.2 Valg

Fylkesmannen har mottatt få henvendelser knyttet til valgloven i 2012. Første halvdel av 2012 har det imidlertid vært en del henvendelser knyttet til valg av folkevalgte organ etter kommuneloven, som oppfølging etter valget i 2011.

Resultatområde 64 Forvaltnings- og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen har behandlet 11 klagesaker etter offentlighetsloven. Det gis løpende veiledning til kommunene om forvaltningslov og offentlighetslov

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har ikke hatt enkeltsaker knyttet til endring av kommune- eller fylkesgrenser. Det har imidlertid vært avgitt høringsuttalelse til forslag om endringer i inndelingsloven. Embetet har også brukt ressurser i forbindelse med søknaden fra de fire kommunene i Aust-Agder om overflytting til Vest-Agder.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å vurdere interkommunale løsninger der dette er naturlig. Særlig gjennom invitasjon til å søke skjønnsmidler blir dette fremhevet som et viktig kriterium.

Fylkesmannen har ikke prioritert å kartlegge omfanget av kommunenes bruk av den nye vertskommunemodellen og grad av myndighetsutføring.

Fylkesmannen registrer at forpliktende interkommunalt samarbeid på mange tjenesteområder er krevende å få til. Det er imidlertid et omfattende interkommunalt samarbeid innenfor barneverntjenesten og i tilknytning til samhandlingsreformen.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen avgjorde 202 klagesaker (211 saker i 2011) etter plan- og bygningsloven. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 6 måneder. Fylkesmannen har ikke klart å oppfylle fristen om tre måneders

saksbehandlingstid som ble lovfestet fra 1.7.12.

Det var også i 2012 en vanskelig personalsituasjon på saksfeltet. Fylkesmannen hadde ekstra engasjementer på saksfeltet i løpet av året. Fylkesmannen har arbeidet med både egne og kommunale rutiner for klagesaksbehandlingen. Sivilombudsmannen har bl.a. kommet med skjerpede krav til begrunnelse i kommunenes vedtak. Dette har ført til at flere klager har blitt tatt til følge i 2012 ved at flere tiltak er blitt opphevet eller omgjort. Klagen må være tilstrekkelig opplyst når Fylkesmannen mottar dem fra kommunene og sjekkliser for dette er utarbeidet som ledd i å forkorte saksbehandlingstiden hos Fylkesmannen. Saksbehandlingsregler har vært tema i folkevalgtopplæring og i møter med plan- og byggesaksmedarbeiderne i kommunene.

Antall mottatte nye klagesaker gikk ned i 2012 til 202 saker mot 280 året før.

Resultatet av klagebehandlingen viser at 97 saker (48 %) ble stadfestet, 56 saker ble opphevet (28 %), 48 saker ble omgjort (24 %) og 1 saker ble avvist (0,5 %).

Det ble fattet vedtak i 47 settefylkesmannssaker fra Rogaland. Det er omtrent på nivå med 2011. Av disse sakene ble 6 saker stadfestet, 9 saker ble opphevet og 32 saker ble omgjort. Omgjorte og opphevede saker utgjør 87 % av avgjørelsene.

I tillegg til det som fremgår av Sysamrapporten har det vært mange tunge omgjøringsbegjæringer. Flere klager slår seg ikke til ro med Fylkesmannens avgjørelser og begjærer vedtaket omgjort eller bringer saken inn for Sivilombudsmannen.

I 2012 er to store sakskostnadssaker avgjort. Den ene saken gjaldt en settefylkesmannssak som har vært for retten. Saken ble hevet ved kjennelse. Saksøker krevde dekning av sakskostnader da retten ikke tilkjente dekning. Fremsatt krav om sakskostnad på kr 97500 ble dekket med kr 31250. Avgjørelsen ble ikke påklaget.

Den andre saken var også en settefylkesmannssak som hadde pågått i flere år. Fylkesmannen omgjorde til slutt sitt tidligere vedtak med den følge at klager krevde saksomkostninger på kr 293646. Kravet ble etter behandling her redusert til kr 123157. Vedtaket ble ikke påklaget.

Det har ikke vært rettsaker i 2012.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det var en ekspropriasjonssak om samtykke til forhåndstiltredelse i 2012.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA				Ingen saker i 2012.
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Ingen saker i 2012.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMVA				
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 485 258,41	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 3 188 462,54	kr 0,00
Andre oppgaver under KR D	kr 361 278,11	kr 0,00
Sum:	kr 4 034 999,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Det er rapportert gjennom Nestor til statens helsetilsyn. Vi fikk inn 163 nye klagesaker i 2012 og hadde en restanse fra 2011 på 5 saker. Det er behandlet totalt 148 klagesaker hvorav 3 er avvist. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 0,8 mnd. Restanse ved årsslutt: 20 .

Det er en økning i antall saker fra 2012 til 2013.

Fylkesmannen har gjennomført opplæring av Nav ledere og mellomledere i lov om sosiale tjenester i NAV, med tilhørende forskrifter og rundskriv.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen deltar i koordineringsutvalg med NAV Fylke, KS og representant for rådmannsutvalget i fylket.

Vi har representant i styringsgruppa for Praxis-NAV på Universitetet i Agder. Fylkesmannen har via prosjektmidler støttet prosjekt "Fokus på barn" i NAV Kristiansand. Dette prosjektet er knyttet til Praxis-NAV.

Fylkesmannens opplæringstiltak mot ansatte i NAV kommune har vært koordinert med NAV Fylke.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er et sentralt virkemiddel i regjeringens innsats mot fattigdom. Alle som fyller kriteriene, har rett til et individuelt tilpasset kvalifiseringsprogram fra NAV-kontoret.

Vest-Agder ligger i likhet med resten av landet litt under forventet nivå på deltakere i KVP. Fylkesmannen har i året som er gått deltatt på KVP samlingene i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Tema på disse samlingene har blant annet vært hvordan Fylkesmannen kan bidra til å opprettholde aktiviteten på KVP området.

Fylkesmannen har i samlinger med kommunene, både med ledere og de som til daglig jobber med deltakere i KVP, tatt opp og diskutert KVP som tiltak og de forventninger som ligger til NAV kontorene i forhold til aktivitet.

Fylkesmannen har i 2012 redusert de faste nettverksmøtene som en hadde med NAV kontorene i 2011. Det er et ønske fra NAV kontorene at disse nettverksmøtene etableres igjen 2013. I forbindelse med opplæring i nytt rundskriv vil opplæring knyttet til KVP bli særlig vektlagt med egen opplæringsamling i starten av 2013.

Fylkesmannen har bidratt økonomisk, overfor en kommune, for å få på plass et tiltak for personer som er deltakere i KVP program.

Det er levert kvartalsvise rapporter på KVP til Arbeids- og velferdsdirektoratet om utfordringer knyttet til KVP

jobbing.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

I samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder gjennomførte vi Oppfølgingskurs (ekspertkurs) i økonomisk rådgivning 13-14 nov 2012 med totalt 40 deltakere. Ansvarlig for kurset var: Tor Waardal, Fylkesmannen i Hordaland

73.5 Boligsosialt arbeid

I 2012 fikk seks kommuner tilskudd til boligsosialt arbeid: Flekkefjord, Songdalen, Farsund, Kvinesdal, Marnardal og Audnedal og Mandal. Det ble utbetalt tilskudd med til sammen kr 3,154,461. Det er levert egen rapportering om embetets arbeid innen det boligsosiale arbeidet.

Det har vært et samarbeid med Husbanken, Fylkesmannen i Aust-Agder og Telemark om en felles boligsosial konferanse med til sammen hundre deltakere fra de ulike fylkene.

73.6 Barn og unge

Songdalen, Kristiansand, Marnardal, Åseral og Audnedal, Vennesla og Mandal var de kommunene som fikk tilskudd fra ordningen i 2012. Det ble utbetalt til sammen kr 1,350,000.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 96 982,66	kr 439 690,79
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 827 012,56	kr 415 378,67
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 312 473,07	kr 158 812,95
Andre oppgaver under AD	kr 26 991,42	kr 17 652,36
Sum:	kr 1 263 459,00	kr 1 031 534,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Se embetsoppdraget under Arbeids- og inkluderingsdepartementets område.

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering

I Vest-Agder har vi i 2012 oppdatert vår oversikt over de enkelte kommunenes koordinerende enheter. I brev som gikk ut i den forbindelse har vi informert om lovendringer med betydning for de koordinerende enhetenes ansvar for individuell plan. Fra tidligere kartlegging er vi kjent med at kommunene har etablert koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering selv om organisering og funksjoner kan være noe ulikt.

Det er stadig behov for mer informasjon til kommunene når det gjelder koordinerende enheter, og vi planlegger en samling om dette i 2013.

Vi har også i 2012 innhentet informasjon om hvordan situasjonen er i de enkelte kommunene når det gjelder nøkkelpersonell i rehabilitering, som fysioterapeuter og ergoterapeuter. Vi fikk svar fra 10 av 15 kommuner, og av disse hadde to gjennomført økninger i antall årsverk for å møte økte rehabiliteringsutfordringene etter samhandlingsreformen. Vi er kjent med at flere kommuner nå gjennomfører lignende endringer.

På Fylkesmannens høstkonferanse høsten 2012, hadde vi et eget tema om elektronisk individuell plan og hvilke muligheter som ligger i dette.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Vi har lagt ut informasjon om prosjektet Familieveiviser på våre nettsider, og gitt informasjon på ulike samlinger med representanter fra kommunen.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har hatt kontakt med de aktuelle kommuner. I alt finnes det fire personer fordelt på to kommuner, som kommer inn under denne gruppen. Innhentet informasjon ble videresendt til Helsedirektoratet ved egen rapportering i mai 2012. Av rapporten fremgår det at verken beboerne eller pårørende har uttrykt ønske om annen boform.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Den årlige Høstkonferansen om helse og omsorg som Fylkesmannen arrangerer og hvor kommunene er målgruppen, hadde ulike utfordringer ved samhandlingsreformen som tema. Fylkesmannen deltok på studietur med Kommunenes Sentralforbund (KS) sitt e-helsenettverk til Skottland i februar. Fylkesmannen deltok på KS' regionale konferanse om økonomiske virkemiddel og styringsdata i samhandlingsreformen 15.02.12. Det har vært gjennomført kommunebesøk til fire kommuner i fylket gjennom året; Audnedal, Marnardal, Vennesla og Hægebostad og samhandlingsreformen har vært et sentralt tema i kommunebesøkene. I halvårsmøte med sykehusledelsen ved Sørlandet sykehus i august var virkninger av, og utfordringer knyttet til samhandlingsreformen hovedtema. Fylkesmannen har fulgt arbeidet med utviklingen av samarbeidsavtalene mellom sykehusforetak og kommunene tett.

Fylkesmannen har deltatt i arbeidet for å få studium i «Helse i plan» til Universitetet i Agder (UiA). Studiet starter opp ved UiA høsten 2013.

Fylkesmannen arrangerte kurs for kommunene om de nye helselover 12. og 13. januar 2012. Samhandlingsreformen var tema på kommunelegemøte for Agder 31.01. – 01.02. Samhandling mellom 1. og 2. linjetjenesten/samhandlingsreformen var hovedtema på Båly-konferansen 26.-27.11.2012.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen gjennomførte i januar to kurs helselovgivningen hvor det også ble vist til den tydeligere rollen koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering har med et overordnet ansvar for arbeidet med IP og for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator.

Vi har i 2012 oppdatert vår oversikt over de enkelte kommunenes koordinerende enheter. I brev som gikk ut i den forbindelse har vi informert om lovendringer med betydning for de koordinerende enhetenes ansvar for individuell plan.

Elektronisk individuell plan var tema på Fylkesmannens høstkonferanse som hadde en bred deltagelse fra kommunene.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

76.4 Utgår

76.5 Felles digitalt nødnett

I 2012 har Fylkesmannen i Vest-Agder nøye fulgt utviklingen med etablering av nytt felles digitalt nødnett. Fylkesmannen deltok på direktoratets møte med kommunene om nødnettet i januar. Fylkesmannens ledergruppe hadde i mars besøk av Direktoratet for nødkommunikasjon og gjennomgikk status og planer for utbygging i fylket, samt drøfting av mulige utfordringer. I november arrangerte Fylkesmannen sammen med Helsedirektoratet dagsseminar for kommunene om helseberedskap, der nødnettet var deltema. Nødnettet var videre deltema på årlig møte for ordførere og rådmenn i fylket i november. I planlegging av møte for kommunelegene i Agder-fylkene i januar 2013 ble nødnettet lagt inn som ett av temaene.

Fylkesmannen anser at kommunene totalt sett er godt informert både om nødnettet generelt og om de helsemessige aspektene ved dette før igangsetting av fase 2 i utbyggingen.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

I 2012 har det innen helsemessig og sosial beredskap fortsatt vært en sentral oppgave å sikre god oppfølging av dem som ble berørt av terrorhandlingene 22. juli 2011. Dette er ivaretatt gjennom dialog med de berørte kommunene og spesialisthelsetjenesten, samt ved oppfølging av rapporteringer til sentrale organ.

I november ble det i samarbeid med Helsedirektoratet arrangert en dagskonferanse om helseberedskap for kommunene. Helseberedskap ble lagt inn som deltema under planleggingen av kommunelegemøtet for Agder i januar 2013. Kommunenes planer for helsemessig og sosial beredskap er i all hovedsak elektronisk basert.

Det er foretatt planlagt tilsyn med den helsemessige og sosiale beredskapen i fire kommuner.

77.2 Fritak frå forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	1	10
Sum	1	

77.3 Særfrådrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	27	15
Sum	27	

77.4 Førerkort

77.4 Førerkort

Totalt antall behandlede saker i 2012 var 1203, mot 1280 i 2011 og 966 i 2010. Reduksjonen i antall saker fra 2011 til 2012 utgjør 6 %. Det har vært en økning på 23 % i saker hvor fylkesmannen anbefaler politiet å inndra førerkortet. Det er å anta at en stor del av økningen skyldes en mere systematisk og bevisst meldepraksis hos helsepersonell.

Fylkesmannen er initiativtaker til årlig tverretattlig møte hvor utfordringer på førerkortfeltet diskuteres. Faste deltakere i tillegg til fylkesmannen er politiet og Statens vegvesen. Fra 2013 deltar også fylkesmannen i Aust-Agder.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	1203	40
Sum	1203	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMVA	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Felles barnevern sosial og helsemelding

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A

Det ble første halvår 2012 gjennomført tilsyn i to kommuner. Det ble gitt avvik ved begge tilsynene, som begge ble lukket ved utgangen av året.

Sogndalen kommune ble besøkt i mai og november i forbindelse med opplæring i regelverk og praksis.

Alle vedtak i kommunene og på sykehuset og er fulgt opp ved at vi gir en individuell tilbakemelding til den som har fattet vedtaket. I 2012 har det ikke vært klagesaker.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen har gjennomført ulike tiltak for å formidle ny folkehelselov og endringer i andre relevante lover. Høsten 2012 arrangerte Helse- og omsorgsavdelingen, i samarbeid med Fylkeskommunen, «Høstkonferansen» for ansatte i kommunene, administrasjon og politikere i fylket.

Fylkesmannen arrangerte et dagsseminar for ansatte og ansvarlige for frisklivssentralene i kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført flere kommunebesøk og holdt innlegg om folkehelsearbeid og nytt lovverk. Vi har hatt et samarbeid med frivillige organisasjoner og deltatt med innlegg om folkehelsearbeid.

Fylkesmannen har vært aktiv samarbeidspartner med Kommunenes Sentralforbund og Universitetet i Agder i forbindelse med planlegging og implementering av et nytt studietilbud i Agder, «Helse i plan-studiet».

Fylkesmannen har vurdert kommunale og regionale planer/ høringsutkast i henhold til statlige krav.

Fylkesmannen deltar i regionalt planforum bestående av ansatte i Fylkeskommunen, Statens vegvesen, Statens kartverk, Kystverket og Fiskeridirektoratet. I forumet har kommunene blant annet fått anledning til å presentere problemstillinger knyttet til plan- og enkeltsaker etter plan og bygningsloven.

Det er ca. halvparten av kommunene som har en drøfting av folkehelseutfordringer i planstrategien etter plan- og bygningsloven, mens flesteparten av de resterende kommunene planlegger en drøfting i fremtidig planarbeid. Det er videre ca. halvparten av kommunene som har fastsatt en folkehelsepolitikk i planer etter plan- og bygningsloven, mens flesteparten av de resterende kommunene planlegger oppstart av dette arbeidet.

Fylkeskommunen har en drøfting av folkehelseutfordringer og fastsatt folkehelsepolitikk i Regionplan Agder.

83.2 Miljørettet helsevern

De faglige utfordringene på feltet er blant annet knyttet til at kommunelegefunksjonen i flertallet av kommunene er ivaretatt i små deltidsstillinger. Mangel på teknisk-hygienisk kompetanse er også et problem. Fylkesmannen ivaretar en viss rådgivende "andrelinjefunksjon", men har selv begrenset kapasitet. Miljørettet helsevern var deltema på kommunelegemøtet for Agder i 2012.

En klagesak har vært avgjort i 2012; dessverre med lengre saksbehandlingstid enn åtte uker. Det sistnevnte har sammenheng med generell ressursituasjon og økte oppgaver knyttet til andre forvaltningsoppgaver. Ved årsskiftet var det fire ubehandlede saker.

Foruten vedtak i klagesaker har det i ikke liten grad vært gitt råd til publikum og kommuner både skriftlig og telefonisk.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Tematiske innsatsområder

Det er 13 av 15 kommuner som har et tilbud i ulik grad innenfor frisklivssentral konseptet. Alle disse

kommunene ble tildelt midler til etablering og videreutvikling av tilbudet i frisklivssentralen.

Ernæring

Det er totalt syv av 13 kommuner som tilbyr «Bra Mat» kurs i frisklivssentralen. I en kommune tilbys gratis frukt og grønt i skoletiden, flere enkelt kommuner deltar i skolefruktordningen.

Fysisk aktivitet

De aller fleste kommunene har ulike tilbud om fysisk aktivitet i frisklivssentralen (10 av 13).

Fylkesmannen har holdt innlegg og deltatt i paneldebatt om fysisk aktivitetsnivå og helseeffekt av fysisk aktivitet for barn/unge i samarbeid med frivillige organisasjoner i fylket.

Tobakk

Fylkesmannen har formidlet tobakksforebyggende arbeid, røykestatistikk og bruk snus via lokale media. I tillegg ble verdens tobakksfrie dag markert i fylket.

Det er totalt seks av 13 kommuner som tilbyr røykeslutt- kurs i frisklivssentralen. Det er videre to kommuner i fylket som har vedtatt å være en røykfri kommune, mens flere kommuner drøfter dette.

I 2012 deltok 91 % av elevene på ungdomstrinnet i FRI-programmet, og dette er en fremgang på 4 % sammenlignet med 2011. Gjennom en deltagerkonkurranse ble fire klasser fra ulike ungdomsskoler i tildelt midler. Premiene ble benyttet til et helsefremmende tiltak eller veldedighetsarrangement.

Seksuell helse

Fylkesmannen har samarbeidet med kommune- og studenthelsetjenesten innenfor seksuell helse. Det ble tildelt midler til forebygging av uønskede svangerskap og abort til ulike prosjekter i fylket.

83.6 Smittevern

Det har ikke vært noen eget smittevernarrangement for helsepersonell i fylket i 2012. Smittevern har imidlertid vært tatt opp i tilsutning til andre tema, bl.a. på kommunelegemøte for Agder og i møte med ledende helsesøstre. Fylkesmannen har også vært på tilbudssiden med smitteverninformasjon i sin løpende kontakt med helsetjenesten i fylket. Smittevern ble trekt fram under dagsseminar for kommunene om helseberedskap i november. Smittevern har også inngått som delemne under planlagte tilsyn med helsemesig og sosial beredskap i fire kommuner.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Sett i nasjonal sammenheng har Vest-Agder god - og ikke minst stabil fastlegedekning og -kapasitet, uten langtidsvakante hjemler. Mens det for noen år siden var problemer med dekningen av allmennleger i små innlandskommuner, er dette nå et marginalt problem. Økende gjennomsnittsalder på legene i mange kommuner har dog som konsekvens at andelen fastleger som deltar i legevakt går ned. Søknader til Nasjonalt råd om nye legehjemler er alle blitt innvilget.

Mange av fastlegene er engasjert i tiltak for livsstilsintervensjon, bl.a. med "Aktivitet på resept" i flertallet av kommunene.

Det har i Vest-Agder aldri vært aktuelt med dispensasjon fra fastlegeordningen etter forskriftens § 17.

84.2 Turnustjeneste

Vest-Agder fikk i 2012 et nytt pålegg om opprettelse av tunusplass for leger. Plassen ble lokalisert til Kristiansand kommune, Hellemyr legekantor. Kristiansand kommune har nå seks turnusstillinger. Totalt i Vest-Agder fylke var det i 2012 17 plasser. Vi fikk i 2012 tildelt samme antall kandidater som vi hadde plasser, og har derfor ikke hatt ventelister. Vest-Agder var representert på møte om turnusfeltet i regi av Helsedirektoratet høsten 2012. Informasjonsbehovet mot kommune om endringene i turnusordningen, økte mot skutten av 2012.

Det har totalt vært avholdt sju kursdager for turnuslegene, noen av disse i samarbeid med Aust-Agder. Kursdagene har vært fordelt på introduksjonskurs, akuttkurs og Fylkeslegens kurs i offentlig helsearbeid.

Av 17 turnusplasser oppgir 15 at de har fått den praktiske tjenesten for turnuskandidater i sykehjem inn i faste former. Også de to resterende turnusplassene gir sykehjemspraksis, men ikke i et fast opplegg.

Vest-Agder hadde fem turnusplasser for fysioterapeuter i kommunene i 2012. Vi er også kjent med at en kommune hadde en "privat" turnuskandidat uten tilskudd og lønn.

På forespørsel om kommunene kunne ta imot flere fysioterapeutkandidater, svarte de fleste at de opprettholdt status quo, én kommune har vært ute av ordningen, men blir med igjen fra 15.8.2013. Årsakene som oppgis, er overveiende økonomisk betinget.

Vest-Agders fysioterapeutkandidater har deltatt på kurs i offentlig helsearbeid i regi av Fylkesmannen i Telemark vår og høst 2012. Fra våren 2013 er det agderfylkene som skal arrangere kurs i offentlig helsearbeid for fysioterapeutkandidatene fra Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder.

Høsten 2012 arrangerte Fylkesmannen i Vest-Agder i samarbeid med Aust-Agder og Telemark et kurs for fysioterapeutveiledere fra disse tre fylkene samt Buskerud og Vestfold. Vi hadde 28 deltakere nokså jevnt fordelt over de fem fylkene, og evalueringen gav inntrykk av at dette var et etterlengtet tilbud, som ønskes gjentatt.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og pasient- og brukerrettighetsloven

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det rapporteres at samarbeidet mellom fengselshelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten fungerer godt. Hver innsatt har kontaktbetjent. Det arbeides med individuell plan under soning og ved løslatelse. En sykepleier arbeider både i fengselshelsetjenesten og ved den kommunale legevakta; dette vurderes som nyttig for samhandling ved behov for legevaktstjenester.

Fengselet har avtale med en psykiater som kommer en gang i uka. Det oppleves at han er tilgjengelig ved behov. Psykiateren er tilsatt ved Sørlandet sykehus HF, Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, og har ønsket og relevant kompetanse for oppgaven i fengselet.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjenforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen holder kontinuerlig fokus på helsetjenestetilbudet til disse gruppene når det gjelder bruk av veileder og forebyggende tiltak.

Fylkesmannen deltok på et seminar om integrering av Farwha Nielsen 27.11.2012, arrangert av Familiekontoret i Vest-Agder, Konfliktrådet og Integrerings- og mangfoldsdirektorat.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen holder et kontinuerlig fokus på helsetjenestetilbudet til disse gruppene for å sikre god tilgang til likeverdige helse- og omsorgstjenester for samisk befolkning og for personer med innvandrerbakgrunn som trenger språklig og kulturell tilrettelegging. Vest-Agder har imidlertid få samiske innbyggere. Vi er ikke kjent med at noen av denne gruppen har behov for et eget tilbud fra helse- og omsorgstjenesten. Det ser ut til at de får

adekvate tjeneste innen de ordinære tilbudene.

Kristiansand kommune, som har flest minoritetsgrupper, har eget helsetjenestetilbud for disse. Gruppene er behandlet i ulike handlingsplaner og omsorgsplan. Tolketjenesten er godt utbygget.

Midt-Agder friluftsråd har eget friluftssopplegg og treningstilbud for minoritetsgrupper.

Den overordnede vurdering av kommunenes systematiske ivaretagelse av helse- og omsorgstjenestetilbudet til urbefolkningen og andre minoritetsgrupper synes å være tilfredsstillende.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Fylkesmannen holder kontinuerlig fokus på helsetjenestetilbudet til disse gruppene når det gjelder oppfølging og videreutvikling av overgrepsmottakene og helsetjenestene til overgrepsutsatte.

Alle fylkets kommuner deltar i ordningen med felles overgrepsmottak lokalisert til Kristiansand legevakt. Det er ca. 40 overgrepssaker årlig, de aller fleste skjer i Kristiansand. Det er utfordringer knyttet til økonomisk drift og tilfredsstillende vaktordninger ved mottaket. Samarbeidet med politiet fungerer fint.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Om gjennomføring av nye retningslinjer: Fylkesmannen har deltatt på to møter med ledende helsesøstre, bistått med kurs i motiverende intervju, samt holdt en presentasjon om interkontroll og avvikshåndtering.

Om kapasiteten i helsestasjon og skolehelsetjenesten: Det er innrapportert kapasitet i helsesøstertjenesten fra hver kommune, fordelt på antall fødsler, antall barn 0-5 år, antall barn i grunnskolen og antall barn i videregående skole. Noen kommuner har flere helsestasjoner, som de bruker en del reisetid til. Noen kommuner har også flere små skoler og lang reisevei mellom skolene. I flere kommuner er familiesenterene lagt administrativt under helsesøstertjenesten. Noen kommuner har asylmottak som krever ekstra oppfølging fra helsesøstertjenesten.

Helsesøstre i mange kommuner opplever at det ikke følger ressurser med de nye oppgavene som de er pålagt: Vekt/høyde-målinger og den oppfølgingen dette krever, frivillige underlivsundersøkelser, ammekyndig helsestasjon, hpv- vaksine osv. Noen helsestasjoner ser seg nødt til å redusere med for eksempel én av de anbefalte helsekontrollene eller tidlig hjemmebesøk til flergangsfødende. Det har for øvrig ikke kommet klager på tjenesten til Fylkesmannen på manglende oppfølging fra tjenestemottakerne. Fylkesmannen er likevel bekymret for at tjenesten synes å redusere sine tilbud for å få tid til nye oppgaver.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Deltatt på ett møte med kommunejordmødrene i fylket. Fylkesmannen har fått inn rapport på kapasiteten i jordmortjenesten fra alle kommuner. Det er rapportert om små stillinger: 20%, 30%, 40 %. Bare tre kommuner har jordmor i full stilling. Tre kommuner har interkommunalt samarbeid om svangerskapsomsorgen.

Det er meldt om for lav dekning i jordmortjenesten fra noen kommuner i Vest-Agder: Sirdal bruker pensjonert lege, Marnardal mangler jordmor.

Bekymring:

I sommerferien er det høysesong for fødsler fordi barna som fødes før 1. september er sikret barnehageplass året etter. Da avvikler jordmødrene sommerferie, uten at det settes inn vikar. Da stenges sykehuset, slik at mor legges på barsel. Tidlig utskrivning og postgang gjør at jordmødrene ikke er varslet om fødsel. Mange kommer uanmeldt/ringer fortvilet for ammeveiledning. Mange plages med stramme sting, etterriker ol.

Det er HF som har overtatt ansvaret for følgetjenesten., jf. delavtale nr. 8. Men jordmødrene opplever at det som står i avtalen ikke blir fulgt opp. Jordmødre blir ringt til hele døgnet, også i helger for å stille opp for fødende som er på vei i ambulans. Bør den kommunale legevakt ha en avtale om en jordmor på vakt?

Jordmorstillingene er altfor små. Det er ikke mulig å planlegge eller følge opp tverrfaglige møter. Det blir for liten tid til dokumentasjon og faglig oppdatering.

I kommuner uten kommunelege med kurativ virksomhet er det vanskelig å få tatt/analysert blodprøver m.m. i

svangerskapsomsorgen. Det er mangel på tilgang til laboratorier. Noen kommuner hat kun privatpraktiserende leger som ikke hat avtale med jordmor om prøvetaging.

84.10 Kjønnslernlestelse

Mottaksskolen i Kristiansand ble tildelt Kr. 40 000-, til ICDP- foreldreveiledningsprogram for minoritetsspråklige, der forebygging av kjønnslernlestelse står sentralt.

84.11 Tannhelse

Det er gjennomført samarbeidsmøte mellom Fylkestannhelsetjenesten og Fylkesmannen. Det er inngått samarbeidskontrakt mellom fylkestannhelsetjenesten og sykehjem i kommunene. Det arbeides kontinuerlig for at tannhelsetjenesten skal inngå som en sentral aktør i det lokale folkehelsearbeidet.

Den offentlige tannhelsetjenesten i Vest-Agder har med støtte fra UDI utarbeidet to opplysningsfilmer om tannhelse beregnet på fremmedspråklige familier og enslige mindreårige som bor i Norge. Filmene er tilrettelagt for 15 språk.

Resultatområde 85 Specialisthelsetjenesten

85.1 Abortloven

Fylkesmannen har ikke hatt henvendelser innen dette området i år. Vi er kjent med at det er et relativt stor antall helsepersonell på Sørlandet som reserverer seg. Sørlandet sykehus har imidlertid organisert seg slik at det på Gyn avd, hvor inngrep foregår/iverksettes, alltid er tilstrekkelig personell .

85.2 Sterilisering

Vi har ikke hatt saker for sterliseringsrådet i 2012.

85.3 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMVA	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	310	7
Sum	310	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMVA	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Det er etablert en gruppe hos Fylkesmannen som ivaretar arbeidet med å gjennomføre Omsorgsplan 2015. Det er en styringsgruppe med Fylkesmannen, Fylkeslegen og Utdanningsdirektøren, samt en medarbeider i en prosjektgruppe med hovedansvar for det konkrete arbeidet med planen. I juni 2012 gikk en prosjektmedarbeider av med pensjon, og derfor ble det satt av noe mindre ressurser totalt sett til arbeid med Omsorgsplan 2015. Dette har medført mindre trykk enn ønskelig i 2012 på for eksempel arbeid med sykehjemslegenormen. Det er avholdt to møter i styringsgruppen, 19.06 og 19.12. 2012.

I arbeidet med Kompetanseløftet er det etablert en ressursgruppe med deltakere fra Fylkeskommunens utdanningsavdeling, Universitetet i Agder og KS Agder, som har hatt to møter i 2012. Det ble enighet om å arrangere en tverrfaglig konferanse 13.02.2013 med fokus på kompetansetilskudd, utdanningstilbud, erfaringsutveksling fra Larvik kommune på helsefagutdanning- og lærlingeløp for assistenter (Topp-prosjektet), samt fokus på kompetanseplanlegging/ samhandlingsreformen ved KS/Agder.

I tillegg er bruk av tilskuddsmidler, behandling av søknader til kompetansetilskuddet og satsing på kompetanseheving, diskutert tverrfaglig internt i embetet med rådgivere innen psykisk helse, rusfeltet, rehabilitering/habilitering, forebyggende helsetjenester og folkehelsearbeid.

I Fylkesmannens styringsdialog med kommunene (kommunebilder) har Omsorgsplan 2015 vært tema i 2012. Prosjektansatte har fulgt opp Omsorgsplan 2015 via nettverksforum for helse- og omsorgsledere med samling 26.04.2012, videreformidling og rådgivning via e-poster, arrangement av tverrfaglig høstkonferanse "På rett kurs?" den 11. og 12. september for kommuneansatte med fokus på samhandling og folkehelse. Konferansen inneholdt blant annet presentasjon av Nevroplan 2015 (Helga K. Haug), oversiktsarbeid i folkehelse (Pål Klippenes), frisklivsentraler (Heidi Myklemyr, Modum), tilsynsnettverk sykehjemsleger (Arendal), aktiv omsorg gjennom egenmestring ved Lisbeth Nebb, Åfjord kommune og INN PÅ TUNET som dagtilbud til demente og andre som trenger aktiv omsorg og egenmestring, ved Brit Mjåland, Marnardal.

Demensplan 2015/Nasjonalt kartlegging og spredningsarbeid knyttet til dette fulgt opp ved egen konferanse for kommunene i Vest-Agder den 14.12.2012 - se pkt. 86.2.

I Fylkesmannens nettverksforum for helse- og omsorgsledere 26.04.12 ble lederutdanning i regi av Fagkademiet, RO og Høgskolen i Hedmark presentert. Masteroppgaven "Deltid på sykehjem. Lederens interne vikarbyrå?" av Geir Evensen ble presentert. Det var også presentasjon av et prosjekt om forebyggende hjemmebesøk fra USHT i Agder, og prosjekt "Lenger i eget liv" som foregår i Listerkommunene. Nettverksforumet er også arena hvor ledere fra USHT Songdalen og Kristiansand deltar, og får innspill fra kommunale helse- og omsorgsledere på kompetanse- og utviklingstiltak.

Prosjektmedarbeider deltar i intern gruppe som har fokus på samhandling. I januar ble det gjennomført tre opplæringskonferanser i de nye helselovene (ca. 380 deltakere.) I tillegg følger vi opp saker som vedrører samhandlingsreformen lokalt, og deltar på aktuelle møter og konferanser som har dette som tema og som berører Fylkesmannens oppdrag.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har i møter med kommunene lagt vekt på tilrettelegging av boliger, opprettelse av dagsenter samt kompetanseheving ved bruk av materiell fra Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse (NKAH).

Prosjektmedarbeidere har løpende kontakt med Utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester i Kristiansand og Songdalen, som i 2011 etablerte felles Fag- og samarbeidsråd, med felles virksomhets- og styringsdokument, og som er svært positivt sett fra Fylkesmannens side. Prosjektmedarbeidere har deltatt i referansegrupper ved UiA relatert til videreutdanning innen lindrendeomsorg og behandling, og i etablering av videreutdanning fra jan. 2012 i Demens og psykisk helse. I tillegg har vi arrangert lokalt samarbeidsmøte med Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse (01.04.2012) sammen med Utviklingssentrene og geriatrisk klinikk ved SSHF, spesielt med tanke på lokal oppfølging av ABC-seminarer.

Demensplan 2015/Nasjonalt kartlegging og spredningsarbeid knyttet til dette fulgt opp ved egen konferanse for kommunene i Vest-Agder den 14.12.2012 der Nasjonalt kompetansesenter presenterte fersk miljøarbeidsperm og aktuelle endringer i ABC- permer og Helsefagutdanning i regi av NKAH, og hvor USHT ved Demenskoordinatorer i Kristiansand (Irene Sandven) og Songdalen (Inger Lise Markussen) presenterte status og planer for spredning og opplæring innenfor demensnettverket. Fylkesmannen (Ingrid Mydland) informerte om status i Vest-Agder relatert til hovedsatsningene i demensplan 2015, samt hvilke tilskuddsordninger som kan søkes på fra Helsedirektoratet.

Det er gjennomført møte 17.12.2012 mellom landbrukavdelingens prosjektrådgiver for Inn på tunet og tilbyder på gårdsbruk, samt representanter for Kristiansand og Songdalen kommune for å bidra til økt antall dagplasser innen aktiv omsorg for demente.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Kompetansetilskuddet/Kompetanseløft 2015 utgjorde 2.848.000,- kr. for Vest-Agder i 2012. 14 av 15 kommuner søkte om tilskudd i 2012, og tilskudd til videreutdanninger i regi av Universitetet i Agder administreres via tilskudd til Utviklingssenteret i Songdalen som har administrativt og praktisk ansvar for oppdrag om videretudanninger. I Vest-Agder har nå 15 av 15 kommuner hatt ABC -deltakere, og per 30.09.2012 var det registrert 966 deltakere som har vært med på ABC-opplæring, en økning fra 720 i 2011. Flere av kommunene venter veldig på oppstart som pilotkommune i ABC opplæring i miljøarbeid i 2013. For å øke antall helsefagarbeidere blant ufaglærte i sykehjem/omsorgsarbeid ble det gitt et stimuleringsstilskudd til avslutning av et prosjekt i regi av Vest-Agder fylkeskommune ved rådgiver på karrieresenteret i Listerregionen, om gjennomføring av helsefagutdanning for 14 elever med praksiserfaring fra omsorgssektor uten rett til utdanning. Prosjektet resulterte i at 10 gjennomførte fagbrev 7. juni 2012.

Kampanjer for økt rekruttering til omsorgsyirket er støttet ved formidling av informasjon til helse- og omsorgstjenesten i kommunene, samt støtte til gjennomføring av fylkesmesterskap i helsefag våren 2012 med kr. 25.000 fra Omsorgsplan 2015.

Tall fra Vest-Agder fylkeskommune viser at i 2012 gjennomførte 83 (hvorav åtte menn) videregående opplæring. Syv avla fagprøve i helsefag. Behov per år i Vest- Agder for å nå mål i kompetanseløftet 2015, er at det utdannes 180 helsefagarbeidere hvert år. For å nå målene i kompetanseløftet om tilstrekkelig nyrekruttering av helsefagarbeidere i Vest-Agder, må det fortsatt være fokus på dette gjennom støtte til rekrutteringstiltak for ungdom og kompetansetilskudd til utdanning av ufaglært personell i omsorgssektoren. I tillegg er kommunene i Vest-Agder oppfordret til å vise i sine kompetanseplaner hvordan de vil gjennomføre strategi med økning av 20% i læreplasser inne omsorgsfeltet, jf. nasjonal målsetting. Det er informert om ulike måter å utdanne helsefagarbeidere på, enten via ordnært videregående skolesystem, Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse eller via egne tilrettelagte samarbeidsprosjekter mellom skole og helse/ omsorg.

Måloppnåelse i kompetanseplan 2015 for miljøterapeuter/bachelornivå ser ut til å ha god dekning, ikke minst som en effekt av gjennomførte distriktbaserte bachelorutdanninger i fylket inne sykepleie og vernepleie. Det er etablert distriktbasert sykepleier og vernepleierutdanning i Lister/Lindesnesregionen i 2012.

Når det gjelder rapportering, har to kommuner bedt om å ettersende kompetanseplan. De øvrige har levert kompetanseplan sammen med søknad om tilskudd.

Regnskapsmessige krav ble presentert på deltakelse i møte med Helsedirektoratet i februar 2012 (inkl.

revisorattestering etter gjeldende regelverk) på rapportering, og følges opp gjennom kriterier gitt i tilskuddbrev og informasjon i møter med nettverksforum for helse- og omsorgsledere.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem

Fylkesmannen har deltatt på regionalt samarbeidmøte med Husbanken, og utviklet nye samarbeidsrutiner etter avvikling av Fylkesmannens kvoteregulering fra og med 2012. Søknader om tilskudd oversendes Fylkesmannen fra Husbanken for vurdering og uttalelse før eventuelt tilsagn gis. Det vurderes i hver enkelt sak behov for felles vurderinger, møter eller befaring med kommunen som søker. Nasjonalt var kvoten for antall nye boliger satt til 1500 i 2012. I 2012 har Husbanken innvilget 6 investeringstilskudd til 29 omsorgsboliger og 7 sykehjems plasser i hhv. 5 kommuner (Kristiansand 2 tilsagn, Farsund, Hægebostad, Søgne, Lindesnes) i Vest-Agder.

Totalt er det i Vest-Agder gitt tilskudd til 306 boenheter etter 5 år av totalt 8 år i Omsorgsplan 2015 (2008 - 2015) Tidligere beregnet kvote for Vest-Agder var 420 enheter for hele perioden.

Fylkesmannen ved prosjektmedarbeider på Omsorgsplanplan 2015 arrangerte 26.04.2012 konferansedag for Helse- og omsorgsledernettsverket i Vest-Agder i Lyngdal kommune, hvor vi også fikk besøke "Hjem 2015", som er en bolig tilrettelagt for egenmestring, trygghet og økt sosial kontakt via smarthus teknologi og velferdsteknologisk programmering. På den måten har Fylkesmannen medvirket til informasjon og veiledning i hvordan utforming av omsorgsboliger og sykehjem kan inkludere velferdsteknologi, og at dette må inkluderes i kommunale planer og prosjekter, jf. NOU 2011:11 og Veileder for investeringstilskudd til sykehjems plasser og omsorgsboliger (Husbanken)

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har avholdt sin årlige kvalitetskonferanse for kommunene der erfaringer fra tilsyn innen de ulike fagområder er presentert og diskutert. Konferansen har god oppslutning fra rådmannsnivå og fagenheter i kommunene, men også fra ledelsen og avdelingene hos Fylkesmannen samt representanter for KS. Representanter fra sentrale myndigheter (dep. tilsynsmyndigheter) har også bidratt med foredrag om sentrale emner innen kvalitetsarbeid. Konferansen er et viktig bidrag for kunnskap om kommunen ser behov for å få styrket arbeidet med kvalitetssystem, herunder internkontroll. Se også resultatmålene under 76.3.

Bruk av kvalitetsindikatorer/IPLOS i kommunenes planlegging og utforming av tjenestetilbudet jf. resultatmål 86.10, er tatt opp ved kommunebesøk/ komunebilde (Audnedal, Marnardal, Vennesla, Hægebostad), ved representasjon og innspill om bruk av Iplos til lokal styring, og på konferanser med kommuner og regionale nettverk (Lister helsenettverk, Knutepunkt Sør) - der statistikk og vurdering av omsorgs- og pleietyngde har vært tema.

Når det gjelder normering av legetjenester skjer endringer i prosenttall for antall legetimer i sykehjem som følge av endringer i antall senger i bruk. Flere sykehjem i Vest-Agder har hatt ledige senger i langtidavdeling siste år, men økt trykk på korttidsopphold, som medfører større trykk på fastlegeordning rettet mot rehabilitering og oppfølging av hjemmeboende pasienter som oppholder seg for kortere opphold i institusjon. Det betyr at legenormeringstall ikke er vesentlig endret fra foregående år som følge av økning i sykehjemslegehjemler, men som følge av ødret driftsvolum på bruk av sykehjems plasser. Fylkesmannen fokuserer på temaet i møter med kommuner om samhandlingsreform og ved støtte til prosjekter som nettverksforum for sykehjemlser i Vest-Agder. Kommuneoverlege Erik Werner fra Arednal kommune holdt innlegg på Høstkonferansen i Vest-Agder om "Sykehjemslegen -ny rolle" og bidro med eksempler på hvordan de hadde løst utfordringene i Arendal.

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å vektlegge Etisk kompetanseheving gjennom å delta i prosjekt "Etisk kompetanseheving i kommunene". Utviklingssenter for Sykehjem og hjemmetjenester i Vest-Agder (USHT) - Kristiansand og Songdalen - samarbeidet om å arrangerte Etikkdagen for ansatte i sykehjem/hjemmetjenester i Aust- og Vest-Agder i september 2012. 120 personer var tilstede for å ta inn temaene: "**Etisk refleksjon i omsorgssektoren**" v/ Dosent, cand.theol Einar Aadland, Diakonhjemmets høyskole, Oslo og "**Når omsorgssektoren møter media**" v/ Nyhetsredaktør Mari Horve Reite, Fædrelandsvennen.

Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring blir kjent blant ansatte og ledere i pleie- og omsorgstjenesten gjennom informasjon om retningslinjer og "Kosthåndboka" som kom ut etter

sommeren 2012. Kosthåndboka er også lagt ut på FMVA sine nettsider. HelseDirektoratets elektroniske kartleggingsverktøy ble lagt ut på våre nettsider når det kom høsten 2012.

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

I arbeidet med Kompetanseløftet er det etablert en koordineringsgruppe med deltakere fra fylkeskommunens utdanningsavdeling, Universitetet i Agder og KS Agder, som har hatt to møter i 2012. I tillegg er tilskuddsmidler og satsing på kompetanseheving diskutert tverrfaglig basert på søknader til kompetansetilskuddet med rådgivere innen psykisk helse og rus samt rehabilitering/habilitering, forebyggende helsearbeid og folkehelse. Fylkesmannen har deltatt i referasnegruppe på Universitetet i Agder sammen med Utviklingssentrene i Songdalen og Kristiansand for å følge opp videreutdanninger innen lindrende omsorg og psykisk helse og demens. Kompetanseløftet var tema på Fylkesmannens samling med kommunalt helse- og omsorgslederforum 26. april 2012, med vektlegging av helsefagarbeiderutdanning og lærlingplasser i kommunal omsorgstjeneste, samt infomrasjon om lederutdanning i regi av Fagakademiet, RO og høgskolen i Hedmark. Representant for prosjekt "Bli helsefagarbeider" har deltatt på Fylkesmannens aktuelle samlinger og konferanser gjennom året. Rådgiver har deltatt på erfaringskonferansen i regi av Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse ift. ABC- opplæring, samt arrangert møte lokalt i Vest-Agder mellom NKAH, USHT og Fylkesmannen.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Ny helselovgivning fra 2012 og konsekvenser av denne for forvaltningen og saksbehandlingen var tema på konferanser holdt x 3 dager, først i desember 2011, og grunnet stor oppslutning ble kursene også holdt 12. og 13. januar 2012.

Mer enn 350 personer fra kommunene deltok til sammen på disse tre dagene.

På Fylkesmannens høstkonferanse 11. og 12. september 2012 var over 100 deltakere fra kommunen i Vest-Agder samlet til to dagers konferanse hvor samhandling og kommunikasjon, folkehelse, frisklivsentraler, rusomsorg, sykehjemslegerollen, aktiv omsorg og nevroplan m.m stod på dagsorden.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

I 2012 har Fylkesmannen stimulert til aktiv omsorg gjennom tilskudd til aktivitetstilbud for pensjonister som deltar i koret "Stay'in alive" som består av sangere fra 65 år og oppover, som sammen med barnehager turnerte på sykehjem i desember 2012 i Kristiansand.

Fokus på aktiv omsorg og partnerskap gjenspeiles i foredrag og prosjektfremlegg både innen folkehelsearbeid, forebyggende helsetjenester, samt helse- og omsorgstjenester. Fylkesmannen i Vest-Agder har fokusert på at 2012 er internasjonalt år for aktiv omsorg, bl.a. gjennom å arrangere en egen tverrfaglig høstkonferanse over to dager sammen med Vest-Agder fylkeskommune i september 2012. Her ble blant annet frisklivsentraler, nevroplan, pårørendes rolle og samhandlingsutfordringer satt på dagsorden.

Fylkesmannen har også satt temaet på dagsorden i møter med utvalgte kommuner, i samband med fokus på Kostra-tall/oversikter over aktivitetsnivå. Gjennom tilsynsarbeid blir oppdraget dessuten aktualisert når vi etterspør hvilke sosiale aktiviteter som tilbys brukerne og hvordan samarbeidet med frivillig sektor fungerer, for eksempel tilgang på støttekontakter. På våre konferanser innbys spesielt representanter for frivillige lag og organisasjoner. Fylkesmannen legger dessuten opp til aktivt å spre informasjon gjennom sin nettportal og i sine nettverksgrupper for kommunale omsorgsledere (inkludert ledere for utviklingshemmede) om aktuell litteratur og veiledere som kan gi økte kunnskaper om forhold av betydning i møte med personer med ulike livssyn.

«Kosthåndboken» fra Helsedirektoratet gir for eksempel god informasjon om kosthold knyttet til ulike livssyn. Boken «Utviklingsshemning og tros- og livssynsutøvelse» ble delt ut til alle kommunene ved kommunebesøk høsten 2010. Knyttet til demensomsorgen vektlegges pasientsentrert pleie. Økonomisk støtte til videreutdanninger og kompetanseheving til ulike faggrupper innen helse- og omsorgssektoren er også et virkemiddel som etter vår vurdering støtter opp under både familiefokus og behov for en helhetlig omsorgstjeneste.

Oppdrag 86.8 Aktiv omsorg / Partnerskap med familie- og lokalsamfunn er et «bidra til – oppdrag». Det preges derfor av indirekte tiltak som setter tema på dagsorden, men kommunene selv må sørge for implementering i praksis. Mange kommuner har tett samarbeid med frivillighetsentraler. Lokallag av "Livsglede for eldre" er etablert i fem av fylkets kommuner. I 2011 startet Mandal sykehjem sertifiseringsprosessen til "Livsgledesykehjem", som er videreført i 2012. Både Lindesnes og Kvinesdal kommune planlegger sertifisering til livsgledesykehjem i 2013. Rådgiver for Omsorgsplan 2015 deltok sammen med prosjektleder for "Inn på tunet" i landbruksavdelingen ved FMVA, på Aktiv omsorgskonferansen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 11.04.2012, som resulterte i at vi brukte foredragsholder fra Åfjord kommune på vår Høstkonferanse i Vest-Agder 11.-12. september 2012 på tema aktivitet i sykehjem.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Det var skifte av saksansvarlig og saksbehandler for kap. 9 i januar 2012, som medførte noe lenger saksbehandlingstid fordi flere oppgaver på færre saksbehandlere. Det er avholdt tre samarbeidsmøter med spesialisthelsetjenesten og et dagsseminar i Mandal for alle som jobber med tvang og makt i kommunal omsorgssektor i Vest-Agder. Tema på dagskonferansen var kompetanseløftet 2015, statistikk for beslutninger og vedtak i kommunene i Vest-Agder, pasient og brukerrettighetslov kap. 4A jf. kap. 9, rettsikkerhet og seksuelle overgrep, informasjon om endringer ved ny vergemålslov fra 1. juli 2013, erfaringsdeling fra praksisfeltet på faglige utfordringer fra to soner i Kristiansand kommune, samt presentasjon av rapporten "Omsorgsfeltets hviskelek". Det deltok 91 ansatte fra kommunene, totalt ca. 100 med arrangører fra Fylkesmannen og Sørlandet sykehus, habiliteringstjenesten.

Av mottatte vedtak (**66**) i 2012 ble 85 % behandlet innen tre måneder. I 2011 var det til sammenligning **60**, og i 2010 **44**.

Det ble behandlet 223 beslutninger (pluss 3 som kom inn etter frist i januar).

Det ble gjennomført 6 stedlige tilsyn i 4 forskjellige kommuner; Flekkefjord (2), Lyngdal(1), Mandal(1) og Kristiansand (2) hvor det ble konkludert totalt med 2 merknader og 1 avvik.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

IPLOS er tatt opp ved flere anledninger i møte med Fylkesmannens helse- og omsorgsledernetverk, og kartlegginger av brukere er etterspurt ved dokumentasjonsgjennomgang i enkeltsaker og ved gjennomgang av journaler som ledd i systemrevisjon/tilsynsoppdrag (bla. ved identifisering og oppfølging av hjemmeboende demente).

Fylkesmannen i Vest-Agder har i samarbeid med Fylkesmannen i Aust-Agder og kontaktpersoner for IPLOS i Helsedirektoratet (Elisabeth Vatten m.fl.) arrangert felles konferansedag for Agderkommunene om IPLOS, på Rica Dyreparken hotel 6. juni 2012. Konferansen inneholdt erfaringsutveksling fra Risør (Ståle Sjøvåg) og Kristiansand (Ellen Brinchmann), presentasjon av masteroppgave om kvalitativ studie av hvordan Iplosansvarlige i 9 kommuner i Vest-Agder har implementert og forstått scoring i IPLOS (Ingrid Mydland, UIB 2011) og Helsedirektoratet kom med oppdatert informasjon om IPLOS. Det var 120 deltakere, og 14 av 15 kommuner i Vest-Agder og 12 av 15 kommuner i Aust-Agder var representert, dette er oppsummert 26 av 30 kommuner på Agder.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

87.2 Behandling uten eget samtykke

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

87.5 Vedtak om overføring

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Rapportering IS-24-2012 fra kommunene er endret. Fylkesmannen har videreformidlet skjema og opplegg for rapporteringen. SINTEF helse mottar rapporteringene direkte.

Videreutdanning i psykisk helsearbeid har betydelig redusert innsøking fra kommunene. Fylkesmannen videreformidler skjema og opplysninger til kommunene om muligheten for å søke og vi svarer genrelt på henvendelser.

Vi har tatt initiativ til å knytte Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid(NAPHA) og kompetansesenter Rus Sør (KORUS Sør) tettere sammen med kommunene, brukermiljøene, Sørlandet sykehus HF (SSHF) og Universitetet i Agder (UIA) i et fagnettverk for psykisk helse og rusfeltet. Det er enighet om at brukerdeltakelsen skal være bred og danner basis for arbeidet i nettverket. Fagnettverk psykisk helse og rus har gjennomført en to dager samling høsten 2012 med deltakelse fra de forannevnte miljøer. Svært få fra spesialisthelstjenesten deltar.

Det er en fast dialogkonferanse med Sørlandet sykehus HF og kommunene, og det er faste strukturer for samarbeid mellom DPS'ene og kommunene i deres nedslagsfelt. Fylkesmannen har ikke deltatt på konferansen i 2012.

Fylkesmannen har arrangert en tverrfaglig konferanse for helse- og sosialfeltet med middels deltakelse. Fylkeskommunen er medarrangør. Hovedfokus var utfordringene i forbindelse med samhandlingsreformen. Helseforeaket deltok ikke. Pårørendeperspektivet var ett tema som har interesse for psykisk helse og rusfeltet.

Individuell plan (IP) og brukermedvirkning. Det har ikke vært gjort noen innsats på dette feltet i 2012.

Selvhjelp: Vi har hatt kontakt med det nyopprettede regionale selvhjelpssenteret, men vi har ikke etablert noe samarbeid med dem i 2012.

Arbeid og psykisk helse: Etablert kontakt med Fylkeskommunen angående Ny giv høsten 2012. Skal samarbeide

mer med dem i 2013

Barn og unge: Vi har bidratt til konferanse om tidlig intervensjon i samarbeid med Avdeling for barn og unges psykisk helse ved Sørlandet sykehus HF. Dette skal bli en fast konferanse, og det kommer mange deltakere. Familiesenternettverket har arrangert en samling for aktuelle kommunen, FM har gitt økonomisk støtte og deltatt i en dialog med dem.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Antall saker

Embeter	Antall
FMVA	0
Sum	0

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Fylkesmannen har behandlet 3 klagesaker etter alkoholoven. Fylkesmannen i Vest- Agder forvalter 3 statlige skjenkebevillinger gitt til skip. Det er i løpet av året gjennomført 2 kontroller med statlige skjenkebevillinger. Det ble ikke gitt noen reaksjoner til bevilingshaver som følge av disse kontrollene.

Fylkesmannen har holdt på kurs i alkoholoven i regi av Helsedirektoratet (november 2012) for kommunene i Vest-Agder. Tema var blant annet ambulerende skjenkebevilling og bevilling for enkeltanledning, drikkeforbudet i alkoholoven § 8-9 og alkoholoven i et folkehelseperspektiv. Det var god oppslutning rundt kurset som ble gjennomført som et dagskurs.

Antall saker

Embeter	Antall
FMVA	3
Sum	3

88.2 Rusmiddelarbeid

Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordningen på rusfeltet i henhold til gjeldende retningslinjer. Dette innebærer at vi sikrer at ordningen gjøres kjent for målgruppen og kontrollerer og følger med på om tildelte tilskudd benyttes i samsvar med fastlagte kriterier og gjeldende regelverk. Formålet med tilskuddsordningen er å bedre tjenestene og øke kapasitet i kommunene.

Alle 15 kommuner i Vest- Agder har mottatt tilskudd, enten via interkommunale tiltak eller i egen kommune .

Dette utgjorde tilsammen kr 14,2 millioner i 2012.

Fylkesmannen følger opp at kommunene rapporterer ihht IS/8, og kvalitetssikrer informasjonen før den sendes til sentrale myndigheter.

Videreutdanning i rus har moderat innsøking fra kommunene. 4 kommuner og politiet søkte om tilskudd og alle fikk tildelt midler etter fordelingsoppsettet, totalt kr 612 000. En kan lokalt kun ta kortere moduler innen rusfaget ved Universitetet i Agder, da det mangler tilbud om en generell videreutdanning i rus i regionen noe som hadde vært ønskelig. Fylkesmannen viderefremidler skjema og opplysninger til kommunene om muligheten for å søke og vi svarer generelt på henvendelser.

Kvalitet og kompetanse i tjenestene

Fylkesmannen drifter fagnettverk for rus og psykisk helsefeltet i kommunene. Dette er i samarbeid med KorusSør, Napha, Sørlandet sykehus og brukerorganisasjonene. Det er enighet om at brukerrepresentasjonen skal være bred i nettverket. Vi arrangerte en to-dagers samling med ca 70 deltagere i 2012.

Fylkesmannen arrangerte en tverrfaglig konferanse for helse- og sosialfeltet med middels deltakelse. Fylkeskommunen var medarrangør. Hovedfokus var utfordringene i forbindelse med samhandlingsreformen. Helseforetaket deltok ikke. Pårørendeperspektivet var ett tema som har interesse for psykisk helse og rusfeltet.

Det er videreført en felles kompetanseplan for 2012 for fem fylkesmannsembeter og KORUS Sør for å samordne kurs i tråd med intensjonene i opptrappingsplanen. Det er ansatte som arbeider innen rus- eller psykisk helsefeltet i kommunene og NAV og sykehuset som gis tilbud om kurs. Brukerrepresentanter har også deltatt på kursene som framgår av oversikt under:

Motiverende intervju (MI)- grunnkurs - kursrekke på 3 dager - 32 personer

Motiverende intervju(MI)- NETTVERK - Alle som har deltatt på MI kurs i de fire årene disse kursene har vært holdt, har fått tilbud om repetisjon av metoden med MI kompetansenettverk. Nettverket innebærer treningsøvelser i metoden og holdes 2 ganger per år.

MI gruppe - 1 felles kurs for alle 5 fylker - 50 deltagere

Tvang og psykisk helse - felles kurs for Aust- Agder og Vest- Agder - 80 deltagere

Vold , rus og psykisk helse - 70 deltagere

BrukerPlan - Aust- Agder og Vest- Agder - 39 deltagere.

Fylkesmannen deltar i utviklingsgruppe for interkommunalt samarbeid om Jægersberg gård med Knutepunkt Sørkommunene om et nytt medikamentfritt rehabiliteringssenter for regionen 1-2 møter årlig

Fylkesmannen deltar også i arbeidsgruppe « Ettervern rus» i regi av Agderforskning, Alarm, og ROM- Agder - 2-3 møter årlig.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj.loven	kr 3 786 048,66	kr 205 424,89
83 Folkehelsearbeid	kr 489 318,07	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 1 089 838,12	kr 13 258,42
85 Spesialhelsetjenesten	kr 0,00	kr 0,00
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 482 331,09	kr 424 590,69
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 502 402,47	kr 1 601 311,33
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 388 396,09	kr 574,89
Andre oppgaver under HOD	kr 167 882,74	kr 0,00
Sum:	kr 7 906 217,00	kr 2 245 160,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Det har vært en klagesak i 2012. Vedtak fra Statens vegvesen blir opprettholdt.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Det bes ikke om rapport for dette arbeidet.

Vi mener at denne oppgaven i sin helhet bør ivaretas av taubanetilsynet, som nå nylig er lagt inn under Jernbanetilsynet. Dette er i tråd med utredningen av feltet for et par år siden. Vi mener dagens organisering er overmoden for endring og at det vil innebære en klar forenkling og tydeliggjøring av ansvarsforholdene om fylkesmannen fritas for denne oppgaven.

Vi ber samferdselsdepartementet snarest frita fylkesmannsembetene for denne oppgaven.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Det er behandlet 2 128 apostiller i 2012 fra 60 land som fordeler seg slik:

Land	Antall	Antall i prosent
Bulgaria	438	20,6
Spania	307	14,4
Polen	184	8,9
Russland	167	7,9
USA	125	5,9
Tyrkia	100	4,7
Ukraina	88	4,1
Colombia	60	2,8

Bosnia	53	2,5
Romania	52	2,4
Andre land	554	26,0
Totalt	2 128	100,0

Uvikling fra år til år

År	Antall
2008	1073
2009	1061
2010	1335
2011	2032
2012	2128

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Ingen trossamfunn er slettet i 2011. Der er registrert 1 nytt. Totalt anvist statstilskudd er 4.107.461

Det ble gitt avslag på 3 søknader om tilskudd i 2012. Disse ble påklaget .Fylkesmannens vedtak ble stadfestet av departementet.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Oppdrag på det samiske området

93.1 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og Sametinget

93.2 Samiske språk

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Det har vært 40 søknader om askespredning. Det er gitt 1 avslag

Resultatområde 97 Lov om helligdager

Det var en sak om dispensasjon fra åpningstidbestemmelsene i helligdagsfredloven i 2012.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.0 Helhetlig og strategisk ledelse

Fylkesmannen gjennomførte en ny medarbeiderundersøkelse i 2012. Den ble fulgt opp i et to-dagers seminar for samtlige medarbeidere i embetet. Resultatene fra medarbeiderundersøkelsen er presentert og drøftet i ledergruppen og den enkelte avdeling. Det er enighet om at resultatene skal følges opp gjennom et eget lederutviklingsprogram i 2013-2014. Dette programmet vil være rettet mot både avdelingsledere og mellomledere i embetet. Fylkesmannen har også etablert et samarbeid med fylkesmennene i Telemark og Aust-Agder for å gjennomføre en felles ledersamling med fokus på satsingsområdet helhetlig og strategisk ledelse.

98.1 Rekruttere, videreutvikle og beholde medarbeidere

Det vises også til pkt. 98.4.

A. Tiltak knyttet til delmål 1 – sykefravær:

1. Sykemeldte ansatte er fulgt opp av nærmeste leder i henhold til virksomhetens egen prosedyre for oppfølging av sykemeldte. Prosedyren støtter seg til definerte stoppunkter i sykefraværsoppfølgingen i henhold til gjeldende lovverk.
2. Det er gjennomført avdelingsvise økter med trening i arbeidstiden (10 minutters «bøy og tøy») for å forebygge muskel- og skjelettrelaterte sykefravær.
3. De ansatte har tilbud om benyttelse av trimrom utenfor arbeidstiden og tilbud om veiledning i bruk av apparatur.
4. God dialog med NAV Arbeidslivssenter Vest-Agder sørger for rask og god oppfølging av ansatte med behov for dette, og målrettede tiltak blant annet knyttet til «Raskere tilbake».

B. Tiltak knyttet til delmål 2 – Personer med redusert funksjonsevne

1. Ansatte med behov for dette får tilbud om arbeidsplassvurdering av ergonomikonsulent for tilpasning av arbeidsplass etter individuelle behov.
2. Nødvendige tilrettelegginger gjennomføres så langt det er mulig for ansatte med redusert funksjonsevne.
3. Fylkesmannen i Vest-Agder tydeliggjør i utlysningstekster at nødvendige tilpasninger vil bli foretatt for personer med redusert funksjonsevne.

C. Tiltak knyttet til delmål 3 – Avgangsalder

1. Ansatte over 58 år tilbys deltakelse på seniorkurs i regi av Statens pensjonskasse.
2. Det er et mål at arbeidsoppgaver tilpasses slik at uttak av ekstra feriedager/seniordager muliggjøres uten

ekstra arbeidsbyrde. Dette jobbes det med i den enkelte avdeling.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2011	% 2011	2012	% 2012
FMVA	1	0,87	1	0,88
Sum	1	0	1	0

98.2 Risikostyring

Fylkesmannen har etablert rutiner for å sikre krav til sikker håndtering av personopplysninger. Vi har i 2012 også utarbeidet en egen informasjonssikkerhetspolicy for embetet.

Fylkesmannen etablerte i 2008 et system for intern risiko- og sårbarhetsvurdering (ROS). Hensikten med å gjennomføre denne analysen hvert annet år, har vært å kunne forebygge og avdekke uønskede hendelser.

Vi har utarbeidet i 2012 utarbeidet nye retningslinjer for risikostyring. Formålet med de nye retningslinjene er å sikre at Fylkesmannen i Vest-Agder har et helhetlig system for styring og kontrolltiltak. Risikostyringen inngår som en integrert del av vår økonomi- og resultatstyring. Målsettingen er å oppnå forbedringer i embetets målstyring og redusere risiko for manglende måloppnåelse. I implementeringsfasen har vi begrenst oss til noen overordnede områder; tilskuddsforvaltning, IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet, risiko for misligheter og risiko for manglende måloppnåelse innenfor ett til to områder i hver fagavdeling. Arbeidet implementeres i arbeidet med virksomhetsplaner for 2013.

Handtering av risiko knyttet til rekruttering, kompetanse, turnover og sykefravær

På kritiske områder tilstrebes en løsning med minst to saksbehandlere på aktuelt fagområde. i tillegg til sikkerhet ved fravær gir dette også en bredere og sikrere fagkompetanse på fagfeltet. Ved planlagt avgang planlegges, i den grad ressursene tillater det, en overlappingsperiode mellom fratredende og kommenda medarbeider. Dette er f.eks. gjort på beredskapsområdet. Klarest mulig beskrivelse av arbeidsprosedyrer er et annet tiltak for å minske sårbarhet ved sykdom og annet fravær.

Fylkesmannsembetet setter store krav til godt kvalifiserte medarbeidere. De ansatte har derfor gode muligheter for å delta på aktuelle etterutdannings- eller videreutdanningstiltak på sine fagområder.

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen har vedtatt i tilpasningsavtalen eget medbestemmelsesutvalg for hele virksomheten. Her gjennomføres informasjon, drøfting og forhandling jf. Hovedavtalens § 11, 12 og 13.

Det ble gjennomført et dagsseminar i januar om forslag til ny lønnspolitikk i embetet med deltakelse fra alle tillitsvalgte og lederne i embetet.

Fylkesmannen holder medarbeiderne orientert om fremdrift av ulike saker gjennom eget intranett i tillegg til ordinære møter i medbestemmelsesutvalget. Fylkesmannen har også eget arbeidsmiljøutvalg.

98.4 Likestilling og likeverd

1. Tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme diskriminerings- og tilgjengelighetslovens formål.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i 2012 vedtatt handlingsplan for likestilling 2012 – 2014. Planen inneholder tiltak både for fylkesmannen som offentlig myndighet og som arbeidsgiver.

Avsnittet om fylkesmannen som arbeidsgiver angir virkemidler som skal fremme en bedriftskultur og arbeidsmiljø som ivaretar og verdsetter alle likt, uavhengig av kjønn, alder eller funksjonshemming.

Embetet har etablert et eget likestillingsutvalg som har fokus både på likestillingsarbeidet generelt i fylket og rollen som arbeidsgiver.

2. Beskrivelse på hvilke tiltak som er planlagt, iverksatt og eventuelt gjennomført i forhold til aktivitetsplikten

Embetet har utarbeidet en «Saldo for aktivitets- og rapporteringsplikten»(ARP) Likestillingsplanen understreker at fylkesmannen skal arbeide aktivt for fremme likestilling og hindre diskriminering i sin virksomhet.

Fylkesmannen arbeider aktivt for å fremme en bedriftskultur og et arbeidsmiljø som ivaretar og verdsetter alle likt, blant annet ved at vi

- Jevnlig foretar arbeidsmiljøkartlegging, sist i 2012
- Virkemidlene som fremgår i embetets livsfasepolitikk brukes aktivt
- Fylkesstrategi for universell utforming er revidert i 2012
- Alle våre møter og konferanser søkes i størst mulig grad tilpasset brukere med ulike funksjonshemninger

Det skal ikke være kjønnsbetingede lønnsforskjeller ved embetet, derfor har man

- Ved lønsplassering og lønnsforhandlinger bevisst søkt å motvirke lønnsforskjeller. Ved hvert lønnsoppgjør utarbeides en lønnsstatistikk som gir partene grunnlag for å drøfte lønnsutviklingen i et likestillingsperspektiv i evalueringsmøtet.
- Vi legger vekt på å være kjønnsnøytrale når det velges ut medarbeidere til ulike oppdrag. Økt fokus på dette i 2012 også med tanke utvelgelse til på framtidig rekruttering til ledernivå ser ledelsen her til kjønnspektivet. Det skal lages kjøreregler for dette.

Fylkesmannen bestreber seg på en jevnere kjønnsfordeling på ledelsesnivå og i alle avdelinger, men på grunn av få stillingsutlysninger årlig vil dette ta tid.

- Så lenge det er ubalanse, tillegges kjønn spesiell vekt ved tilsettinger ved ellers like kvalifikasjoner (moderat kjønnskvoltering)
- Ved sammensetning av prosjektgrupper og andre arbeidsgrupper brukes en kjønnsfordeling tilnærmet 50-50, så langt det er praktisk mulig
- Alle stillinger lyses ut eksternt og underrepresenterte grupper oppfordres til å søke

Fylkesmannen arbeider for å høyne andelen med innvandrerbakgrunn og nedsatt funksjonsevne i embetet, men det har vist seg krevende å få dette til på kort sikt.

Tiltak:

- Bevisst bruk av alternative steder for annonsering av stillinger for å nå de underrepresenterte bedre, f.eks. jobbressurs.no.
- Vi sørger for at arbeidsplassene blir tilpasset aktuelle brukere

Vi legger til rette for å øke andelen ansatte med høyere utdanning

- Embetet har i utgangspunktet en høy andel med høyere utdanning men forholdene legges aktivt til rette for at de som ønsker det kan ta videreutdanning. Flere ansatte har tatt utdanning med delvis permisjon, for å ta en bachelor- eller mastergrad. Det er i hovedsak kvinner som har benyttet seg av denne muligheten.

3. Tilstanden hos Fylkesmannen i Vest-Agder

Det vises til vedlagte tabeller med forklaringer. Inndelingen i tabellene er i samsvar med FAD's oppsett.

Fylkesmannen i Vest-Agder har fem ulike fagavdelinger og en administrasjonsavdeling i tillegg til embetsledelsen. I fagavdelingene er det overveiende ansatte med høyere utdanning på ulike fagområder eller medarbeidere med lang realkompetanse. I administrasjonsavdelingen/fylkeshuset er det en mer blandet utdanningsbakgrunn. Her har 53 % utdanning på nivå videregående skole og lavere, hvorav 71 % av disse er kvinner. 38 % i avdelingen har utdanning på bachelornivå.

Forhold for embetet samlet

Pr. 31.12.2 var det ca. 61 % kvinner og 39 % menn ansatt i embetet. Kvinneandelen har økt med 3 % i året. Kvinners lønn utgjør 89,4 % av gjennomsnittlig lønnsnivå for menn), mot 89,4% i 2011 . Dette kan forklares ut

fra de stillingskategorier kvinner er ansatt i.

Samtlige i kategori 5 og 7 er ansatt i administrasjonen. De aller fleste stillingene her er stillinger uten krav til høyere utdanning, og kun to i disse stillingene er menn. De aller fleste i denne gruppen har videregående skole eller grunnskole. Dette forklarer lønnsforskjellen mellom menn og kvinner totalt i embetet.

Kategori 1 – Embetsledelse og avdelingsledelse

Denne gruppen består av 6 menn og 2 kvinner, hvorav fylkesmannen er den ene kvinnen. Dette forklarer lønnsforskjellen i kvinners favør.

Kategori 2 – Mellomledelse

Det er et forholdsvis stort sprik i lønn for kvinnene i denne gruppen, fra arkivleder til ass. fylkeslege. Innenfor samme gruppe er det ingen forskjeller mellom mann og kvinne.

Kategori 3 – Saksbehandler I

Hele 51 av 114 ansatte kommer inn i denne gruppen som består av seniorrådgivere og senioringeniører og består av 22 menn og 29 kvinner. Ansatte i gruppen er godt fordelt på alle avdelinger så nær som administrasjonsavdelingen. I miljøvernavdelingen er menn i flertall, mens flertallet er kvinner i samfunnsavdelingen, helse- og omsorgsavdelingen og utdanningskontoret. I Landbruksavdelingen er andelen kvinner økt kraftig de siste åra. Det er ikke grunnlag for å si at det er forskjell på lønnsnivå på kvinner og menn. På grunn av konkurranse i arbeidsmarkedet har flere nyansatte blitt tilgodesett med høyere lønn enn ansatte med flere års erfaring. Det er ansatt flere kvinner enn menn siste år i denne gruppen. Det er derfor liten sammenheng mellom lønn og ansettelsesår.

Kategori 4 – Saksbehandler II, overingeniører og rådgivere

Ansatte innenfor denne kategorien kan deles i tre grupper:

- Ansatte med liten formell utdanning, men med lang ansiennitet i embetet
- Ansatte med utdanning på bachelornivå (eks. sosionomer og sykepleiere)
- Ansatte med høyere universitetsutdanning med relativt liten yrkeserfaring

I den første gruppen er det alt overveiende kvinner. Det er også denne gruppen som i snitt er lavest lønnet i denne kategorien. Alle disse lå tidligere i stillingskategori 5, og sett i denne sammenheng har de hatt en relativt sett god lønnsutvikling.

Kategori 5 – Kontorstillinger

Alle her er ansatt i administrasjonsavdelingen. (Det er ansatte i administrasjonsavdelingen også på andre nivå). Det store flertallet her har grunnskole eller videregående skole

Heltid/deltid

Det er en klart større andel av kvinner som jobber deltid. I 2012 arbeidet 17,1 % av kvinnene deltid mens 6,8 % av menn var i deltid. Dette er en liten nedgang i andelen for kvinner og en liten økning blant menn.

I administrasjonsavdelingen jobber 40,0 % av kvinnene deltid.

Grovt sett kan deltidsarbeidende kvinner i embetet deles i to grupper:

- Ansatte i deltidsstillinger i administrasjonsavdelingen
- Ansatte i alle avdelinger med midlertidig redusert stilling grunnet omsorg for mindreårige barn.

Blant menn er deltidsarbeid grunnet delvis pensjon den dominerende årsaken.

Ved ledighet i stillinger jobbes det bevisst for å få til flest mulig heltidsstillinger.

Midlertidig ansatte (engasjement og vikarer)

Mens andelen midlertidig ansatte var størst blant kvinnene i 2011 var den størst for menn i 2012. Deltid er i hovedsak knytta til prosjekter eller vikariater i forbindelse med permisjoner.

Foreldrepermisjon

Dette gjelder permisjon utenom svangerskapspermisjon for kvinner. Det er kvinner som hatt tatt slik permisjon i 2012.

Legemeldt fravær

Det har vært en sterk gledelig nedgang i legemeldt fravær fra 2011 til 2012 både blant kvinner og menn. For menn har sykefraværet gått ned fra 6,6 % til 2,9 % og for kvinner fra 5,4 % til 2,4 %.

Ut fra tabellene kan en trekke følgende slutninger ut fra grunnlaget kjønn:

Lønn

Det kan ikke påvises lønnsforskjeller som skyldes kjønn innenfor de ulike stillingskategoriene. Innenfor visse grupper kan det være en tendens til at arbeidstakere med lang ansiennitet i organisasjonen har sakkert akterut lønnsmessig i forhold til medarbeidere rekruttert i de seineste åra. Konkurransen på arbeidsmarkedet har ført til forholdsvis høyere lønn for nyansatte.

Deltid

Det er klart flere kvinner enn menn som jobber deltid. En stor andel kvinner er ansatt i deltidsstillinger i administrasjonsavdelingen. I tillegg har flere kvinner midlertidig redusert stilling grunnet omsorg for mindreårige barn. Blant menn er det to som jobber deltid grunnet delvis AFP-pensjon. Av 44 menn arbeider 3 deltid, dvs 6,8 %. Av 70 kvinner arbeider 12 deltid, en prosentandel på 17,1, mot 19,4 % i 2011.

Midlertidige ansettelser

Det er et klart flertall menn blant de midlertidige ansatte, det motsatte av situasjonen i 2011. Flere er knyttet til vikariat som følge av langtidssykemeldinger eller svangerskapspermisjoner

4. Vurdering av barrierer mot likestilling og behov for tiltak

Vi har ikke identifisert **spesifikke** barrierer mot likestilling ved embetet ut fra de ulike diskrimineringsgrunnlagene, hverken ved nyansettelser eller i forbindelse med det løpende arbeidet, men vi er ikke tilfredse med dagens situasjon hverken når det gjelder andel kvinner i ledelsen eller tilsetting av personer med funksjonshemming eller annen etnisk bakgrunn enn den norske.

Kjønn

Embetet gjenspeiler i stor grad at innbyggerne i fylket tar tradisjonelle valg med hensyn til yrke og innretter seg i henhold til stereotype kjønnsroller når det gjelder deltid og pappapermisjon. Ved tilsettinger søker vi å oppnå god kjønnsbalanse gjennom moderat kvotering av det underrepresenterte kjønn. Når kjønnsfordelingen likevel er skjev på de fleste avdelingene skyldes det tradisjonelle yrkesvalg og det faktum at kvinner hittil har hatt et lavere utdanningsnivå enn menn. Vi ser imidlertid en tendens til en økende kvinneandel i avdelinger som tidligere var sterkt dominert av menn som landbruksavdelingen og miljøvern avdelingen.

Kvinner på Agder har svakere tilknytning til arbeidslivet enn ellers i landet, jfr. Agderforskning "Regional monitor" og "Likestillingsmonitor 2011". Dette bidrar til å forklare den høye andelen kvinner med deltidsjobb i administrasjonsavdelingen.

Etnisitet, religiøs tilhørighet og livssyn

Når det i 2012 på embetet kun var en person ansatt med minoritetsbakgrunn, antas det i hovedsak å skyldes at vi har få søkere med slik bakgrunn. I stillingsannonsene søkes aktivt etter folk med minoritetsbakgrunn. De kalles inn til intervju hvis de er faglig kvalifiserte. Hittil har ingen søkere med minoritetsbakgrunn blitt vraket fra en stilling på grunn av mangelfulle norskkunnskaper. Likestillingsutvalget vurderer nå positive tiltak for å få flere ansatte med minoritetsbakgrunn, herunder å kunne tilby norskundervisning for å få søkere opp på det nivå som er nødvendig i den jobben som søkes. Det anses som et gode **i seg selv** å ha en allsidig sammensatt stab. Sett i forhold til at vi alt overveiende søker etter personer med høyere utdanning og god praksis, vil det ta tid å få inn så mange med innvandrerbakgrunn at de blir et betydelig innslag på embetet. Etterhvert vil nok 2. og 3. generasjons innvandrere gjøre sitt inntog på embetet. Det synes som om mange av disse f.eks. blir jurister og tida vil vise om disse søker jobb i embetet.

Vi ønsker å ha forskjellig livssyn representert ved embetet. Så lenge etniske nordmenn dominerer er ulikhetene begrenset. Utad legges det vekt på at embetet fremstår som en inkluderende og tolerant arbeidsplass.

Nedsatt funksjonsevne

Fylkeshuset oppfyller i hovedsak kravene til universell utforming. Embetet er en IA-bedrift. Vi har lyktes med å tilrettelegge gode arbeidsplasser for ansatte som har fått nedsatt sin funksjonsevne mens de har arbeidet på embetet. Når vi ikke har rekruttert nyansatte uten full funksjonsevne, skyldes det at folk i denne gruppen ikke har søkt. Vi har heller ikke aktivt søkt etter dem. Vi vil arbeide for å nå denne gruppen bedre med våre stillingsannonser i 2013.

5. Vurdering av mulige tiltak

Status hos Fylkesmannen i Vest-Agder kan oppsummeres slik:

- Det er overvekt av menn i miljøvernavdelingen. Rekruttering de seineste år har langt på vei utjevnet kjønnsforskjellene. I Landbruksavdelingen er det nå tilnærmet likevekt mellom kjønnene mens det for få år siden var sterk mannsdominans.
- Det er overvekt av kvinner i øvrige avdelinger, spesielt administrasjonsavdelingen og samfunnsavdelingen.
- Kvinner er overrepresentert blant ansatte med deltidsstillinger .
- Få ansatte med innvandrerbakgrunn
- Få ansatte med nedsatt funksjonsevne
- Ingen kjente tilfeller av trakassering
- Noe skjev kjønnsfordeling i lederstillinger
- En kan ikke se at det er lønnsforskjeller som skyldes kjønn

Likestillingsutvalget vurderer proaktive tiltak med sikte på å rekruttere fra underrepresenterte grupper. Av grunner som det er gjort rede for under pkt. 4 krever dette langvarig innsats. Embetets Handlingsplan for likestilling 2012-2014 målretter arbeidet. Innsatsen for mindre deltidsarbeid for kvinner på embetet vil bli prioritert i første omgang, sammen med spesifikke tiltak for å rekruttere ansatte med utenlandsk etnisk bakgrunn. Vi har ingen kjente tilfeller av mobbing og derfor ingen spesifikke tiltak på gang, men legger stor vekt på å ha en åpen og vennlig omgangstone i embetet. I 2011 tok vi fagetiske spørsmål til diskusjon flere ganger.

Lønn

		Kjønnsbalanse			Lønn	
		m%	k%	Totalt(N)	m (kr/%)	k (kr/%)
Totalt i virksomheten	2012	38,6	61,4	114	100	89,4
	2011	42,6	57,4	115	100	89,7
Embetsledelse/direktør	2012	75	25	8	100	113,4
	2011	75	25	8	100	115,7
Seksjonssjef/ass. direktør	2012	50	50	12	100	99,7
	2011	62,5	37,5	8	100	100,2
Saksbehandler I	2012	43,1	56,9	51	100	101,4
	2011	50	50	54	100	101,9
Saksbehandler II	2012	28,6	71,4	28	100	97,4
	2011	28,6	71,4	28	100	97,6
Kontorstillinger	2012	14,3	85,7	14	100	101,6
	2011	18,8	81,2	16	100	99
Fagarbeiderstillinger	2012	0	0	0	100	0
	2011	0	0	0	100	0
Unge arb.takere inkl lærlinger	2012	0	100	1	100	0
	2011	0	100	1	100	0

Deltid

		Deltid		Midlertidig		Foreldreperm.		Legemeldt fravær	
		M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Totalt i virksomheten	2012	6,8	17,2	11,4	4,3	0	100	2,9	2,4
	2011	8,2	19,7	2	13,6	100	0	6,6	5,4

Ansatte

2012	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M%	K%	Totalt	M%	K%	Totalt	M%	K/M i %
FMVA	72,7	27,3	11	35	65	103	100	89,4

98.5 Føringer på IKT-området

Ikke noe å rapportere for 2012.

98.10 ePhorte innsynsløsning og kartapplikasjoner

- Embetet drifter to Geoport-servere og en Geoport databaseserver på Hamar, i samarbeid med IKT-avdelingen i Hedmark. Dette gjøres på vegne av alle fylker, på oppdrag fra FAD.

- Det har vært en god del aktivitet rundt Sak i kart, for å få Evry til å ta mer ansvar for installasjon og drift av programvaren. Det er utarbeidet kravspesifikasjon til ny WFS-tjener, samt til noen endringer i journalføringen i ePhorte. Vi har godt håp om at disse kommer på plass i løpet av første halvår 2013.

Generelt om GIS-Arbeidet

- Bruken av GIS og geodata er i stadig utvikling, og GISkoordinatoren samordner og videreutvikler bruken internt på embetet. Basisdata og temadata benyttes daglig i plan- og miljøsaker, tilskuddsforvaltningen, og andre arbeidsfelt der det er krav til arealinformasjon. Internt på embetet er det etablert en GIS-gruppe som har månedlige arbeidsmøter der ulike kartrelaterte prosjekt blir diskutert, gjennomført og tilrettelagt for intern bruk.
- I tillegg til de felles systemene Geoport og ArcGIS, bruker embetet dessuten flere OpenSource-systemer både på individuelle PC'er og som serverløsninger. Embetet disponerer for eksempel en egen geodataserver på Hamar, som brukes til forvaltning og publisering av egne, interne geodata. Som en foreløpig ordning har også Aust-Agder tilgang til denne serveren.
- Både innen landbruksområdet og miljøvern ser vi at bruken av geodata/GIS blant saksbehandlerne stadig øker. Dette dreier seg i hovedsak om innsynsbruk foreløpig, men det finnes også et potensiale for mer bruk av analyse innen enkelte fagområder, særlig innen beredskap.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Siden 2008 er det Fylkesmannen i Sogn og Fjordane som utbetaler partistøtte. Fylkesmannen i Vest-Agder har kontrollert og anvist kr. 2.428.254,- i 2012

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
91 Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 3 14 520,20	kr 0,00
92 Andre faglige oppgaver for ikke-statlig virk.	kr 684,00	kr 0,00
95 Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 24 397 000,36	kr 0,00
Sum:	kr 24 712 204,00	kr 0,00